

**SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN
KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUN ⁽¹⁾**

Kanun Numarası : 298
Kabul Tarihi : 26/4/1961
Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 2/5/1961 Sayı : 10796
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 4 Cilt : 1 Sayfa : 2553

*

* *

*Bu Kanunun yürürlükte olmayan hükümleri için bakınız.
"Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri Külliyatı"
Cilt: 2 Sayfa: 657*

BİRİNCİ BÖLÜM

İlkeler

Kanunun kapsamı⁽²⁾:

Madde 1 – (Değişik: 28/3/1986 - 3270/21 md.)

Özel kanunlarına göre yapılacak Cumhurbaşkanlığı, milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında bu Kanun hükümleri uygulanır.

Seçim esasları:

Madde 2 – Seçimler, serbest, eşit, tek dereceli genel oy esaslarına göre yapılır.

Seçmen oyunu kendisi kullanır.

Oy gizli verilir.

Oyların sayımı, dökümü ve tutanaklara bağlanması açık olarak yapılır.

Seçim çevresi:

Madde 3 – Özel kanunlarındaki çevre ayırmaları saklı kalmak şartıyla, seçimlerde her il bir seçim çevresidir.

Seçim bölgesi:

Madde 4 – Seçimlerde, her muhtarlık, bir seçim bölgesidir.

---

(1) Bu Kanunun maddelerinde geçen "Cumhuriyet Senatosuna dair hükümler"10/6/1983 tarih ve 2839 sayılı Kanununun 43 üncü maddesi ile kaldırılmıştır.

(2) 19/1/2011 tarihli ve 6271 sayılı Kanununun 22 nci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "milletvekili" ibaresinden önce gelmek üzere "Cumhurbaşkanı" ibaresi eklenmiştir.

Sandık bölgesi:

Madde 5 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.) (1)

Seçimlerde, her seçim bölgesi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır.

(Değişik İkinci fıkra: 28/12/1993 - 3959/1 md.) Bir sandık bölgesi esas itibariyle köylerde (200), kasaba ve şehirlerde (150) seçmeni kapsar. Birden çok mahalle veya semt gibi toplu yerleşim birimlerinden oluşan muhtarlıklar, her birinde yukarıdaki seçmen sayılarının varlığı aranmaksızın, mesafe durumu ve ulaşım güçlükleri dikkate alınarak, gereken sayıda sandık bölgesine ayrılabilir.

(Son fıkra Mülga: 28/12/1993 - 3959/1 md.)

Seçmen:

Madde 6 – (Değişik: 27/10/1995 - 4125/1 md.)

Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir.

Oy kullanamıyacak olanlar:

Madde 7 – Aşağıda yazılı olanlar oy kullanamazlar:

1. Silah altında bulunan erler, onbaşılar ve kıta çavuşları (Her ne sebeple olursa olsun, izinli bulunanlar da bu hükme tabidir),

2. Askeri öğrenciler.

3. **(Ek: 10/6/1983 - 2839/44 md. Değişik: 27/10/1995-4125/2 md.)** Ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunanlar

Seçmen olamıyanlar:

Madde 8 – Aşağıdaki kimseler seçmen olamazlar:

1. Kısıtlı olanlar,

2. Kamu hizmetinden yasaklı olanlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Seçim Kurulları

Seçim işlerinin yürütülmesi:

Madde 9 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçim işleri, seçim kurullarınca yürütülür.

Valiler, kaymakamlar, belediye başkanları, muhtarlar ve bütün kamu görevlileri her türlü seçim işleri ve seçmen kütükleri yazımında, seçim kurullarının istediği bilgileri ve belgeleri, gecikmeden, süresinde ve doğru olarak göndermeye mecburdur.

Seçim kurulları:

Madde 10 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Ankara'da bir Yüksek Seçim Kurulu, her seçim çevresinde bir il seçim kurulu, her ilçede bir ilçe seçim kurulu ve seçim bölgelerine konulacak her sandık için bir sandık kurulu bulunur. **(Ek cümle: 13/3/2008-5749/1 md.)** Yurt dışında bulunan vatandaşların oy kullanmalarıyla ilgili seçim işlerini yönetmek üzere Ankara İl Seçim Kuruluna bağlı Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu oluşturulur. İhtiyaç duyulması halinde birden fazla yurt dışı ilçe seçim kurulu teşkil edilebilir.

İl merkezlerinde, ayrıca bir merkez ilçe seçim kurulu teşkil olunur.

Son nüfus sayımına göre nüfusu 200.000'i aşan ilçelerde, köy ve mahalle sınırları (seçim bölgeleri) esas alınarak ve mümkün olduğu nispete nüfus sayısında eşitlik gözetilerek; birden fazla ilçe seçim kurulu teşkil edilir.

İl belediyeleri ile ilçe belediyeleri dışında; ilçe dahilindeki (merkez ilçe dahil) diğer belediyeler; bölünme yapılmaksızın, mahalleleri ile birlikte bir bütün olarak ilçe seçim kurullarından birine bağlanır.

(1) Bu maddede, 28/12/1993 tarih ve 3959 sayılı Kanunla yapılan değişikliğin ilk genel yerel seçimlerde uygulanmayacağı aynı Kanunun geçici 2 nci maddesi ile hükme bağlanmıştır.

Yüksek seçim kurulu:

Madde 11 – (Değişik: 19/2/1987 - 3330/1 md.)

Yüksek Seçim Kurulu yedi asıl ve dört yedek üyeden oluşur. Üyelerin altısı Yargıtay, beşi Danıştay Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir. Bu üyeler salt çoğunluk ve gizli oyla aralarından bir başkan ve bir başkanvekili seçerler.

Yüksek Seçim Kurulu üyelerinin görev süresi altı yıldır. Süresi biten üyeler yeniden seçilebilir.

Yeni üyelerin tamamının seçilmelerine kadar eski üyeler görevlerine devam ederler.

Başkanvekili, başkanlık görevlerinin yapılmasında başkana yardım ve bulunmadığı zaman ona vekillik eder. Başkanvekilinin de engeli halinde, asıl üyelerin en yaşlısı başkanlık görevini yerine getirir.

Her yenileme seçiminden sonra, Yüksek Seçim Kuruluna Yargıtay ve Danıştay'dan seçilmiş üyeler arasından ad çekme ile ikişer yedek üye ayrılır. Başkan ve başkanvekili ad çekmeye girmezler.

Başkan veya başkanvekilinin bu görevi bırakması halinde, boşalan yer için Yüksek Seçim Kurulunca yeniden seçim yapılır; başkan veya başkanvekilliğinden ayrılan üye, bu göreve yeni seçilen üyenin yerini alır.

(Ek: 5/6/1997 - 4265/1 md.) Yüksek Seçim Kurulu Başkanı, Başkanlık görevi süresince kurumundan izinli sayılır. Ancak kurumundaki aylık, ödenek ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer özlük haklarından aynen yararlanmaya devam eder.

(Ek fıkralar: 11/9/1987- KHK 290/1 md.; aynen kabul: 26/8/1999 - 4448/1 md.)

Yüksek Seçim Kurulunun sekreterlik ile idari, mali ve diğer yardımcı hizmetlerini yürütmek üzere, kurul bünyesinde "İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı" kurulmuştur.

Daire Başkanı ile şube müdürleri, Yüksek Seçim Kurulu Başkanının teklifi üzerine, Yüksek Seçim Kurulu kararı ile, diğer personel ise Yüksek Seçim Kurulu Başkanı tarafından atanır. Bu Kanununun 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının personelin başka kurumlara nakli ile ilgili hükümleri Daire ve personeli hakkında da uygulanır.

Üye seçimi zamanı:

Madde 12 – (Değişik: 19/2/1987 - 3330/2 md.)

Yüksek Seçim Kurulunun görev süresi biten üyeleri yerine yenilerinin belirlenmesi için üç yılda bir ocak ayının ikinci yarısında seçim yapılır.

Bu süre içinde üye sayısında azalma olursa, eksiklik yukarıdaki madde gereğince tamamlanır. Bu yoldan seçilen kimse, yerine seçildiği üyenin süresini tamamlar. Seçim, başkan veya başkanvekilinin kuruldan ayrılmış olması nedeniyle yapılmış ise, yeni üyenin de katılmasıyla başkan veya başkanvekili seçimi yapıldıktan sonra, bu seçimin sonucuna ve 11 inci maddenin son fıkrasında belirtilen esasa göre yeni üyenin yeri belirlenir.

Karar verme:

Madde 13 – Yüksek Seçim Kurulu, kararlarını salt çoğunlukla verir; oyların eşitliği halinde başkanın katıldığı taraf üstün tutulur.

Yüksek Seçim Kurulunun nihai kararları ile, prensip kararları Resmi Gazete'de, en kısa zamanda yayınlanır.

Görev ve yetkileri:

Madde 14 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Yüksek Seçim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

1. **(Değişik: 31/3/1988 - 3420/1 md.)** Seçimlerde, içine oy pusulası konulacak olan zarfların, icabında her seçim için başka başka renk ve ölçüde olmak ve gerek piyasada, gerek Devlet Malzeme Ofisinde imal edilen veya ettirilen veya depolarında bulunan zarfların renk-

lerinden ve ölçülerinden farklı ve kağıdında "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı bulunmak üzere, yeteri kadar özel zarf imal ettirmek ve bu imalatı, kağıt hamurundan başlayarak zarfın, imaline ve teslim alınmasına kadar olan safhalarını; yapılacak işin hacmi, süresi ve niteliği dikkate alınarak belirleyeceği kendi üye veya üyelerinin veya imal ve teslim yerinde yetki vereceği ilçe seçim kurulu başkanının, il seçim kurulu başkanı ya da üyesi hakim veya hakimlerinin devamlı gözetim ve denetimi altında yaptırmak ve bu zarfları il seçim kurullarına, her ilin ihtiyacına yetecek sayıda, alındı belgeleri karşılığında göndermek,

2. Özel zarfların imali için gerekli "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigran kalıpları ile zarf ölçü kalıplarını yaptıtırıp gerekli miktarda kağıt ve zarf imalinden sonra saklamak,

Katlanıp bir kenarı yapıştırıldıktan sonra zarf haline gelebilen "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranını taşıyan birleşik oy pusulalarını, her (400)'ü ve her (400)'lük paketi, aynı numarayı taşımak üzere bastırmak ve her sandık için bir paket, ilçe seçim kurullarına zamanında ulaştırmak,

(Mülga son paragraf: 13/3/2008-5749/15 md.)

3. Bu Kanunda sözkonusu edilen bütün işlemlerin gerektirdiği form, evrak, liste gibi her türlü basılı kağıdın tasarım ve baskısını yaptırmak, il ve ilçe seçim kurullarına zamanında ve ihtiyacı kadar ulaşımını sağlamak,

4. **(Değişik: 31/3/1988 - 3420/1 md.)** Tüzüklerine göre ilk genel kongresini yapmış olup, illerin en az yarısında ve en az altı ay evvel il ve ilçe teşkilatını kurmuş bulunan siyasi partilerin adlarını, ilçe seçim kurullarının yeniden kurulması için öngörülen ayların ikinci haftasında tespit ve ilan etmek,

5. İl ve ilçe seçim kurullarının teşekkülünü sağlamak, İl seçim kurullarının teşekkülüne, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılacak itirazları, oy verme gününden önce ve itiraz konusunun gerektirdiği süratle, kesin karara bağlamak,

6. Adaylığa ait itirazlar hakkında bu Kanun ve özel kanunları gereğince kesin karar vermek,

7. İl seçim kurullarınca, oy verme günü işlemleri hakkında verilmiş olan kararlara karşı yapılan itirazları derhal inceleyip kesin karara bağlamak,

8. İl seçim kurullarınca düzenlenen tutanaklara karşı yapılan itirazları inceleyip kesin karara bağlamak,

9. Seçimlerden sonra, kendisine süresi içinde yapılan, seçimin sonucuna müessir olacak ve o çevre seçiminin veya seçilenlerden bir veya birkaçının tutanağının iptalini gerektirecek mahiyette itirazları, altkurullara yapılan itirazların silsilesine ve sürelerine uygunluğunu araştırmaksızın inceleyip kesin karara bağlamak,

10. İl seçim kurulları başkanlıklarınca seçim işlerinin yürütülmesi hakkında sorulacak hususları derhal cevaplandırmak ve seçimin bütün yurttan düzenle yapılmasını sağlayacak tedbirleri almak ve bu hususta gereken genelgeleri zamanında yapmak,

11. **(Değişik: 31/3/1988 - 3420/1 md.)** Siyasi partilerin milletvekili genel ve ara seçimlerine ve belediye başkanlığı ile belediye meclisi, il genel meclisi üyelikleri genel ve ara seçimlerine katılabilmeleri için illerin en az yarısında, oy verme gününden en az altı ay evvel teşkilat kurmuş ve büyük kongrelerini yapmış olmaları veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde gruplarının bulunması şarttır.

Bir ilde teşkilatlanma, merkez ilçesi dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirir. Bu esaslar dairesinde seçime katılabilecek siyasi partiler tespit ve seçimin başlangıç tarihinden on gün, seçimin yenilenmesi halinde yenileme kararının ilanından sonraki beş gün içinde ilan etmek.

(Ek fıkralar: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

12. Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü kuruluş ve işleyişi ve diğer çalışma konuları ile ilgili ilkeleri belirlemek, yönetmelikleri yayınlamak, programlarını yapmak ve denetlemek.

13. **(Ek: 13/3/2008-5749/2 md.)** Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun oluşturulmasını ve yurt dışında bulunan vatandaşların oy kullanmalarını sağlamak üzere gerekli düzenlemeleri yapmak. ⁽²⁾

14. **(Ek: 9/5/2012-6304/1 md.)** Yurt dışı seçim iş ve işlemlerinde seçim takvimi süresince Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun verdiği görevleri yapmak üzere, ihtiyaç görülmesi halinde, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak bu Bakanlık mensupları arasından en az daire başkanı seviyesinde görevlendirme yapmak.

15. Kanunla kendisine verilen başkaca görevleri yapmak. ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾

İl seçim kurulu:

Madde 15 – (Değişik: 22/12/2005 - 5435/44 md.)

İl seçim kurulu, iki yılda bir ocak ayının son haftasında, il merkezinde görev yapan en kıdemli hâkimin başkanlığında merkez ilçe seçim kurulu başkanlarından sonra gelen en kıdemli iki üyeden oluşur. Kurulun, hâkimlerden iki de yedek üyesi vardır. Bu suretle kurulan il seçim kurulu iki yıl süre ile görev yapar. Hâkimlerin kıdemi, 24.2.1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 15 inci maddesine göre belirlenir. Ancak, bu kıdemin belirlenmesinde, kınama veya daha ağır disiplin cezası almış olanlar diğerlerinden kıdemsiz sayılırlar.

İl seçim kurulu başkanlığı ile asıl ve yedek üyeliklerini ve ilçe seçim kurulu başkanlığını yapacak olan hâkimlerden biri, herhangi bir sebeple bu görevi yapamaz ve o yerde bu görevi yapabilecek başka bir hâkim de bulunmazsa, o yerin bağlı olduğu ağır ceza mahkemesinin yargı çevresi içerisinde bulunan ve görevinden ayrılmasında sakınca görülmeyen bir hâkime, merciince bu yetki verilir.

Eksiklerin, ağır ceza çevresi içerisindeki hâkimlerden tamamlanmasına imkân bulunmayan hâllerde, bu ağır ceza merkezine en yakın ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresi içerisindeki hâkimlerden biri, yukarıdaki usûle göre yetki verilerek gönderilir.

Bu suretle kendisine yetki verilen hâkimin gelip görevine başlamasına kadar seçim kurulu başkanlığını, kurulun kendi arasından gizli oyla seçeceği bir üye yapar.

Görev ve yetkileri:

Madde 16 – İl seçim kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

1. İl seçim çevresi içinde seçimin düzenle yürütülmesini sağlamak için gereken bütün tedbirleri almak ve seçim işlerini denetlemek,

(1) Bu hükmün uygulanmasında ek 1 ve 5 nci maddelere bakınız.

(2) 13/3/2008 tarihli ve 5749 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle bu fıkraya (12) numaralı bentten sonra gelmek üzere (13) numaralı bent eklenmiş ve mevcut (13) numaralı bendin numarası (14) olarak teselsül ettirilmiştir.

(3) 9/5/2012 tarihli ve 6305 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle bu fıkraya (13) numaralı bendinden sonra gelmek üzere (14) numaralı bent eklenmiş ve mevcut (14) numaralı bent (15) numaralı bent olarak teselsül ettirilmiştir.

2. İlçe seçim kurullarına oy sandıklarını ve bu kanunda yazılı diğer seçim araç ve gereçlerini göndermek,
3. İlçe seçim kurullarının teşekkülüne, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itirazları inceliyerek derhal karara bağlamak,
4. İlçe seçim kurulları başkanlıklarınca seçim işlerinin yürütülmesi hakkında sorulacak hususları derhal cevaplandırmak,
5. Aday beyanname veya listelerini almak ve ilan etmek, bunlar hakkında yapılacak itirazları incelemek ve bu beyanname veya listelerden kanuna göre muteber olmayanlar hakkında karar vermek, geçici ve kesin aday listelerini yerlerine göndermek ve ilan etmek,
6. İle bağlı ilçe seçim kurullarından gelen tutanakları birleştirerek il seçim çevresi için bir tutanak düzenlemek,
7. Kanunla kendisine verilen başkaca görevleri yapmak.

Siyasi parti temsilcileri:

Madde 17 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Son Milletvekili ve Cumhuriyet Senatosu genel ve ara seçimlerinde kendi listesinden yasama meclislerinden birine seçilmiş en az bir üyeye sahip olan veya 14 üncü maddenin dördüncü bendi gereğince Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilan edilen siyasi partilerden o il ve ilçede teşkilatı bulunanlar, il ve ilçe seçim kurullarında birer temsilci bulundurlar. **(Ek ikinci cümle: 8/4/2010-5980/1 md.)** Ayrıca seçime katılan siyasi partilerden, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde en çok oy almış dört siyasi parti ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partiler, o siyasi parti genel başkanları tarafından yazılı olarak yetki verilmiş olması şartıyla Yüksek Seçim Kurulunda da bir asıl bir yedek temsilci bulundurabilir. Bu temsilciler kurulun bütün çalışmalarına ve görüşmelerine katılırlar, oy kullanamazlar. Ancak, Yüksek Seçim Kurulunca 14 üncü maddenin onbirinci bendi gereğince yapılan ilandan seçime katılmayacağı anlaşılan veya o seçim çevresinde seçime katılmayan partilerin bu kurullarda temsilci bulundurma hakları sona erer.

Görüşülen iş hakkında siyasi partiler temsilcileri görüşlerini bildirirlerse, kurul, bunları da dinledikten sonra, kendi arasında işi görüşerek karar verir ve kararı temsilcilere bildirir.

Siyasi parti temsilcilerinin toplantılara katılmamaları, işlerin görüşülmesini durdurmaz.

İlçe seçim kurulu:

Madde 18 – (Değişik: 22/12/2005 - 5435/45 md.)

İlçe seçim kurulu, iki yılda bir ocak ayının son haftasında, bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden kurulur ve iki yıl süre ile görev yapar. İlçedeki en kıdemli hâkim kurulun başkanıdır. Bu kurul asıl üyeleriyle toplanır. Bir asıl üyenin katılmadığı toplantıya, öncelikle o üyenin yedeği çağırılır.

İl merkezlerinde kurulacak merkez ilçe seçim kurullarına, il seçim kurullarına başkanlık edecek hâkimden sonra gelen en kıdemli hâkim başkanlık eder.

Seçmen sayısı 25 000'i aşan ilçelerde seçim evrakının dağıtım ve toplanması sandık kurul başkanları ve en az bir üyenin eğitimi ile sandık kurullarından sonuçların alınması ve birleştirilerek bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna teslim görevini niyabeten yerine getirmek amacıyla geçici ilçe seçim kurulları oluşturulabilir. Bu kurullar bir başkanla altı üyeden oluşur. İl ve ilçe seçim kurullarında görev almış hâkimlerden sonra gelen en kıdemli hâkimler bu kurullara başkanlık eder. Kurulun iki üyesi kurul başkanınca kamu görevlileri arasından belirlenir. Dört üye ise dört yedeği ile birlikte 19 uncu madde esaslarına göre siyasî partilerden alınır. Bu kurulların çalışma usûl ve esasları, kurulacağı ilçeler ile sayısı ve görev süresi Yüksek Seçim Kurulu tarafından kararlaştırılır.

Hâkimlerin kıdemi 2802 sayılı Kanununun 15 inci maddesine göre belirlenir. Ancak, bu kıdemin belirlenmesinde, kınama veya daha ağır disiplin cezası almış olanlar diğerlerinden kıdemsiz sayılırlar.

İlçe seçim kurulu üyelikleri:

Madde 19 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

1. İlçe seçim kurulunun dört asıl ve dört yedek üyesi siyasî partilerden alınır. Bu üyeler aşağıda yazılı olduğu gibi belli edilir:

İlçe seçim kurulu başkanı, bu kurulun yeniden kurulması için yukarıdaki maddede öngörülen sürenin başında, ilçede teşkilatı bulunan ve son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan dört siyasî partiye birer asıl ve birer yedek üye adını iki gün içinde bildirmelerini tebliğ eder.

Bu işlemle belirlenen veya süresi içinde ad bildiren siyasî parti sayısı dörtten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasî partilerden, o ilçede aldıkları oyların büyüklük sırasına göre, aynı usulle tamamlanır.

Oylarda eşitlik halinde ad çekilir.

Yukarıdaki hükümlerin uygulanmasına rağmen dört asıl ve dört yedek üyenin tümü belirlenemediği takdirde, 14 üncü maddenin dördüncü bendi gereğince Yüksek Seçim Kurulunun ilan ettiği siyasî partilerden o ilçede teşkilatı bulunanlar tespit edilerek bunlar arasında ad çekilir. Ad çekmedeki sıraya göre, adı çıkan, eksik üyelik sayısı kadar siyasî partinin, yukarıda yazılan usulle bildireceği kimseler ilçe seçim kurulu üyesi olur.

İlçe seçim kurulunun bu bentte gösterilen üyeliklerinden eksik kalanlar, ikinci bent hükümleri gereğince tamamlanır.

2. Diğer iki asıl ve yedek üyelikle yukarıdaki bentte yazılan işlemler sonucunda eksik kalan asıl ve yedek üyelikler, ilçe merkezinde görev yapan ve toplam memuriyet süresi on yıldan fazla olan, yasama meclisleri veya yerel idare seçimlerinden birine siyasi parti adayı veya aday adayı olarak katılmamış ve evvelce hiç bir siyasi partiye kaydolmamış Devlet memurlarını gösteren, o ilçedeki görev süreleri esas alınarak düzenlenecek listenin ilk sekiz sırasında yer alanlar arasından ad çekme ile belli edilir. Ad çekme, birinci bent hükümleri gereğince tespit edilen asıl üyeler huzurunda ilçe seçim kurulu başkanı tarafından yapılır. Ad çekme sırasında, adları önce çıkanlar asıl, sonrakiler sıra ile yedek üye olur. Bu yoldan her asıl üyenin yedeği belirlenir. Ancak, aynı bakanlığa mensup memurlardan birden fazla asıl üye olamaz; zorunlu durumlar saklıdır.

3. İlçe seçim kurulu başkanı, siyasi partiler arasında yapılan ad çekmenin gün ve saatini, ad çekmeye katılan siyasi partilere tebliğ eder.

Görev süresi içinde asıl üyeliklerde vukubulacak boşalmalar, eksilen asıl üyenin yerine kendi yedeği getirilmek suretiyle doldurulur. Yedek üyeliklerdeki eksilmeler, eksilen üyenin niteliğine göre, seçilmesinde uygulanan hükümler gereğince tamamlanır.

14 üncü maddenin onbirinci bendi gereğince yapılan tespit ve ilandan seçime katılamayacağı anlaşılan veya o seçim çevresinde seçime katılmayan partinin ilçe seçim kurulundaki üyelerinin görevi sona erer. Bu yoldan boşalan üyelikler, o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçe seçim kurulunda üyesi bulunmayan partiler hakkında birinci bentte yazılan hükümlerin uygulanmasıyla belirlenir.

İlçe seçim kurulunda boşalan göreve getirilen kimse, yerine geldiği üyenin süresini tamamlar.

Görev ve yetkileri:

Madde 20 – İlçe seçim kurullarının, başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

1. İlçe çevresinde seçimin düzenle yürütülmesini sağlamak için gereken bütün tedbirleri almak ve seçim işlerini denetlemek,
2. Sandık kurullarını kurmak,
3. İlçedeki sandık kurullarına, oy sandıklarına ve bu kanunda yazılı diğer seçim araç ve gereçlerini göndermek,
4. Sandık kurullarının teşekküllerine, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itirazları inceliyerek karara bağlamak,
5. Sandık kurulları başkanlıklarınca seçim işlerinin yürütülmesi hakkında sorulacak hususları derhal cevaplandırmak,
6. İlçe çevresindeki sandık kurullarından gelen tutanakları birleştirerek, ilçe seçim tutanağını düzenlemek ve bu tutanağı seçim işlerine ait diğer evrak ile birlikte il seçim kuruluna derhal teslim etmek,
7. Kanunla kendisine verilen başkaca görevleri yapmak.

*Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun görev ve yetkileri***Madde 20/A – (Ek: 9/5/2012-6304/2 md.)**

Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

1. Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı vatandaşların oy kullanmalarıyla ilgili seçim iş ve işlemlerinin düzenle yürütülmesini sağlamak ve gereken bütün tedbirleri almak.
2. Yurt dışı sandık kurullarını kurmak.
3. Oy pusulaları ile arkası kendi mührüyle mühürlenmiş oy zarflarını ve diğer seçim araç ve gereçlerini oy verme işleminin başlayacağı günden en geç yedi gün önce Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla ilgili yurt dışı temsilciliklerinde hazır bulunacak şekilde göndermek veya gerekli görülmesi halinde oy sandığı, oy verme kabinleri gibi araçların mahallinden teminini Dışişleri Bakanlığında istemek.
4. Yurt dışı sandık kurullarının işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itiraz ve şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.
5. Yurt dışı sandık kurulu başkanlıklarınca seçim iş ve işlemleri hakkında sorulacak hususları derhal cevaplandırmak.
6. Yurt dışı seçmen kütüğüne, askı süresinde doğrudan ya da konsolosluklar aracılığıyla yapılacak itirazları sonuçlandırmak, verilecek kararları Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne göndermek ve bu kararlara uygun gerekli kayıt ve düzeltme işlemlerini yaptırmak.
7. Yerleşim yeri adresi yurt dışında olup da, yurt dışı seçmen kütüğünün askı süresi içinde herhangi bir nedenle yurt içerisinde bulunan seçmenlerin, yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlarının yapılması için doğrudan ya da ilçe seçim kurulları aracılığıyla iletilen adres beyan formlarını onaylayarak Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne göndermek.
8. Askerlikten terhis olanlardan yurt dışı seçmen kütüğünde kaydı bulunmayanlar ile kısıtlılık hali sona erenlerin, doğrudan ya da ilçe seçim kurulları aracılığıyla iletilen başvurularını kabul etmek ve yurt dışı seçmen kütüğüne kaydını sağlamak.
9. Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı olmakla beraber, (izinli olsalar bile) silah altında bulunan erler, erbaşlar ve askeri öğrenciler ile kesinleşmiş mahkeme kararı ile kısıtlanan seçmenlerin yurt dışı seçmen kütüğündeki kayıtlarının dondurulmasına karar vermek.
10. Yurt dışı seçmen kütüğüne yazılması için askı süresi içinde yapılan başvuruların kütüğe kaydedilmesine karar verildiği hâlde, kesinleşen yurt dışı seçmen kütüğünde ismi yer almayan seçmenlerin, yurt dışı seçmen kütüğünün kesinleşmesine bakılmaksızın kütüğe ilave edilmelerine karar vermek ve Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne göndermek.
11. Yurt dışından ağzı mühürlü olarak gelen oy torbalarını genel esaslara uygun bir şekilde yurt içerisinde oy verme süresi bittikten sonra; bir başkan, bir kamu görevlisi üye ve son milletvekili genel seçiminde Türkiye genelinde en çok oy alan üç siyasi partinin bildirdiği bir asil bir yedek üyeden oluşan yeteri kadar sandık kurulu kurmak suretiyle denetimi altında açtırarak sayım ve dökümünü yaptırmak, tutanak tutturmak ve birleştirme işlemlerini yapmak, ayrıca geçici gümrük kapısı seçim kurullarından gelen sonuçları birleştirmek ve Ankara İl Seçim Kuruluna iletmek.
12. Kanunlarla kendisine verilen başkaca görevleri yapmak.

Sandık kurulu:

Madde 21 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Sandık kurulu bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden kurulur. Bu kurul asıl üyeleriyle toplanır.

Sandık kurulu başkanının seçimi:

Madde 22 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

İlçe seçim kurulu başkanı, ilçe seçim kuruluna siyasi partiler dışından getirilen asıl üyelerle görüşerek sandığın kurulacağı seçim bölgesi içindeki veya dışındaki seçmenler arasından iyi ün sahibi olmakla tanınmış, okur - yazar kimselerden, kurula bağlı seçim bölgelerindeki sandıklardan her biri için birer kişi olmak üzere bir liste düzenler.

Kurulun, siyasi partilerden seçilmiş asıl üyelerinden her biri de, ilçe seçim kurulu başkanınca belirlenecek süre içinde, yukarıdaki fıkrada gösterilen nitelikte birer liste düzenleyerek başkanlığa verir. Belirlenen süre içinde liste vermeyen parti temsilcisi, bu hakkından vazgeçmiş sayılır.

Yukarıdaki fıkralar gereğince düzenlenen listelerde her sandık için adı önerilen başkan adayları arasında ad çekilerek sandık kurulu başkanları belirlenir.

Şu kadar ki, 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununa göre partilere üye olamayacak kimseler ile köy muhtarları, görev yaptıkları köylerde sandık kurulu başkanı olamazlar.

Sandık kurulu başkanının görevi başına gelmemesi halinde, yerine kurul üyelerinden en yaşlısı başkanlık eder.

Sandık kurulu üyelikleri:

Madde 23 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Sandık kurulu üyelikleri aşağıdaki şekilde belli edilir:

İlçe seçim kurulu başkanı, o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçede teşkilatı bulunan siyasi partilerden, son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan beş partiye, her sandık için birer asıl ve birer yedek üye adını beş gün içinde bildirmelerini tebliğ eder.

Bu yoldan tespit edilen sandık kurulu üye sayısı beşten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasi partilerden, aldıkları oyların büyüklük sırasına göre, aynı usulle tamamlanır.

Oylarda eşitlik halinde ad çekilir.

Yukarıdaki hükümlerin uygulanmasına rağmen beş asıl ve beş yedek üyenin tümü belirlenemediği takdirde, o ilçede seçime katılan ve teşkilatı bulunan diğer siyasi partiler arasında ad çekilir. Ad çekmedeki sıraya göre, adı çıkan, eksik üyelik sayısı kadar siyasi partinin yukarıda yazılan usulle bildireceği kimseler, sandık kurulu üyesi olur.

Bundan başka, sandığın bulunduğu köy ve mahalle ihtiyar heyeti ve ihtiyar meclisi asıl ve yedek üyelerinden keza ad çekme ile iki kişi seçilir. Bu ad çekme sırasına göre ilki asıl, diğeri yedek üyedir. Şu kadar ki; bu fıkra gereğince görevlendirilecek sandık kurulu asıl ve yedek üyeliklerine yetecek kadar ihtiyar heyeti ve ihtiyar meclisi asıl ve yedek üyesi bulunmayan köy ve mahallelerde noksan üyelikler, yukarıdaki fıkralarda yazılan hükümlerin sandık kurullarına üye vermemiş partiler hakkında uygulanmasıyla tamamlanır.

Yukarıdaki fıkralar gereğince belirlenen sandık kurulu asıl üyelerinden göreve gelmeyenine yerine, öncelikle, gelmeyen üyenin yedeğı alınır.

Sandık kurulu başkan ve üyelikleri için ad çekme işlemleri, ilçe seçim kurulu huzurunda, bu kurulun başkanı tarafından yapılır.

Üyeliklerin bu şekilde doldurulması mümkün olmazsa, eksikler, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, o çevrede bulunan ve sandık kurulunda görev verilmesinde sakınca olmayan kimselerden doldurulur.

Sandık kurullarının kurulması ve görev süresi:

Madde 24 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Sandık kurulları Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilan edilen tarihte kurulur.

Bu kurulların asıl ve yedek üyeleri, her seçim çevresinin yerel özellikleri gözönüne alınarak Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilecek tarihlerde göreve başlarlar ve sayıma ilişkin evrak ve belgeler ilçe seçim kuruluna teslim edilinceye kadar aralıksız çalışmaya devam ederler.

Adaylar ve müşahitleri:

Madde 25 – Sandık başı işlemlerini takibetmek üzere, siyasi partiler ve bağımsız adaylar, birer müşahit gönderebilirler.

Kurullarda görev alamayacak olanlar:

Madde 26 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

İdare amirleri, zabıta amir ve memurları, Askeri Ceza Kanununun 3 üncü maddesinde yazılı askeri şahıslar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve adaylar, bu Kanunda gösterilen kurullara seçilemezler.

648 sayılı Siyasi Partiler Kanununa göre, siyasi partilere üye olamayacak kimseler; bu kurullarda üye, müşahit veya temsilci olarak, siyasi partiler tarafından görevlendirilemezler.

And içme:

Madde 27 – Yüksek Seçim Kurulu, il ve ilçe seçim kurulları başkan, asıl ve yedek üyeleri, görevlerine başlamadan önce, kurul önünde birer birer şöyle and içerler:

(Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için görevimi kanuna göre, dosdoğru yapacağıma namusum, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and içerim.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Seçim Öncesi İşleri

BİRİNCİ KESİM

Seçmen Kütükleri

Kuruluş ve tanımlar:

Madde 28 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

A) Kuruluş:

Yüksek Seçim Kuruluna bağlı olarak Ankara'da bir "Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü" ile her ilçede "Seçmen Kütükleri Bürosu" kurulmuştur.

B) Tanımlar:

1. Bu Yasaya göre seçmen olan vatandaşları tek olarak tanımlayan ve seçmenin oturduğu yeri belirleyen bilgileri kapsayan bilgisayar ortamına "Seçmen Kütüğü" denilir.

2. Seçmen Kütüğü, Yüksek Seçim Kuruluna bağlı olarak kurulan Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü tarafından, bu Yasaya uygun olarak tasarlanacak, planlanacak, Yönetilecek ve yürütülecek çalışmalarla elde edilir.

3. Bir seçmene ait ve seçmeni tanımlamak için kullanılan; adı, soyadı, doğum yılı ve doğum yeri gibi kayıtların her birine "Veri" denilir.

4. Bir seçmeni tek olarak tanımlayan verilerin bütününe "Seçmene Ait Bilgi" denilir.

5. Seçmenin devamlı oturduğu konutun bulunduğu ilçe, muhtarlık, sokak isimleri ile binanın kapı ve varsa daire numarası "Seçmenin Adresi" dir.

6. Her seçmen; seçmen kütüğü sıra numarası, adı, soyadı, ana ve babasının adı, doğduğu ilçe, doğum yılı ile belirlenir ve tanımlanır.

7. Seçmen kütüğündeki bilgilerin; bu Kanunda yazıldığı şekilde değiştirilmesi, düzeltilmesi ve tamamlanmasına Seçmen Kütüğünün "Güncelleştirilme" si denilir.

8. **(Ek: 13/3/2008-5749/3 md.)** Bu Kanuna göre seçmen olup, yurt dışında bulunan vatandaşların adres kayıt sistemindeki bilgilerine dayalı olarak oluşturulan bilgiler topluluğuna "Yurt Dışı Seçmen Kütüğü" denilir.

Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü çalışma amaç ve ilkeleri:

Madde 29 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü kuruluşunun çalışma amacı; yasalara uygun olarak seçmen vatandaşın eksiksiz belirlenmesini, mükerrer yazımın önlenmesini, seçmenin kolay, hızlı, doğru oy vermesini, seçimin çabuk sonuçlanmasını, mükerrer oy kullanan seçmenlerin tespitini, vatandaşların görev ve sorumluluklarına uygun siyasal haklarını yüksek oranda kullanmalarını sağlayacak bilginin; toplanması, düzenlenmesi, saklanması, işlenmesi, kullanılabilir hale getirilmesi ve gerekli yerlere ulaştırılmasını ve dağıtımını sağlamaktır.

Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü; çalışmalarını, proje, program, raporlama ve gelişmiş yönetim tekniklerine uygun olarak Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilen ilkeler içinde yürütür. Genel Müdür, Yüksek Seçim Kurulunca onaylanan programına uygun, aylık ve haftalık raporlarla çalışmalarını Yüksek Seçim Kuruluna sunar.

Genel Müdürlüğün denetleme ilke ve yöntemi, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir ve uygulanır.

Yüksek Seçim Kurulunca; seçmen kütüğünün önemi, düzenleme yöntemleri, seçmenlerin görevleri, bu çalışmanın vatandaşa ve devlet hayatına katkı ve yararları, bu çalışmada uygulanan teknikler ve gerekli bilgiler; bütün ülke ve vatandaşları kapsayan, sürekli tanıtma programları ile yaygınlaştırılır.

Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü ile Seçmen Kütük Bürolarının kuruluşu ve yönetimi:

Madde 30 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü, Yüksek Seçim Kurulunca sözleşmeli veya devamlılık esasına göre atanan ve bu kurula bağlı bir genel müdür; merkez ilçe ve diğer ilçelerdeki seçmen kütük büroları da bağlı buldukları ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, bu Kanunda yazılı esaslar dairesinde yönetilir.

Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü ile seçmen kütük bürolarının kuruluş şeması, birimleri, birimler arasındaki ilişkiler, görev tanımlamaları, yetki ve sorumlulukları, mensuplarının nitelikleri, göreve alınmaları, yükseltilmeleri, nakilleri, haklarında disiplin kovuşturması yapılması ve sair özlük işlemlerine dair hükümler, bu Kanunun 31 inci maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ilgili hükümleri gözönünde tutularak genel müdürlükçe hazırlanıp, Yüksek Seçim Kurulunca kabul edilip onaylanacak bir genelgeyle düzenlenir.

(Değişik Üçüncü fıkra: 11/9/1987 - KHK 290/2 md.; aynen kabul: 26/8/1999 - 4448/2 md.) Seçmen Kütüğü Genel Müdürü, Genel Müdür Yardımcısı ve şube müdürleri Yüksek Seçim Kurulu kararı ile, diğer personel ise, Yüksek Seçim Kurulu Başkanı tarafından atanır. Seçmen kütük büroları personeli, İlçe Seçim Kurulu Başkanının teklifi üzerine veya re'sen Yüksek Seçim Kurulu Başkanı tarafından atanır. Genel Müdürlük personeli, gerektiğinde yukarıda belirtilen atamaya yetkili merciin teklifi üzerine kamu kurumlarına bu kurumların atamaya yetkili amirlerince 657 sayılı Kanun hükümlerine göre atanabilirler.

(Dördüncü ve beşinci fıkralar Mülga: 11/9/1987 - KHK 290/2 md.; aynen kabul: 26/8/1999 - 4448/2 md.)

Seçmen kütük bürolarında görevli (...) ⁽¹⁾ memurların sicil amirleri bağlı buldukları ilçe seçim kurulu başkanıdır. Bunlar hakkında uyarma ve kınama cezalarını doğrudan doğruya uygulamaya ilçe seçim kurulu başkanı yetkilidir.

İlçe seçim kurulu başkanı işlerin müsaadesi nispetinde seçmen kütükleri bürosu memurlarının o yerdeki adalet hizmetlerinde geçici olarak çalıştırılmalarına müsaade edebilir.

(Ek: 13/9/1991 - KHK - 455/1 md.; aynen kabul: 26/8/1999 - 4448/2 md.) İlçelerin seçim bürolarında birer seçim müdürü bulunur.

(Ek: 31/7/1998 - 4381/4 md.) İlçe seçmen kütük büroları ve il seçim kurulları için öncelikle adliye ve hükümet konaklarında yeterli nitelikte yer ayırmakla Cumhuriyet Başsavcılarını ile mülki amirler görevlidir.

(Ek: 22/12/2005- 5435/46 md.) Seçim büroları, seçim kurulu başkanları tarafından ve seçim iş ve işlemleri dışında Yüksek Seçim Kurulunun görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığınca çıkartılacak yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslara göre adalet müfettişleri vasıtası ile denetlenir.

(Ek: 22/12/2005- 5435/46 md.) Seçim büroları, seçim kurulu başkanlarının yılda en az bir defa denetlenir. Bu denetim, geçen bir yıllık işlemlere şâmil olmak üzere her yıl ocak ayı içinde yapılır. Denetim sonucunda düzenlenecek raporların bir örneği seçim bürolarında saklanır, birer örneği de en geç o ayın sonuna kadar Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığına gönderilir.

Devamlı veya geçici personel ve görevlendirme yetkisi:

Madde 31 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Yüksek Seçim Kurulu; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre; Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünde; devamlı, geçici ve sözleşmeli, diğer seçim işlerinde devamlı ve geçici personel çalıştırabilir.

Genel Müdürlüğün devamlı, geçici ve sözleşmeli personeli, evvelce herhangi bir siyasi partiye üye, herhangi bir seçimde siyasi parti listesinden aday olmamış kişiler arasından seçilir.

Seçim işlerinde ve seçmen kütüğü yazım, düzenleme, denetleme ve güncelleştirilmesinde, il ve ilçe seçim kurulu başkanları; Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği ilkeler içinde; mahalle ve köy muhtar ve ihtiyar heyet veya meclisleri üyelerini; Devlet, katma bütçeli idare, özel idare, belediye, iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu tüzelkişiliklerindeki (hakimler, cumhuriyet savcılarını, vali ve kaymakamlar, nahiye müdürleri, askeri şahıslar, zabıta amir ve memurları hariç) bütün memur, işçi ve hizmetlileri görevlendirebilir; bunlar dışında da gerekli gördüğü kimseleri çalıştırabilir.

Yüksek seçim kurulunun kararlarının bağlayıcılığı:

Madde 32 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmen kütüğünün kurulması, güncelleştirilmesi ve bundan elde edilecek liste, çizelge ve diğer malzemenin gerekli yerlere ulaştırılması ve dağıtılması için, Yüksek Seçim Kurulunca alınacak kararlar bütün kamu kuruluşlarını ve görevlilerini bağlar.

(1) Bu aradaki "şef ve" ibaresi 13/9/1991 tarih ve 455 sayılı KHK'nin 1 inci maddesi ve 26/8/1999 tarih ve 4448 sayılı Kanununun 2 nci maddesi ile kaldırılmış olup, metinden çıkarılmıştır.

Yazım ve denetleme işlerinde görevlendirileceklerin ödev ve yetkileriyle yazım hazırlıkları, yazım ve denetimin yapılış ve yazım ve denetim formlarının şekilleri ve bunların ne gibi bilgileri taşıyacağı, ne suretle doldurulacağı, yazımda, denetlemede ve sürekli ara çalışmalarda ne cins evrak kullanılacağı, evrakın teslimi, yazımın denetlenmesi ilke, yöntem ve kuralları Yüksek Seçim Kurulunca belirtilir.

Seçmen kütüğü düzenlenmesi:

Madde 33 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 13/3/2008-5749/4 md.) Seçmen kütüğü; adres kayıt sistemindeki bilgiler esas alınarak Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslara göre her yıl yeniden düzenlenir, sürekli bilgi toplama ile her seçim döneminde güncelleştirilir.

Düzenleme, sürekli güncelleştirme ve genel denetleme kural, yöntem ve teknikleriyle Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünün bilgi işlem; ilke, kural ve yöntemleri Yüksek Seçim Kurulunca düzenlenecek genelge ile belirlenir.

Yazım ve denetlemede toplanan bilgileri, seçmene ait bilgilerin verilerindeki değişimleri belirleyen ad, soyad, yaş, cinsiyet tashihi, seçme ehliyetini kaybetme, (kısıtlanma, kamu hizmetinden yasaklanma) veya yeniden kazanma gibi yargı kararlarına, vatandaşlıktan iskat veya yeniden vatandaşlık hakkını kazandığını gösteren bilgiler ile vefat ettiğini tespit eden bilgilere seçim bölgesi içinde ve dışında vukubulan ikametgah değişikliklerine ait verilere, Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği kural ve yönetime uygun olarak toplanacak diğer belgelere dayanılarak, seçmen kütüğü kurulur ve güncelleştirilir.

Kütüğe yazılma esaslari:

Madde 34 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmenlik sıfatının tayininde esas, seçmen kütüğüdür.

Seçmen kütüğünde; seçmenin; adı, soyadı, baba adı, ana adı doğum yılı, doğduğu ilçe adı, oturduğu yer adresi bulunması esastır.

(Değişik: 27/10/1995 - 4125/3 md.) Bu Kanunun uygulanmasında herkes, nüfus kütüğünde yazılı bulunan doğduğu ay ve güne göre işleme tabi tutulur. Ancak, o yıl seçim yapılması durumunda seçmen listeleri hazırlanırken on sekiz yaşın doldurulmuş olmasının hesabında seçim günü (o gün dahil) esas alınır.

Seçmene ait bilgi eksik ise; bilgi tamamlanuncaya kadar seçmen, sandık seçmen listesine yazılmaz.

Tamamlama kuralları; Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir ve yayımlanır.

Sandık bölgesinde oturan seçmenlere ait bilgileri kapsayan sandık seçmen listeleri seçmen kütüğünden çıkarılır.

Sandık seçmen listesinde yazılı olmayan seçmen oy veremez.

Seçmen kütüğüne seçmen bir kez yazılır ve birden fazla oy kullanamaz.

Yazım, görevlilerin insan oturan yerleri birer birer gezip seçmenleri görmeleri suretiyle yapılır.

Yazım memuru yazım sırasında, yazım yerinde bulunan seçmeni yazar. Seçmenin bildireceği oturduğu yerin adresi yazılır. Seri numaralı yazım formu her seçmene imzalatılır.

Yurt dışı seçmen kütüğü ve seçmen listeleri ⁽¹⁾

Madde 35 – (Değişik: 13/3/2008-5749/5 md.)

Yurt dışı seçmen kütüğü, adres kayıt sistemindeki bilgiler esas alınarak Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde oluşturulur.

(Ek fıkra: 9/5/2012-6304/3 md.) Yurt dışı seçmen listeleri, yurt dışında sandık kurulmasına karar verilen temsilciliklerin görev çevreleri gözetilerek ve yurt dışı seçmen kütüğü esas alınarak Yüksek Seçim Kurulunca oluşturulur ve elektronik ortamda ilan edilir.

Genel yazım ve denetleme:

Madde 36 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 13/3/2008-5749/6 md.) Seçmen kütüğü; adres kayıt sistemindeki bilgiler esas alınarak her yıl güncelleştirilerek oluşturulur. Gerektiğinde, seçmen kütüğünün dört yılda bir yeniden düzenlenmesi ve iki yılda bir denetlenmesi için gerekli bilgileri toplamak amacıyla, bütün Türkiye’de aynı zamanda Nisan ayının ikinci pazar günü yazım yapılmasına Yüksek Seçim Kurulunca karar verilir.

Yazım günü, saat 05.00'ten itibaren yazımın bittiği alışılmış araçlarla ilan edilinceye kadar görevlilerden başka kimselerin buldukları yerden ayrılmaları yasaktır.

Ancak yazım ve denetim işleminin her halde aynı gün saat 19.00 a kadar bitirilmiş olması gerekir.

---

(1) 13/3/2008 tarihli ve 5749 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle; bu madde başlığı “Yurt dışında oturan vatandaşların yazımı:” iken “Yurt dışı seçmen kütüğü” şeklinde, daha sonra 9/5/2012 tarihli ve 6304 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Yüksek Seçim Kurulu, kütüğün düzenlenmesi ve yazım sırasında, bu Kanunda öngörülen gereklere göre genelgelerle belirteceği diğer yöntem, teknik ve kuralları uygular.

Yüksek Seçim Kurulunun bu Kanunun 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına göre ilan edeceği siyasi parti ilçe başkanları, yazım memurunun yanına bir temsilci verebilirler.

Temsilci isimleri, ilçe seçim kurulunun isteği üzerine bildirilen sürede liste halinde teslim edilir. İsimleri bildirilen siyasi parti temsilcileri ilçe seçim kurulu başkanlığından aldıkları belge ile temsilcilik görevini yaparlar. Bu listedeki isimler ve görev yerleri sonradan değiştirilmez.

(Ek: 30/5/1997 - KHK - 572/26 md.) Seçmen kütüğü yazımı sırasında, seçmenin oyunu kullanmasını engelleyecek bir engelliliği varsa, forma kaydedilir. ⁽¹⁾

Yazımda esas bilgi kaynakları:

Madde 37 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmen kütüğü yazımı sırasında, formlara yazılacak bilginin tespitinde resmi belgeler esas tutulur.

Yazım sırasında 38 inci maddeye göre düzenlenmiş kroki ve cetvelden yararlanılır.

Seçmenin devamlı oturduğu adresin tespitinde muhtarlıkların, varsa apartman yöneticilerinin kayıtlarından faydalanılır.

Muhtarlık krokisi ve binalar cetveli:

Madde 38 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Şehir ve kasabalarda, ilçe seçim kurulu başkanının denetlemesi altında belediyeler, her muhtarlık için, iki yılda bir "Muhtarlık Krokisi" düzenlemek zorundadırlar.

A) Krokide:

1. Muhtarlık sınırları ile, bu sınırlar içindeki sokakların adları ve her sokağın baş ve sonundaki binaların numaraları.
2. Muhtarlık, sokaklara ayrılmamış dağınık yapılardan ibaret ise, bu dağınık yapılar numaraları ile birlikte, okunaklı şekilde gösterilir.

B) Köylerde ve kroki yapılmasına teknik imkan bulunmayan şehir ve kasabalarda kroki yerini tutmak üzere, her muhtarlık için (Binalar Cetveli) düzenlenir.

(Binalar Cetveli) ilçe seçim kurulu başkanının denetimi altında, şehir ve kasabalarda belediyelerce, köylerde muhtarlıklarca yapılır.

C) Muhtarlıkta, numarası olmayan ve içinde insan oturan yerler bulunduğu takdirde, bu yerler numaralanır.

Yukarıda (B) bendinde yazılı (Binalar Cetveli), (C) bendinde numarasız yerlerin numaralanması işlemi, İstatistik Genel Müdürlüğünün (Numaralama Yönetmeliği) esaslarına göre yapılır.

Muhtarlık krokisi ve binalar cetveli, yıl sonu durumunu gösterecek şekilde düzenlenir.

Yukarıdaki madde gereğince, her muhtarlık için düzenlenen kroki veya binalar cetvelinin onaylı birer örneği, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından 14 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre ilan edilen siyasi partilerin ilçe başkanlıklarına, her iki yılda bir, Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği ayda alındı belgesi karşılığı verilir.

Muhtarlık bölgesi askı listesi:

Madde 39 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmen kütüğündeki yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlanması amacıyla;

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "özürlülüğü" ibaresi "engelliliği" şeklinde değiştirilmiştir.

Seçmen kütüğünde yazılı adreslere göre aynı muhtarlıkta oturan ve seçmen kütüğünde yazılı seçmenlerin; seçmen kütüğü numarası, adı ve soyadı, ana ve baba adı, doğum yılı, doğum yeri, adresi yazılı olduğu ve seçmen soyadı alfabe sırasına göre sıralanmış listeye "Muhtarlık Bölgesi Askı Listesi" denir.

Muhtarlık bölgesi askı listesi her yıl sonundaki kesinleşmiş mevcut bilgilere dayanılarak seçmen kütüğünden elde edilir.

Muhtarlık bölgesi askı listesi; her yıl mart ayında;

1. a) Ait olduğu muhtarlığa iki nüsha,
- b) 14 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre ilan edilen siyasi partilerin o ilçedeki ilçe başkanlarına bir nüsha,
- c) İlçe seçim kurulu işlerinde kullanılmak üzere iki nüsha, ilçe seçim kurulu başkanlıklarına,
2. İşlemlerde kullanılmak üzere bir nüsha il seçim kurulu başkanlıklarına,

Gönderilir.

Askı zamanı ve süresi:

Madde 40 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 13/3/2008-5749/7 md.) Muhtarlık bölgesi askı listesi, seçim dönemlerinde muhtarlıklarda askıya çıkarılır ve iki hafta süreyle askıda kalır.

Muhtarlık bölgesi askı listeleri, ait oldukları mahalle veya köylerde, halkın kolaylıkla görüp okuyabileceği yerlere asılır. Bunların asıldıkları tarih ve yerler, seçim bölgelerinin ayrıldığı sandık bölgelerini gösteren cetvel ile birlikte, mahalli gazetelerle ve ayrıca alışılmış araç ve usullerle ilan edilir.

Listelerin hangi tarihlerde ve nerelere asıldığı, ilanının ne suretle yapıldığı, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından görevlendirilen kimselerce bir tutanakla tespit olunur. Listelerin askıdan indirildiği tarih de ayrı bir tutanakla tespit edilir. Bu tutanaklar, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından ayrı bir dosyada saklanır.

İlçe seçim kurulu başkanı, askı listelerinin asıldıkları tarih ve yerleri bir yazı ile mahallin mülki amirine derhal bildirir.

Asılı kaldıkları sürece, muhtarlık bölgesi askı listelerinin korunmasından; idare amirleriyle zabıta amir ve memurları sorumludur.

İlçe seçim kurulu başkanı, askı devam ettiği sürece muhtarlık bölgesi seçmen sayısını da gözönünde tutarak seçmenlerin adlarını aramalarını ve incelemelerini kolaylaştırmak üzere gerekli tedbirleri alır. Muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinden veya bu iş için görevlendirilmiş kimselerden birinin, müracaatlar için uygun düşen belli saatlerde askı yerinde devamlı olarak hazır bulunmasını sağlar ve durumu askı yerinde ilan eder.

Mükerrer yazım:

Madde 41 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmen kütüğünde; adı ve soyadı, ana ve baba adı, doğum yeri ve doğduğu yılı belirten verileri aynı olan seçmene ait iki bilgi bir tek seçmeni tanımlar.

Bu takdirde Yüksek Seçim Kurulu Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü, seçmen sıra numarası büyük olan bilgiyi seçmen kütüğünde bırakır, diğerini mükerrer listesine alır.

Mükerrer listesinde bilgi iki yıl saklanır.

Askı listesinde; seçmene ait bilgilerde;

- a) Adı ve soyadı aynı olup da, baba adı, ana adı, doğum yılı, doğduğu ilçeye ait verilerden biri veya ikisi farklı,

- b) Adı ve soyadında bir veya iki harf ve (a) fıkrasında yazılı diğer verilerden biri farklı,
- c) Adı, ve soyadı, aynı, diğerinde bir isim fazla, (a) da yazılı diğer veriler aynı veya biri farklı,
- d) Adresi farklı, (a)'da yazılı diğer verilerden biri veya ikisi farklı,
- e) Ayrıca Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği,

Durumlar bulunduğu; itiraz üzerine veya resen; ilçe seçim kurulu başkanı; bilginin tek veya birden fazla seçmeni tanımlamış olup olmadığına karar verir. Karar işlenmek üzere Yüksek Seçim Kurulu Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne gönderilir.

Sandık bölgesi askı listesi:

Madde 42 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Bu Kanunun 122 nci maddesine göre seçmen kütüğüne işlenmesi gereken kararların, seçmen kütüğüne işlenmesinden sonra elde edilen kütükten, sandık bölgesi askı listesi çıkarılır.

Sandık bölgesi askı listelerinde, 43 üncü maddede yazılı, sandık seçmen listesindeki bilgiler aynı sıra ile bulunur.

Bu liste il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilir. İlçe seçim kurulu başkanları 14 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre ilan edilen siyasi partilerin o ilçedeki başkanlarına bu listenin bir suretini teslim eder.

Sandık seçmen listesi:

Madde 43 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmen kütüğünde yazılı adreslerine göre aynı sandık bölgesinde oturan, seçmen kütüğünde yazılı seçmenleri; seçmen kütüğü numarası, adı, soyadı, ana ve baba adı, doğum yılı, doğum yeri, adresinin yazılı olduğu ve soyadı alfabe sırasına göre sıralanmış listeye "Sandık Seçmen Listesi" denilir. Sandık seçmen listesinin her sayfasında ait olduğu, il, ilçe, muhtarlık isimleri ve sandık numarası ile geçerlik süresi belirtilir. Sandık kuruluna verilecek nüshalarda ayrıca sandık başı işlemleri için gerekli sütunlar bulunur.

Sandık seçmen listeleri; oy verme gününden 120 gün önce seçmen kütüğünde kesinleşmiş mevcut bilgilere dayanılarak çıkarılır.

Sandık seçmen listesi oy verme gününden 30 gün önce,

1. a) Her sandık için iki nüsha sandık kurulu başkanına,
- b) Birer nüsha seçime katılan siyasi partilerin ilçe başkanlıklarına, oy verme gününden 20 gün önce,
- c) Bir nüsha ilgili muhtarlığa, oy verme gününden 20 gün önce.

Teslim edilmek üzere ilgili seçim kurulu başkanlıklarına,

2. İlçe seçim kurulu işlemlerinde kullanılmak üzere iki nüsha ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına,
3. İşlemlerde kullanılmak üzere bir nüsha ilgili il seçim kurulu başkanlıklarına,

Gönderilir.

Muhtarlıklardaki sandık seçmen listelerini vatandaşlar her zaman inceleyebilir.

Muhtarlar, oy verme gününden 10 gün önceden oy verme günü saat 17.00'ye kadar; çalışma saatleri içinde seçmenlerin sandık numarası, sandık yeri ve oy verme hakkındaki suallerini cevaplandırmak; seçim kurullarının yayınlarını dağıtmak; seçim kurullarının vatandaşın kolay ve doğru oy vermesi için hazırlayacağı afiş, işaret, levha ve benzerlerini asmak ve dağıtmak, bu işlem için seçim kurulu ayrıca personel görevlendirirse, bu personele yardımcı olmak zorundadırlar.

Seçmen bilgi kağıdı:

Madde 44 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmen kütüğünde kayıtlı her seçmen için, seçmene hangi seçim bölgesinde, kaç numaralı sandıkta oy vereceğini, seçmen sıra numarası ve diğer bilgileri bildirmek amacıyla bir seçmen bilgi kağıdı hazırlanır ve seçim çevrelerinin özelliklerine göre Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilen esaslar dairesinde gönderilir veya dağıtılır.

Seçmen bilgi kağıdı hiçbir surette kimlik belirlemede belge olarak kullanılmaz; bu husus kağıdın üzerine yazılır.

Seçmen kütüğü il ve ilçe listesi:

Madde 45 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmen kütüğünde yazılı seçmenlere ait bilgiler; her yıl seçmenlerin oturdukları il ve ilçeye göre ayrılmış listeler halinde, il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına birer nüsha gönderilir.

Bu listelerin son iki yıllık olanı kurul üyelerinin incelemelerine açık tutulur.

Bu listelerin çıkarılma, gönderilme ve saklanma kural ve yöntemleri Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

Yüksek Seçim Kurulu Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü; ülke, il ve ilçe düzeyinde seçmen soyadı alfabe ve seçmen kütüğü sıra numarasına göre düzenlenmiş listelerin; düzenleme, siyasi partilerin inceleme kural ve sürelerini belirler.

Çalışmaların görüşülmesi:

Madde 46 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünün program, tasarım, alınan sonuçlar, hazırlanan genelgeler ve tüm uygulamalarını tanıtan raporu, 14 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre ilan edilen siyasi partilerin gönderecekleri birer temsilcinin, Yüksek Seçim Kurulu üyelerinin, Seçmen Kütüğü Genel Müdürü ve gerekli gördüğü üç personelinin katılacağı ve Yüksek Seçim Kurulu Başkanı başkanlığında yapılacak toplantıda görüşülür.

Toplantı günü üç ayda bir olmak üzere, Yüksek Seçim Kurulu Başkanı tarafından saptanır. Toplantı, belirlenen gün ve saatte gelenlerle yetirilerek açılır. Bu toplantılarda, katılanların, çalışmalar hakkında bilgi alması amaçlanır, karar alınmaz.

Toplantı, bu maddede yazılı olanlar dışındakilere kapalıdır. Görüşme özeti Yüksek Seçim Kurulunca katılanlara toplantıdan sonraki bir ay içinde gönderilir.

Toplantının toplanma ve görüşme kuralları, Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir ve katılacaklara bildirilir.

Seçmen kütüğünün saklanması ve ilgililere verilmesi: ⁽¹⁾

Madde 47 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Yüksek Seçim Kurulu Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü; her yıl sonuna göre seçmen kütüğünü ve bu kütükten elde edilmiş listenin bir suretini Yüksek Seçim Kurulu Başkanına teslim eder.

Seçmen kütüğünün suretleri Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünde kalır.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanına teslim edilen seçmen kütüğünü saklama ve inceleme kuralları Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir ve yayınlanır.

(Ek : 29/11/2000 - 4609/1 md.) Seçmen kütükleri; seçimlere katılma yeterliliğini taşıyan siyasi parti merkezlerince yahut yetkilendirilmiş il veya ilçe başkanlarınca, talep edildiğinde; Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenen gideri Maliye veznesine yatırılmak ve makbuzu ibraz edilmek kaydı ile, bir seçim döneminde iki defadan fazla olmamak üzere ilçe seçim kurulu başkanınca, bilgisayar ortamında veya liste düzeyinde imza mukabilinde, istek sahibine verilir.

(1) Bu madde başlığı, "Seçmen kütüğünün saklanması" iken 29/11/2000 tarihli ve 4609 sayılı Kanunla metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğündeki bilgilerden, diğer devlet kuruluşlarının yararlanma yöntem ve kuralları, yasa ile düzenlenir.

Seçmen kartlarının dağıtılması:

Madde 48 – (Mülga: 17/5/1979 - 2234/5 md.)

İKİNCİ KESİM

Seçim Propagandası

Propaganda serbestliği ve süresi:

Madde 49 – (Değişik: 25/8/1961 - 356/1 md.)

Seçimlerde propaganda, bu kanun hükümleri dairesinde serbesttir.

(Değişik: 10/9/1987 - 3403/1 md.) Propaganda, oy verme gününden önceki onuncu günün sabahında başlar ve oy verme gününden önceki günün saat 18.00'inde sona erer.

Açık yerlerde propaganda:

Madde 50 – Seçim zamanında, genel yollar üzerinde, mabetlerde, kamu hizmeti görülen bina ve tesislerde ve ilçe seçim kurullarınca gösterileceklerden başka meydanlarda toplu olarak sözlü propaganda yapılması yasaktır.

İlçe seçim kurulları, gidiş - gelişi bozmıyacak ve pazarların kurulmasına engel olmayacak surette toplantıların genel olarak yapıldığı ve varsa elektrik tesisatı olan yerleri seçmek suretiyle hangi meydanlarda toplu olarak sözlü propaganda yapılabileceğini tesbit ederler.

Siyasi partilerin toplu olarak sözlü propaganda yapmak için müracaatları üzerine, toplantı, meydan, gün, sıra ve saatlerini ilçe seçim kurulu ad çekme ile belirtir ve ilgililere tebliğ eder. Bağımsız adaylar için de aynı suretle haftada bir gün ayrılır.

(Değişik son fıkra: 8/4/2010-5980/2 md.) Açık yerlerde, güneşin batmasını müteakip ikinci saatin sonundan güneşin doğmasına kadar toplu olarak sözlü propaganda yapılamaz.

Kapalı yerlerde propaganda:

Madde 51 – Seçimlere katılan siyasi partiler veya bağımsız adaylar adına kapalı yer toplantısı yapılabilir.

Kapalı yer toplantısı yapmak isteyenler, üç kişilik bir heyet kurar ve en yakın zabıta amir veya memuruna haber verirler. Köylerde, muhtara veya vekiline haber vermek kafidir.

Heyetin görevleri, toplantının düzenini sağlamak, kanunlara karşı hareketleri, edep törelerine aykırı veya suç işlemeye kışkırtıcı mahiyet taşıyan söz veya fiilleri, önlemektir.

Heyet, yukarıki fıkraya aykırı bir durum baş gösterdiğinde, bunu önlemeye çalışır, gerekirse zabıtayı çağırır.

Heyet, toplantıda hazır bulunanlardan söz alacak olanları tayin ve tahdit edebilir.

Bu toplantılarda yapılacak konuşmalar, 56 ncı madde hükmü saklı kalmak üzere, hoparlörle yayınlanabilir.

Kapalı yer toplantılarına, toplantıyı idare eden heyetin isteği veya yetkili seçim kurullarının kararı dışında, zabıta amir ve memurları, muhtar veya ihtiyar meclisleri, hiçbir suretle müdahale edemezler.

Mabetlerde, okullarda, kışla, karargah, ordugah gibi askeri bina ve tesislerle askeri mahfillerde ve kamu hizmeti görülen diğer yerlerde, kapalı yer toplantısı yapılamaz.

*Seçim büroları***Madde 51/A – (Ek: 8/4/2010-5980/3 md.)**

Seçimin başlangıç tarihinden itibaren, seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, katıldıkları seçim çevrelerinde seçim çalışmalarını yürütmek üzere seçim büroları açabilirler. Ancak Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri ve bunlara bağlı kuruluşlara, Devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıklara, özel gelir kaynakları ve özel imkanları kanunla sağlanmış kamu yararına çalışan derneklere ve Devletten yardım sağlayan ve vergi muafiyeti olan vakıflara, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile üretici birlikleri, kooperatif birlikleri, bankalar ve sendikalara ait bina ve tesisler bu amaçla kullanılamaz.

Seçim bürosu, siyasi partilerin il veya ilçe başkanlıkları ile bağımsız adayların, büronun adresini ve en az bir sorumlusunun kimlik ve iletişim bilgilerini içeren bildirim seçimin başlangıcından yazılı propagandanın başlangıç tarihine kadar mahallin en büyük mülki amirine, propaganda süresinin başlamasından sonra ilçe seçim kuruluna vermeleriyle açılmış sayılır. Bildirim suretiyle açılan seçim bürolarının listesi, mahallin en büyük mülki amiri tarafından ilçe seçim kurullarına gönderilir.

Açılma şartlarını taşımayan seçim bürolarının ilgisine bu eksikliklerin üç gün içinde tamamlanması için süre verilir. Bu süreye uyulmaması halinde bürolar, şartları tamamlanıncaya kadar mülki amirlerce kapatılır.

Diğer seçim faaliyetleri saklı kalmak üzere seçim bürolarında görüntülü ve sesli propaganda yapılabilir. Ancak, seçim bürolarında yapılacak sesli yayınlar, çevresel gürültü ile ilgili mevzuata uygun olmak zorundadır.

Seçim büroları saat 09.00'dan 23.00'e kadar halka açık faaliyette bulunabilir.

*Radyo ve televizyonla propaganda:***Madde 52 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)**

(Değişik: 10/6/1983 - 2839/46 md.) Özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere, seçime katılan siyasi partiler, oy verme gününden önceki 7 nci günden itibaren oy verme gününden önceki gün saat 18.00'e kadar radyo ve televizyonda propaganda yapabilirler.

(Değişik: 23/5/1987 - 3377/3 md.) Seçime katılan;

- a) Siyasi partilere ilk gün 10, son gün 10 dakikayı geçmemek üzere, programlarını ve yapacakları işleri anlatan iki konuşma,
- b) Mecliste grubu bulunan siyasi partilerin herbirine ilaveten 10'ar dakikalık propaganda,
- c) **(Değişik: 27/10/1995 - 4125/4 md.)** İktidar partisine veya iktidar partilerinden büyük olanına 20 dakikalık, iktidar partilerinden diğerlerine 15'er dakikalık ilave propaganda.

d) Ana muhalefet partisine ilaveten 10 dakikalık propaganda,

Hakkı verilir. Bu propaganda sürelerinin yarısını aşmamak üzere siyasi partiler bu propagandalarını görüntülü olarak da verebilirler. Görüntülü propagandalar TRT dışında hazırlatılır. Görüntülü propagandalarda siyasi partiler yaptıkları ve yapacakları icraatı anlatırlar. Bu propagandalarda suç teşkil edecek görüntülere yer verilemez. Siyasi partilerin bu propagandaları bir defada iki dakikadan az olamayacağı gibi bir günde toplam süresi on dakikayı geçemez. Siyasi partiler propaganda haklarını TRT'nin birden fazla kanalına dağıtabilirler. Yüksek Seçim Kurulu, TRT imkanlarına göre bu görüntülerin hangi süre içinde TRT'ye teslim edileceğini ve TRT'deki gösterilme zamanlarını tanzim eder. Bu görüntülerde suç teşkil eden bir husus bulunduğu takdirde Yüksek Seçim Kurulu bunların yayımına izin vermez.

Siyasi partiler radyo ve televizyonla ilk konuşmalarında seçim beyannamelerini izah ederler.

Radyo ve televizyon konuşmaları Türkiye'deki bütün radyo ve televizyon postaları ile aynı zamanda yayınlanır.

Radyo ve televizyonda, yayınlanacak propaganda konuşmalarının her gün hangi saatte, hangi parti adına yapılacağı, Türkiye Radyo ve Televizyonları tarafından haber yayınları sırasında, önceden duyurulur.

(Değişik: 10/6/1983 - 2839/46 md.) Radyo ve televizyonda yapılacak propaganda yayınlarının, tam bir tarafsızlık ve eşitlik içinde yapılması, Yüksek Seçim Kurulu ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu tarafından sağlanır.

(Değişik: 28/3/1986 - 3270/22 md.) Televizyonda seçime katılan siyasi partiler adına (...) ⁽¹⁾ yukarıdaki fıkralar gereğince yayınlanacak propaganda konuşmalarında Türk Bayrağı ile Yüksek Seçim Kurulunun tespit edeceği yere asılacak olan bu kurulun belirlediği büyüklükteki parti bayrağı ve konuşmayı yapan kişi dışında hiçbir görüntüye yer verilmez. Konuşmacılar, ceket giyme ve kravat takmak zorundadırlar; bayanlar tayyör giyerler.

(Mülga fıkra: 10/9/1987 - 3403/2 md.)

(Ek: 27/10/1995 - 4125/4 md.) Özel radyo ve televizyonlarda siyasi partilerin propaganda konuşmaları TRT'de uygulanan usul ve esaslara göre yapılır. Bu yayınlar ulusal nitelikte olanlarda Yüksek Seçim Kurulunca, yerel nitelikte olanlarda İl Seçim Kurullarınca tanzim ve denetlenir. Bu hüküm dışında propagandaya ilişkin yayın yapılamaz. Bu hükme aykırı davranışlar hakkında 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 151/2 hükmü uygulanır.

---

(1) Bu fıkradaki "2 nci fıkranın (d) bendi dışında" ibaresi Anayasa Mahkemesinin 22/5/1987 tarih ve E. 1987/3, K. 1987/13 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Müracaat:

Madde 53 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçimlere katılan siyasi partilerin genel merkezleri radyo ve televizyonda propaganda yapmak istediklerini oy verme gününden önceki yirmi birinci gün akşamına kadar Yüksek Seçim Kuruluna yazılı olarak bildirirler.

Yayın zamanının tesbiti:

Madde 54 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Yüksek Seçim Kurulu, radyo ve televizyonda yayın için başvuran partiler arasında, bunların birer temsilcisiyle Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu temsilcilerinin önünde ad çekerek yayın zaman ve sıralarını tayin eder. Bu ad çekme, oy verme gününden en az yirmi gün önce yapılır. Radyo ve televizyon yayınlarının başlangıç saati, partilerin sayısı ve en uygun dinleme imkanları gözönüne alınarak Yüksek Seçim Kurulunca kararlaştırılır. Radyo ve televizyon yayınları en geç saat 22.00 ye kadar devam eder.

Radyo ve televizyon konuşmalarının tesbiti:

Madde 55 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Siyasi partiler adına radyo ve televizyon ile yapılacak konuşmalar, Yüksek Seçim Kurulunun görevlendireceği bir kurul üyesi huzurunda adına konuşma yapılacak siyasi partinin isteğine uygun olarak yayından önce veya yayın sırasında ses ve görüntü alma cihazı ile tespit edilir. Konuşmanın hangi parti adına ve kimin tarafından yapıldığına dair görevli kurul üyesiyle radyo ve televizyon idaresinde görevli en az iki kişi tarafından tutanak düzenlenir. Konuşmaları tespit eden bant ve sair tespit araçları Yüksek Seçim Kurulu tarafından saklanır.

Konuşmalar bir dava konusu yapıldığı ve istenildiği takdirde merciine verilir.

Suç teşkil eden konuşmaları yapanlar hakkında kanunen belli olan cezalar bir mislinden iki misline kadar artırılarak hükmolunur.

Özel radyo ve televizyonlarla yayın:⁽¹⁾⁽²⁾

Madde 55/A- (Yeniden düzenleme: 15/7/2003-4928/3 md.)

Seçimlerin başlangıç tarihinden oy verme gününün bitimine kadar özel radyo ve televizyon kuruluşları, yapacakları yayınlarda 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 5, 20, 22 ve 23 üncü maddeleri ile 31 inci maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine tâbidir.

(Ek ikinci fıkra: 8/4/2010-5980/4 md.) Seçimin başlangıç tarihinden itibaren oy verme gününden önceki yirmi dört saate kadar olan sürede, siyasi partiler veya adaylar radyo ve televizyonlarda birlikte veya ayrı ayrı açık oturum, röportaj, panel gibi programlara katılarak görüşlerini açıklayabilirler. Siyasi partiler veya adayların açık veya kapalı yer toplantıları, radyo ve televizyonlarda canlı olarak yayınlanabilir.

Yukarıdaki fıkra hükümlerine göre özel radyo ve televizyonların yayın ilkelerinin belirlenmesinde, Yüksek Seçim Kurulu görevli ve yetkilidir.

(1) Bu madde başlığı "Özel Radyo ve Televizyonlarla Yayın:" iken, 15/7/2003 tarihli ve 4928 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) Bu maddeye, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle ikinci fıkra olarak bir fıkra eklenmiş ve sonraki fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

Yapılacak yayınların yukarıdaki esaslara uygunluğunun gözetim, denetim ve değerlendirilmesinde, ülke çapında yayın yapan özel radyo ve televizyonlar için Yüksek Seçim Kurulu; bunun dışında yayın yapan özel radyo ve televizyonlar için yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurulları görevli ve yetkilidir.

İlçe seçim kurullarının verdiği kararlara karşı, yirmidört saat içinde il seçim kurullarına itiraz edilebilir. İl seçim kurulu kararları kesindir.

Ülke çapında yayın yapan özel radyo ve televizyonların hangileri olduğunu belirlemeye Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir. Yüksek Seçim Kurulunun buna ilişkin kararı Resmî Gazetede yayımlanır.

Basın, iletişim araçları ve internette propaganda

Madde 55/B – (Ek: 8/4/2010-5980/5 md.)

Seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, yazılı basında ilan ve reklam yoluyla veya internet sitesi açarak sözlü, yazılı veya görüntülü propaganda yapabilirler.

Vatandaşların, elektronik posta adreslerine gönderilecek mesajlarla, taşınabilir veya sabit telefonlarına sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle propaganda yapılamaz. Ancak, siyasi partilerin kendi üyelerine gönderdiği sesli, görüntülü veya yazılı mesajlar her zaman serbesttir.

Oy verme gününden önceki on günlük sürede, yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla bir siyasi partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması ve herhangi bir surette dağıtımı yasaktır. Bu sürenin dışında yapılacak yayınların; tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerine uygun olması şarttır. Kamuoyu araştırmaları ve anketlerin yayınlanması sırasında, araştırmacının hangi kuruluş tarafından yapıldığının, denek sayısının, araştırmacının kim tarafından finanse edildiğinin açıklanması zorunludur.

Bu madde hükümlerine göre yapılacak propagandaların ve yayınların ilkeleri Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

Hoparlörle propaganda: (1)

Madde 56 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçim takviminin başlangıcından itibaren seçim propagandasının sona erdiği ana kadar Hoparlörle propaganda, halkın huzur ve rahatını bozmamak ve 50 nci maddenin son fıkrası hükümlerine uymak şartıyla serbesttir. Şu kadar ki, başka bir parti veya bağımsız aday adına açık veya kapalı yer toplantısı yapılan saatlerde, bu toplantıların yapıldığı yer veya binalardan işitilecek ve bu toplantıları rahatsız edecek biçimde hoparlörle propaganda yapılamaz.

---

(1) 13/3/2008 tarihli ve 5749 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle; bu maddenin başına "Seçim takviminin başlangıcından itibaren seçim propagandasının sona erdiği ana kadar" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

İlçe seçim kurulları kendiliğinden veya siyasi partilerin istekleri üzerine mahallin özelliklerini gözönünde tutarak hoparlörle yayının yerini, zamanını, süresini ve diğer şartlarını tespite yetkilidir.

Siyasi partiler isterlerse ilçe seçim kurulunun düzenleyeceği programa göre varsa belediye hoparlörlerinden bedeli karşılığında eşit surette faydalanabilirler.

Propaganda amaçlı yayın ve malzeme dağıtma ⁽¹⁾

Madde 57 – (Değişik: 8/4/2010-5980/6 md.)

Seçime katılan siyasi partiler ve adaylar, seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, kendilerini tanıtıcı nitelikte broşür, el ilanları, parti bayrağı, poster, afiş veya ses ve görüntü içeren CD, DVD gibi her türlü yayını dağıtmakta serbesttir. Siyasi partiler ve adayların, bu fıkrada belirtilenler dışında herhangi bir hediye ve eşantıyon dağıtmaları, dağıttirmaları veya bunların üçüncü şahıslar ya da kurum ve kuruluşlar aracılığı ile dağıtılması yasaktır.

Bu maddede belirtilen yayın veya malzemeleri dağıtacak kimselerin on sekiz yaşını doldurmuş olması şarttır.

Propaganda yayınlarına ilişkin yasaklar ve propagandada kullanılacak dil: ⁽²⁾

Madde 58 – (Değişik: 8/4/2010-5980/7 md.)

Propaganda için kullanılan el ilanları ve diğer her türlü matbuat üzerinde Türk Bayrağı ve dini ibareler bulundurulması yasaktır.

(Değişik:2/3/2014-6529/1 md.) Siyasi partiler ve adaylar tarafından yapılacak her türlü propaganda, Türkçe'nin yanı sıra farklı dil ve lehçelerde de yapılabilir.

Muafiyet:

Madde 59 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Propaganda için kullanılan el ilanı mahiyetindeki matbualar, seçimin başlangıcından propaganda süresinin sonuna kadar her türlü harç ve resimlerden muafır.

İlan ve reklam yerleri ⁽³⁾

Madde 60 – (Değişik: 8/4/2010-5980/8 md.)

Siyasi partiler ve adaylar, seçim bürolarına, seçimin başlangıç tarihinden itibaren, seçim propaganda süresinin sona erdiği tarihe kadar, parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri malzemeleri asabilir veya yapıştırabilirler. Siyasi partiler genel merkez, il, ilçe ve belde binalarına sayılan malzemeleri her zaman asabilir veya yapıştırabilir.

Siyasi partiler ve adaylar seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, açık veya kapalı yer toplantıları ile taşıtlarında; parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri ilan ve reklam malzemesi kullanmakta serbesttirler.

Miting günü, miting alanı çevresindeki güzergâhlarda, toplantı bitimine kadar bu malzemelerin kullanılması serbesttir.

(1) Bu madde başlığı "El ilanları:" iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) Bu madde başlığı "Propaganda yayınlarına ilişkin yasaklar" iken, 2/3/2014 tarihli ve 6529 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(3) Bu madde başlığı "Duvar ilanı ve afişle propaganda yapmak yasağı:" iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Yukarıda sayılan yerler dışında, propaganda ilan ve reklam malzemeleri, ancak, seçim kurullarınca gösterilecek yerlere aşağıdaki fıkralarda belirtilen usul ve esaslara göre asılır ve yapıştırılır.

Seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, oy verme gününden önceki otuzuncu günden itibaren, kendilerini tanıtıcı poster, parti bayrağı, ilan, pankart veya afiş gibi malzemeleri asmak veya yapıştırmak amacıyla, o seçim çevresi içinde, belediyelerce doğrudan kullanılan ve ilçe seçim kurullarınca belirlenen sabit ilan ve reklam yerlerinden süresi, sayısı ve ücreti eşit olmak şartıyla yararlanabilirler. Şu kadar ki seçim zamanı dışında ücretsiz olarak isteklisine tahsis edilen ilan ve reklam yerleri için ücret talep edilemez. Bu yerler siyasi partiler ve bağımsız adaylar arasında eşit olarak paylaşılır.

Belediyelerin izni ile özel kişi ve kuruluşlarca kurulan veya belediyelere ait olup da özel kişi ve kuruluşlara kiraya verilen sabit ilan ve reklam yerlerinin, bu kişi ve kuruluşlar tarafından siyasi propaganda amacıyla kullanılabilmesi için, bu hususta ilçe seçim kurulu başkanlığına yapılacak başvuru üzerine, ilçe seçim kurulunca, söz konusu yerlerin bu madde hükümlerine göre tahsisi gerekir.

İlçe seçim kurulu, o seçim çevresi içindeki ticari amaçlı sabit ilan ve reklam yerlerini oy verme gününden önceki kırkıncı güne kadar belirleyerek, seçime katılan tüm siyasi partilere ve bağımsız adaylara yazılı olarak bildirir. Siyasi partiler ve bağımsız adaylar bu bildirimden itibaren üç gün içinde yararlanmak istedikleri ilan ve reklam yerlerini ve süresini yazılı olarak ilçe seçim kuruluna bildirirler.

İlçe seçim kurulu, başvuruda bulunan siyasi parti ve bağımsız adaylar arasında bu maddeye göre tahsis yapar.

Aynı ilan ve reklam yerleri için birden fazla siyasi parti ve bağımsız adayın talepte bulunması halinde, ilçe seçim kurulu, ilgilileri aynı anda davet ederek son tercihlerini yazılı olarak bildirmelerini ister. İlgili parti veya bağımsız adaylar arasında anlaşma olmaması durumunda ilan ve reklam yerleri ad çekme işlemi yapılarak eşit süre, sayı ve ücret karşılığında tahsis edilir. Ad çekme işlemi, birden fazla istekte bulunulan her bir ilan ve reklam yeri için, propaganda süresinin tamamı, istekli sayısına bölünmek suretiyle, eşit sürelerle yapılır.

Şehir dışında karayolları kenarında bulunan sabit ilan ve reklam yerlerini de aynı usulle belirlemeye ve tahsis etmeye ilçe seçim kurulu yetkilidir. Ancak ilçe seçim kurulu bu yetkisini, yetkili ilçe seçim kuruluna devredebilir.

Ad çekme işleminden sonra, ilan ve reklam yerinden yararlanmak istemediğini il veya ilçe seçim kuruluna yazılı olarak bildiren siyasi parti veya bağımsız aday için ayrılan yerler, başvuruda bulunan siyasi parti veya bağımsız adaya tahsis edilebilir.

Bu Kanunda yasaklanan yerler dışında, kamuya açık alanlara yerleştirilmiş görüntülü reklam ve ilan yapmaya uygun sabit dijital reklam panoları vasıtasıyla da görüntülü propaganda yapılabilir. Ancak bu araçlarla sesli propaganda yapılamaz. Bu panoların hangi gün ve saatlerde siyasi propagandalar için kullanılacağı seçim kurulları tarafından belirlendikten sonra, bu süre içinde yapılacak propagandaların sıra ve süresi yukarıdaki fıkralarda belirtilen usule göre belirlenerek, siyasi parti veya bağımsız adaylara tahsisi yapılır.

Vatandaşlar, oy verme gününden önceki otuzuncu günden itibaren, propaganda süresinin bitimine kadar konutlarına, işyerlerine veya taşıtlarına, partilere veya adaylara ait bayrak, afiş veya poster gibi tanıtıcı malzemeleri asabilir veya yapıştırabilirler. Bu ilan ve reklamlar her türlü vergi ve harçtan muaftır.

Bu maddede belirtilen ilan ve reklam malzemeleri, birinci fıkrada belirtilen yerler dışında, seçim propaganda süresinin sona erdiği andan itibaren hiçbir suretle asılamaz, yapıştırılmaz ve teşhir edilemez.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

İlan ve reklam yerleri ile ilgili yasaklar ⁽¹⁾

Madde 61 – (Mülga: 17/5/1979-2234/5 md.; Yeniden düzenleme: 28/12/1993-3959/4 md.; Değişik: 8/4/2010-5980/9 md.)

Seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar siyasi partiler, bağımsız adaylar, herhangi bir kurum veya kuruluş ya da vatandaşlar tarafından, bu Kanunda belirtilen yerler dışında, siyasi ilan ve reklam içeren afiş, poster, pankart veya parti bayrağı gibi malzemelerin asılması, yapıştırılması veya teşhiri yasaktır. Aksi halde, bu ilan ve reklamlar kaldırılır ve masrafları ilgisinden tahsil edilir. Bu maddede belirtilen yasaklarla ilgili işlem yapma yetkisi, seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününden önceki otuzuncu güne kadar mülki makamlara, son otuz gün içinde ilçe seçim kurullarına aittir. Belediyeler, bu maddede belirtilen yetkili mercilerin talebi üzerine, maddeye aykırı hususları gidermek için gerekli araç, gereç ve personeli sağlamakla yükümlüdür.

Seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar; şehir içi veya şehir dışında, toplu taşıma amacıyla kamu hizmetlerinde kullanılan hava, kara, deniz ve raylı sistem taşıtlarında yer alan reklam yerleri ve araçlarında siyasi propaganda içeren yayın yapılamaz. Yolcuların inip bindiği kapalı alanlarda da bu hüküm uygulanır. İlçe seçim kurulları, bu fıkradaki yasaklara aykırılıkların önlenmesi için mülki makamlar vasıtasıyla gerekli denetimi yaparlar.

---

(1) Bu madde başlığı “Başka yerlere asma, kamuoyu yoklamaları ve hediye dağıtma yasağı” iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Matbuat dağıtımı:

Madde 62 – El ilanı mahiyetindeki matbuaları dağıtacak kimselerin seçme yeterliğini haiz olmaları şarttır.

Devlet, katma bütçeli idareler, il özel idareleri, belediyelerle bunlara bağlı daire ve müesseseler, İktisadi Devlet teşekkülleri ve bunların kurdukları müesseseler ve ortaklıkları ile diğer kamu tüzel kişiliklerinde memur ve hizmetli olarak çalışanlar, ilan dağıtamazlar.

Seçim süresince yapılamıyacak işler:

Madde 63 – 62 nci maddede sayılanlarla, umumi menfaatlere hadim cemiyetler ve bunlarda görev almış bulunan memur ve hizmetliler seçimlerde de tarafsızlıklarını muhafaza etmek zorundadırlar.

Yukarıda yazılı olanların, 5830 sayılı kanunda yazılı yasak hükümleri saklı kalmak üzere seçim süresince :

a) Siyasi partilere veya adaylara her ne nam ile olursa olsun bağış ve yardımlarda bulunmaları,

b) Memur ve hizmetlileriyle her türlü araç ve gereç ve imkanlarını siyasi bir partinin veya adayın emrinde veya her hangi bir siyasi faaliyette çalıştırmaları, kullanmaları veya kullandırmaları yasaktır.

Birinci fıkrada yazılı olanlarla, Bankalar Kanununa tabi teşekküllerin, siyasi bir partinin lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyuna tesir etmek maksadiyle her türlü yayınlarda bulunmaları yasaktır. ⁽¹⁾

Daha önce basılmış ve yayınlanmış ve yukarıki fıkradaki mahiyeti taşıyan her türlü kitap, broşür, afiş ve bunlara benzer yayınlar da aynı hükme tabidir.

Törenlere ait yasaklar:

Madde 64 – (Değişik: 19/2/1987 - 3330/4 md.)

Seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar olan süre içinde, 62 nci maddede sayılı bütün daire, teşekkül ve müesseselerle Bankalar Kanununa tabi teşekküllere ait kaynaklardan yapılan iş ve hizmetler dolayısıyla, (açılış ve temel atma dahil) törenler tertiplemek, nutuklar söylemek, demeçler vermek ve bunlar hakkında her türlü vasıtayla yayınlarda bulunmak yasaktır. (...) ⁽²⁾

Başbakan ve bakanlara ilişkin yasaklar:

Madde 65 – (Değişik birinci fıkra: 19/2/1987 - 3330/5 md.)

Seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar olan süre içinde Başbakan ve bakanlarla, milletvekilleri, yurt içinde yapacakları seçim propagandası ile ilgili gezileri makam otomobilleri ve resmi hizmete tahsis edilen vasıtalarla yapamazlar. Bu maksatla yapacakları gezilerde, protokol icabı olan karşılama ve uğurlamalarla törenler yapılamaz ve resmi ziyafet verilemez.

Yukarıda yazılı süre içinde Başbakan ve Bakanlar seçimle ilgili faaliyetlerinde ve konuşmalarında bu kanun hükümleriyle bağlıdırlar.

(1) Bu hükmün uygulanmasında ek 6 ncı maddeye bakınız.

(2) Bu maddedeki "Bu maddedeki yasaklar ara seçimlerde seçim çevresiyle sınırlıdır." ibaresi Anayasa Mahkemesinin 22/5/1987 tarih ve E. 1987/6, K. 1987/14 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Memurların gezilere katılma yasağı:

Madde 66 – (Değişik: 19/2/1987 - 3330/6 md.)

Seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar geçen süre içinde Başbakan, bakanlar, milletvekilleri ve adayların seçim propagandası ile ilgili olarak yapacakları gezilere hiç bir memur katılamaz.

ÜÇÜNCÜ KESİM

Araçlar

Araçların sağlanması:

Madde 67 – Seçim kurulu başkanları, seçim için gerekli bütün araçları ve parayı zamanında ve muntazam bir surette sağlamak ve yerlerine göndermekle yükümlüdürler.

Bu hususlarda kurul başkanlarının emirleri üzerine zabıta amir ve memurları, belediyeler ve muhtarlıklar gerekli yardımlarda bulunması zorundadırlar.

Oy verme araçları ve teslimi: ⁽¹⁾

Madde 68 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

(Ek birinci fıkra: 8/4/2010-5980/10 md.) Oy sandıkları, eni 40, boyu 55, yüksekliği 50 santimetre, şeffaf, ısıya ve kırılmaya dayanıklı sert plastikten mamûl, kapağı ipe bağlanıp mühürlenmeye elverişli ve kapağının üzerinde zarfların atılmasına uygun; boyu 25, eni 1 santimetre ebatlarında bir açıklık olacak şekilde yaptırılır.

(Ek ikinci fıkra: 8/4/2010-5980/10 md.) Milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye ve muhtarlık seçimlerinde oylar ayrı sandıklarda kullanılır.

(Ek üçüncü fıkra: 8/4/2010-5980/10 md.) Seçimlerde kullanılacak oy verme kabinleri, eni 120, boyu 120, yüksekliği 180 santimetre; portatif, hafif metal profil üzerinde, bir tarafı açılıp kapanabilir ve içini göstermeyen koyu renk dayanıklı sentetik kumaşla kaplı, kolay taşınabilir ve katlanabilir olacak şekilde yaptırılır.

(Ek dördüncü fıkra: 8/4/2010-5980/10 md.) Sandıkların ve oy kabinlerinin üzerinde Yüksek Seçim Kurulu ibaresi ve logosu bulunur. Yüksek Seçim Kurulu zorunlu hallerde, bu maddenin amacına uygun biçimde oy sandıkları ve kabinlerinin standartlarında gerekli değişiklikleri yapabilir.

(Ek beşinci fıkra: 8/4/2010-5980/10 md.) Seçimlerde kullanılacak mühür, mürekkep ve ıstampayı oyların iptaline yol açmayacak şekilde oluşturmaya Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı; il, ilçe seçim kurulları ile sandık kurulları mühürlerini, (...) ⁽²⁾ ve seçim işleri için mahallerinde sağlanamayan gerekli her çeşit kırtasiye ve gereçleri zamanında il ve ilçe seçim kurulları başkanlıklarına gönderir ve o seçimde hangi malzemenin sandık kurulu başkanlarına teslim edileceğini belirler. ⁽²⁾

(1) 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle bu maddeye birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralar eklenmiş diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

(2) 13/3/2008 tarihli ve 5749 sayılı Kanunun 15 inci maddesiyle; bu fıkroda bulunan "seçmen işaret boyası ve ıstampasını" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

İl seçim kurulu başkanları, oy verme gününden en az on gün önce ilçe seçim kurulları başkanlıklarına, ilçe seçim kurulu başkanları da oy verme gününden en az kırksekiz saat önce, aşağıda yazılı eşyadan o seçim için gerekli olanlarını sandık kurulları başkanlarına teslimini sağlarlar.

1. Seçim bölgesinde her sandık için ağzı mühürlü bir kese içine konulmuş numaralı bir mühür (Hangi sandığa, hangi numaralı mühürün verildiği bir tutanağa geçirilir.).

2. Her seçim bölgesinde bulunacak kapalı oy verme yerleri sayısı toplamına eşit miktarda çevre adaylarının onaylı listesi ile 76 ncı maddede yazılı levha,

3. İlçe seçim kurulu mühürü ile mühürlenmiş ve oy pusulalarının konulmasına mahsus zarfları havi bir paket,

4. Oy sandıkları,

5. Sandık sayısınca ıstampa ve mürekkebi,

6. Sandık sayısınca örneğine uygun onaylı tutanak defteri,

7. Örneğine uygun basılı sayım cetvelleri,

8. Örneğine uygun basılı tutanak kağıtları,

9. Sandık sayısınca boş torba,

10. Uygun sayıda kopya kalemi,

11. Gerektiği takdirde oy verme yeri inşaatı için malzeme,

12. O seçim çevresinde, seçimin özelliğine göre yeteri kadar beyaz boş kağıt ve gerekli başka eşya,

13. Her yaprağı ilçe seçim kurulu tarafından mühürlü ve sonu onaylı, iki nüsha sandık seçmen listesi,

14. Siyasi partiler tarafından kapalı oy verme yerlerine konulmak üzere ilçe seçim kurulu başkanına teslim edilmiş bulunan basılı oy pusulaları,

15. Her bağımsız adayın, yalnız kendi ad ve soyadını taşıyan, ilçe seçim kurulu başkanına teslim edilmiş bulunan oy pusulaları,

16. Üstü ilçe seçim kurulunca mühürlü ve numaralı birleşik oy pusulası paketi,

17. Her sandık için "Evet" yazılı mühür,

18. **(Mülga: 13/3/2008-5749/15 md.)**

Tutanak defteri:

Madde 69 – Her kurulda bir tutanak defteri bulunur. İl seçim kurulları, kendi tutanak defterlerini; ilçe seçim kurulları da kendi kurullarına ve sandık kurullarına ait tutanak defterlerini, sahifelerini numaralamak ve mühürlemek suretiyle onaylarlar.

Kurulların işlem ve kararları bu defterlere yazılır ve başkan ve üyeler tarafından imza olunur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Seçim Günü İşleri
BİRİNCİ KESİM
Sandık Başı İşleri

Andiçme:

Madde 70 – Sandık kurulu başkan ve üyeleri, oy verme günü göreve başlamazdan önce, ilk iş olarak, sandık başında, sandık kurulu ve hazır bulunanlar önünde birer birer şöyle and içerler:

(Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için, görevimi kanuna göre dosdoğru yapacağıma, namusum, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and ederim.)

Görev ve yetkiler:

Madde 71 – Sandık kurullarının başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

1. Sandık alanı içinde seçimin düzenle geçmesi için gereken tedbirleri almak ve oy verme işlerini yürütmek ve denetlemek,
2. Sandık alanında, sandığın konulacağı yeri tayin etmek ve sokak başlarına bu yeri göze çarpacak surette gösterir işaretleri koymak veya alışılmış araçlar ile duyurmak,
3. Oy verme işleri hakkında ileri sürülecek itirazları incelemek ve bir karara, bağlamak ve kararlarını tutanak defterine geçirerek altını imzalamak,
4. Bu kararlardan itiraza uğrayanları derhal ilçe seçim kuruluna göndermek,
5. Bu kanundaki esaslara göre sandığa atılmış olan oy pusulalarını saymak, dökümlerini ve sonuçlarını tutanağa geçirmek ve bunları seçim işlerine ait diğer evrak ile birlikte, derhal ilçe seçim kuruluna teslim etmek,
6. Kendisine kanunla verilen başkaca görevleri yapmak.

Müşahitler:

Madde 72 – Siyasi partilerin müşahitleri ile adayları ve bağımsız adaylarla müşahitleri, sandıkbaşı işlemlerini takip etmek üzere hazır bulunabilirler. Bağımsız aday müşahitleri üçten fazla olursa, sandık kurulu başkanı bunlar arasında ad çeker. Adları ilk çıkan üç müşahit, sandık başında bırakılır. Diğerleri, sandık alanında kalabilirler.

Kurulda çoğunluğun sağlanması:

Madde 73 – Sandık başında, oy verme başlamazdan önce veya oy verme sırasında, sandık kuruluna dahil siyasi parti üyelerinden biri veya birkaçı görevini yapmazsa, ceza hükümleri saklı kalmak üzere, yerine siyasi parti yedek üyelerinden biri getirilir. Bu dahi mümkün olmaz ve kurul üyeleri üçten aşağı düşerse, bu cihet tutanağa geçirilir ve eksikler, o sandık alanında seçme yeterliğini haiz ve okur - yazar olanlar arasından, başkanın seçeceği kimselerle doldurulur.

Sandığın konulacağı yer:

Madde 74 – (Değişik: 31/7/1998 - 4381/5 md.) Sandıkların konulacağı yerleri ve oy verme işinin vaktinde sona ermesi için gerekli tedbirleri ilçe seçim kurullarının denetiminde sandık kurulu tespit eder. Sandıkların konulacağı yerlerin belirlenmesinde seçmenin oyunu kolaylıkla, serbestçe ve gizli şekilde verebilmesi gözetilir. Engelli seçmenlerin oylarını rahatlıkla kullanabilmeleri için gerekli tedbirler alınır. Sandıklar okul (özel okullar ve özel dersaneler dahil) avlusu ve salonların elverişli kısımları gibi genel yerlere, yetmediği takdirde kiralanan kahvehane, lokanta gibi yerlere konur. Kışla, karargah, ordugah gibi askeri bina ve tesislerle karakollara ve parti binalarına, muhtarlık odalarına sandık konulamaz. Üçten fazla sandık konulan binalarda bina sorumlularının görev esasları Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir. ⁽¹⁾

Kapalı oy verme yeri:

Madde 75 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Sandık kurulları, oy serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak şekilde, yeteri kadar kapalı oy verme yeri hazırlar.

Seçmen, oy pusulasını kapalı oy verme yerinde, kendi eliyle katlayıp, zamklı kenarını yapıştırmak, veya zarf kullanılan seçimlerde zarfa koyup kapatmak zorundadır.

Oy verme yerinin nitelikleri:

Madde 76 – Kapalı oy verme yeri; içerisi dışardan gözetlenemeyecek ve oy pusulasını seçmenin inceleyip zarflıyabileceği şekil ve nitelikte olur.

Aday listeleri ve bu kanunun oy verme serbestliğine ve gizliliğine dair hükümlerinin levha halinde basılmış metni, kapalı oy verme yerinde asılı durur.

Kapalı oy verme yerinde masa veya benzeri bir şey bulundurulur.

Sandığın, birleşik oy pusulalarının ve zarfların kurulca mühürlenmesi:

Madde 77 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Sandık kurulu başkanı, oy verme işlerine başlamadan önce, sandığın boş olduğunu hazır bulunan sandık kurulu üyeleri ile müşahitler önünde tespit ederek sandığı kapatır, mühür bozulmadan açılmıyacak şekilde sandık mühürü ile mühürler.

Birleşik oy pusulası kullanılan seçimlerde, (Katlanıp zamklı kenarı yapıştırılarak kapatılmak suretiyle zarf haline getirilen birleşik oy pusulaları) bu Kanunda (zarf) deyimini geçen hallerde zarf olarak kabul edilir.

Şu kadar ki, zarflar için öngörülen çift mühür bulunmasına ilişkin hükümler birleşik oy pusulalarına uygulanmaz.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle, bu maddede yer alan "Özür" ibaresi "Engelli", şeklinde değiştirilmiştir.

Sandık kurulu, and içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işlerini bitirdikten sonra, hazır bulunanlar önünde, birleşik oy pusulalarını sayar, her birinin üzerine, sandık kurulu mühürünü basar, böylece üzerinde sandık kurulunun mühürü bulunan birleşik oy pusulalarının sayısını tesbit eder. Birleşik oy pusulası kullanılmayan seçimlerde, ilçe seçim kurulu başkanından teslim alınan ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mühürünü taşıyan özel zarfları sayar, her birinin üzerine sandık kurulu mühürünü basar, böylece üzerinde biri ilçe seçim kurulunun, diğeri sandık kurulunun mühürleri bulunan çift mühürlü özel zarfların sayısını tespit eder.

Sandık kurulu, bu madde gereğince yaptığı işlemleri tutanak defterine geçirip imzalar.

Birleşik oy pusulası ve zarflar ⁽¹⁾

Madde 78 – (Değişik: 8/4/2010-5980/11 md.)

Milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye meclisi üyeliği ve belediye başkanlığı seçimlerinde, bu Kanun ve özel kanunlarında yer alan hükümlere göre hazırlanacak birleşik oy pusulaları kullanılır.

Oy zarfları, her seçim için ayrı renkte, eni 15 santimetre, boyu 21 santimetre olacak şekilde, Yüksek Seçim Kurulunca hazırlatılır. Oy zarflarının ön yüzünün sol üst köşesinde 4x4 santimetre ebadında Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi bulunur. Yüksek Seçim Kurulu zorunlu hallerde bu maddenin amacına uygun biçimde oy zarflarının standartlarında gerekli değişiklikleri yapabilir.

İKİNCİ KESİM

Yasaklar ve Sandık Başı Düzeni

İçki ve silah taşıma yasağı :

Madde 79 – Oy verme günü, her ne suretle olursa olsun, spirtolu içki satılması, içkili yerlerle umumi mahallerde her çeşit spirtolu içki satılması, verilmesi, içilmesi yasaktır.

Oy verme günü, bütün umumi eğlence yerleri oy verme süresince kapalı kalır. Eğlence yeri niteliğini haiz lokantalarda yalnız yemek verilir.

Oy verme günü, emniyet ve asayiş korumakla görevli olanlardan başka hiçbir kimse, köy, kasaba ve şehirlerde silah taşıyamaz.

(Değişik dördüncü fıkra: 23/1/2008-5728/286 md.) Bu Kanunun uygulanmasında silahtan maksat Türk Ceza Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin (1), (2), (3) ve (5) numaralı alt bentlerinde gösterilenlerdir.

(1) Bu madde başlığı "Birleşik oy pusulası:" iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Yayın yasağı:

Madde 80 – Seçim günü saat 18 e kadar radyolar ve her türlü yayın organları tarafından seçim ve seçim sonuçları ile ilgili haber, tahmin ve yorum yapılması yasaktır.

Saat 18 ile 21 arasında ancak radyolarda Yüksek Seçim Kurulu tarafından seçim ile ilgili olarak verilecek haber ve tebliğler yayımlanabilir.

Saat 21 den sonra bütün yayınlar serbesttir.

Sandık alanı ve sandık çevresi ⁽¹⁾⁽²⁾

Madde 81 – (Değişik: 8/4/2010-5980/12 md.)

Sandık alanı, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 100 metre yarıçaplı alandır. Ancak yurt dışında belirlenen mahallere, gümrüklere, ceza infaz kurumları ile tutukevlerine konulan sandıklar için bu hüküm uygulanmaz. Bu yerlerde, sandık kurulu başkanı şartları dikkate alarak bir uzaklık belirler ve bunu tutanağa geçirir.

Sandık çevresi, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı çevredir.

Sandık çevresinde düzenin sağlanması ⁽³⁾

Madde 82 – (Değişik: 8/4/2010-5980/13 md.)

Sandık çevresinde düzenin sağlanması sandık kurulu başkanına aittir. Sandık çevresinde alınacak tedbirler, o sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimselerin seçim iş ve işlemlerini takip etmelerini engelleyecek mahiyette olamaz.

Sandık çevresinde, sandık kurulu başkan ve üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler ve o sandıkta görevli müşahitler ile bina sorumluları ve çağrı üzerine gelen görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz. Şu kadar ki, siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilciler, seçim kurullarınca önceden kendilerine verilen belge ile sandık çevresinde bulunabilirler. Medya mensuplarının sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir.

Sandık çevresinde seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanlar ile oy verme, oyların sayım ve dökümü veya tutanaklara geçirilmesi gibi tüm sandık başı iş ve işlemlerinin düzenini bozmaya kalkışanları, başkan uyarır. Bu uyarının gereğini yerine getirmeyen kimse, kolluk gücü çağrılarak sandık çevresinden uzaklaştırılır.

Sandık kurulu başkanının bu maddede belirtilen görevini yapmaması halinde, sandık kurulu karar alarak ilgili hakkında yukarıda belirtilen yetkiyi kullanır ve durumu derhal ilçe seçim kurulu başkanına bildirir.

Sandık çevresinde, cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık kurulu başkanı veya üyelerinden biri tarafından, derhal kolluk güçleri çağrılmak suretiyle sandık çevresinden uzaklaştırılır.

(1) Bu madde başlığı “Sandık alanı, sandık yeri ve düzenin sağlanması:” iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 9/5/2012 tarihli ve 6304 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesine “Ancak” ibaresinden sonra gelmek üzere “yurt dışında belirlenen mahallere, gümrüklere,” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(3) Bu madde başlığı “Başkana ait yetkiler :” iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde, yukarıda sayılan tedbirlere uymayanlar, cezaevi idaresinin görüşü alındıktan sonra, güvenliği zayıflatmayacak şekilde uygulama yapılarak, sandık çevresinden dışarı çıkarılır.

Bu madde uyarınca çağrılacak kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak zorundadır.

Sandık kurulunun görev yaptığı yerde cep telefonu ile görüşme yapmak yasaktır. Ancak sandık kurulu başkan ve üyelerinin, görevleri gereği yapacağı görüşmeler bu hükmün dışındadır. Bu hükme aykırı davranan kimseler kurul başkanı tarafından uyarılır. Bu uyarıya rağmen görüşmesini sürdüren kimse, derhal oradan çıkarılır.

Sandık çevresinde bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu, durumu tutanağa geçirir ve ilgili hakkında işlem yapılmak üzere kolluk güçlerini çağırır.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde, sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini sağlayacak tedbirleri alır. Bu kapsamda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara sandık kurulları, mülki ve idari makamlar uymak zorundadır.

Sandık alanında alınacak güvenlik önlemleri ve yasaklar (1)

Madde 83 – (Değişik: 8/4/2010-5980/14 md.)

Sandık alanında, sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimseler ile seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz.

Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalari gibi görevliler de dâhil olmak üzere resmî üniforma ve silah taşıyan kimseler sandık alanına giremezler.

Sandık çevresi dışında ancak sandık alanı içinde, bu Kanunda gösterilen yasaklara aykırı davranışlar olması veya suç işlenmesi halinde, bina sorumlusunun çağıracağı kolluk güçleri tarafından gerekli işlem yapılır. Bina sorumlusunun bulunmadığı yerlerde bu yetkiler, sandık kurulu başkanı veya sandık kurulu başkanının görevlendireceği sandık kurulu üyesi tarafından kullanılır.

Sandık alanında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler veya propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık alanlarında güvenliği ve bu Kanunda öngörülen yasaklara uyulmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır; seçmenin ve sandık alanında bulunma hakkına sahip diğer kimselerin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketi önler. Mülki ve idari makamlar bu hususlarda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara uymak zorundadır.

Sandık alanında inzibat tedbirleri:

Madde 84 – (Mülga: 8/4/2010-5980/32 md.)

(1) Bu madde başlığı "Sandık alanında suç işlenmesi :" iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanununun 14 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Sandık alanı dışındaki inzibat tedbirleri:

Madde 85 – Sandık alanı dışında, zabıtaya emir verme yetkisine sahip makamlarla, zabıta amir ve memurları tarafından alınacak tedbirler, seçmenin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyici veya güçleştirici mahiyette olamaz.

(Mülga ikinci fıkra: 8/4/2010-5980/32 md.)

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde kurulan sandıklarda uygulanacak esaslar

Madde 85/A – (Ek: 27/10/1995 - 4125/6 md.)

Ceza infaz kurumlarında ve tutukevlerinde kurulan sandıklarda uygulanacak esaslar bu Kanununun 81, 82, 83, 84 ve 85 inci maddeleri hükümleriyle bağlı kalınmaksızın Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

ÜÇÜNCÜ KESİM

Oy Verme

Oy verme yetkisi

Madde 86 – (Değişik: 8/4/2010-5980/15 md.)

Onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.

Bu Kanunda sayılan istisnalar dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez. Ancak, kesinleşen muhtarlık bölgesi askı listelerinde adı yazılı olduğu veya bu listelere yazılması için askı süresi içinde başvurduğu ve listeye kaydedilmesine karar verildiği halde, çoğaltılarak sandık kurullarına verilen sandık seçmen listelerinde ismi yer almayan seçmenlerin, muhtarlık bölgesi askı listelerinin kesinleşmesine bakılmaksızın, ilçe seçim kurulundaki liste ile oy verecekleri sandık seçmen listesine ilave edilmelerine, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından karar verilir ve seçmene bu yolda verilecek bir yazı ile sandık kuruluna başvurması ve listeye dâhil edilmek suretiyle seçmenin oy kullanması sağlanır.

Her seçmen, bu Kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilir.

Bir seçmen aynı seçim türü için birden fazla oy kullanamaz.

Bir seçmen, hangi seçim çevresinin seçmeni ise ancak o seçim çevresinde yapılan seçimler için oy kullanabilir.

Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmî belge gelmiş bulunan seçmenler ile tutuklu sandık seçmen listesine kaydedilmiş olup da tahliye edilen veya taksirli suçlar dışında bir suçtan hüküm giyerek cezası kesinleşenlerin durumlarını gösteren resmî belge gelmiş bulunanlara, seçmen listesinde kayıtlı olsalar bile oy kullanırlmaz ve bu husus sandık kurulunca tutanağa geçirilir.

Kimliğin tespiti:

Madde 87 – (Değişik : 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Sandık seçmen listesinde yazılı seçmenin kimliği, nüfus hüviyet cüzdanı veya kimlik tespiti amacıyla düzenlenmiş ve Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan resmi belgelerle belirlenir. Hangi resmi belgelerin kimlik belirlenmesinde kabul edileceği, Yüksek Seçim Kurulunca seçimlerin başlangıcında tespit ve ilan edilir. Şu kadar ki, belediyeler ile köy ve mahalle muhtarlıklarınca tanzim ve tasdik edilen kimlik belgeleri bu maddenin uygulanmasında geçerli değildir.⁽¹⁾

(Mülga ikinci fıkra: 13/3/2008-5749/15 md.)

(Ek fıkra: 8/4/2010-5980/16 md.) Üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan bir kimlik belgesi ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için, bu belgelerin yanında ayrıca seçmen bilgi kâğıdını veya Türkiye Cumhuriyeti kimliğini ispata elverişli Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilan edilen bir belgeyi de ibraz etmesi şarttır.

(Ek fıkra: 8/4/2010-5980/16 md.) Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde tutuklu ya da taksirli suçlardan hükümlü bulunan seçmenlerden yukarıda sayılan kimlik belgeleri bulunmayanlar için, cezaevi idaresince verilmiş belge, kimlik belgesi yerine geçer.

Oy verme düzeni:

Madde 88 – Hiçbir seçmene sandık başında müdahale, telkin veya tavsiyede bulunulamaz ve hiçbir seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz.

---

(1) 13/3/2008 tarihli ve 5749 sayılı Kanunun 15 inci maddesiyle; bu fıkroda yer alan "kimlik tespiti amacıyla düzenlenmiş" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

Oy verme süresi:

Madde 89 – Oy verme günü, saat sekizden on yediye kadar geçecek zaman, oy verme süresidir. Ancak, saat on yediye geldiği halde, sandık başında oylarını vermek üzere bekliyen seçmenler, başkan tarafından sayıldıktan sonra sıra ile oylarını kullanırlar.

(Ek: 28/12/1993 - 3959/6 md.) Oy verme süresinin başlayış ve bitiş saatleri, sürenin korunması kaydıyla, mevsim ve bölge özellikleriyle ulaşım durumlarına göre, bütün yurttan veya gerekli görülen seçim çevrelerinde, seçim gününden en az bir hafta önce ilan edilmek koşuluyla, Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilebilir.

Oy vermede sıra: (1)

Madde 90 – Oy verme günü sandık başına gelecek seçmenler, sandık kurulu önüne başkan tarafından sıra ile birer birer alınırlar. Gebeler, hastalar ve engelliler bekletilmezler. Yaşlılar önce alınabilirler.

Oy vermeden önceki işler:

Madde 91 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Sandık kurulu önüne alınan kimse, kimlik belgesini başkana verir ve kimliğini ispat eder.

Başkan, seçmenin adını seçmen listesinde bulur ve masa üzerinde duran birleşik oy pusulasından bir tane vererek, sandık yerinde birden fazla oy verme yeri varsa hangi kapalı oy verme yerine gireceğini söyler ve birleşik oy pusulasını veya seçimin gereğine göre zarfları usulüne göre katlayıp yapıştırdıktan sonra çıkmasını anlatır.

Birleşik oy pusulasını veya zarfı alan seçmen doğruca kapalı oy verme yerine gider ve oyunu kullanmadan başka yere gidemez.

Kapalı oy verme yerine girmeyen veya birleşik oy pusulasını alıp oy vermeyen seçmenden birleşik oy pusulası geri alınır.

Kapalı oy verme yerinde seçmenin uyması gereken kurallar (2)

Madde 92 – (Değişik: 8/4/2010-5980/17 md.)

Seçmen, kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça, hiç kimse oraya giremez. Ancak, oy pusulasını hazırlamak için, kapalı oy verme yerinde, normal süreden fazla kalan seçmenler, kurul başkanı tarafından makul bir süre verilerek uyarılır. Bu uyarıya rağmen kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen, oradan çıkarılır.

Seçmenin; cep telefonu, fotoğraf veya film makinesi gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla kapalı oy verme yerine girmesi yasaktır. Bu tür cihazlar, kapalı oy verme yerine girmeden önce kapatılarak sandık kurulu başkanına teslim edilir ve oy kullanma işlemi bittikten sonra seçmene iade edilir.

Birleşik oy pusulasının atılması ve işaretleme :

Madde 93 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Kapalı oy verme yerinde birleşik oy pusulasını katlayıp yapıştırdıktan sonra, seçmen burasını terkeder ve birleşik oy pusulasını sandığa bizzat atar.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle, bu maddede yer alan "sakatlar" ibaresi "engelliler" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Bu madde başlığı "Kapalı oy verme yerinde kalma : " iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanununun 17 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Körler, felçliler veya bu gibi bedeni engellilikleri açıkça belli olanlar, bu seçim çevresi seçmeni olan akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımı ile oylarını kullanabilirler. Bir seçmen birden fazla malule refakat edemez. ⁽¹⁾

(Değişik üçüncü fıkra: 13/3/2008-5749/9 md.) Kurul başkanı, oyunu kullanan seçmene kimlik kartını verirken seçmen listesindeki adı karşısına imzasını attırır. İmza atamayanların sol elinin başparmağının izinin alınmasıyla yetinilir. Bu parmağı olmayan seçmenin hangi parmağını bastığı yazılır.

Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan seçmenlerin oy kullanması ⁽²⁾

Madde 94 – (Değişik: 8/4/2010-5980/18 md.)

İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede oy verme hakkına sahip olduğu halde, görev yaptığı sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan;

- Sandık kurulu başkan ve üyeleri ile bina sorumlularının,
- Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin,
- İlçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin,

her birine seçmen olduğunu ve hangi seçimde oy kullanabileceğini gösteren ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan bir belge verir. Ayrıca, bu seçmenlerin esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

Bu madde uyarınca, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine oy kullanma hakkı bulunduğu ilişkin olarak belge verilen görevliler, bu belge ile görevli oldukları sandık bölgesinde oy verirler.

Milletvekilleri ile milletvekili adayları seçmen bilgi kağıdını göstermek suretiyle kayıtlı oldukları seçim çevresi dışında da oylarını kullanabilirler.

Sandık kurulu, bu madde kapsamında oy kullanan kimselerin ilgili belgelerini, oy verme işleminden önce alır. Bu belgeler, diğer seçim evrakı ile birlikte ilçe seçim kuruluna teslim edilir.

Bu madde uyarınca oy kullanan seçmenlerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak karşısına imzaları alınır.

Yurt dışı seçmenlerin oy verme yöntemleri ve genel ilkeler

Madde 94/A – (Ek: 13/3/2008-5749/10 md.)

(Değişik birinci fıkra: 9/5/2012-6304/5 md.) Yurt dışı seçmenlerin oy kullanmasında; sandık, gümrük kapılarında oy kullanma veya elektronik oylama yöntemlerinin birlikte veya ayrı ayrı uygulanmasına, seçim türüne ve yabancı ülkenin durumuna göre, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak Yüksek Seçim Kurulunca karar verilir. Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı seçmenlerin oy kullanmalarına yönelik iş ve işlemlerde, Dışişleri Bakanlığının bilişim altyapısından faydalanılabilir. Dışişleri Bakanlığı, Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği usul ve esaslar doğrultusunda, kullanılacak olan bilişim altyapısının oluşturulması ve güvenliği için gerekli tedbirleri alır.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkroda yer alan "sakatlıkları" ibaresi "engellilikleri" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Bu madde başlığı "Kurul görevlileri, milletvekilleri ile milletvekili adaylarının oy vermesi: " iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Milletvekili genel seçimlerinde, üzerinde Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan özel imal edilmiş kâğıtlara basılı birleşik oy pusulalarında; sadece seçime katılan siyasi partilerin özel işaretleri, kısaltılmış isimleri ve tam yazı halinde adlarıyla her siyasi parti için ayrılan bölümün altında çapı iki santimetre olan boş bir daire bulunur.

Yurt dışı seçmenler, milletvekili genel seçimi, Cumhurbaşkanı seçimi ve halkoylamasında oy verebilirler.

Yurt dışı seçmenler sadece seçime katılan siyasi partilere oy verebilirler.

Yurt dışında ve yurt dışı temsilciliklerde seçim propagandası yapılamaz.

Yurt dışı seçmenlerin mektupla oy vermesi ⁽¹⁾

Madde 94/B – (Ek: 13/3/2008-5749/10 md.)

Yüksek Seçim Kurulu, özel olarak imal ettirdiği oy pusulası ile özel renkte bastırılmış oy zarflarını, Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna gönderir. Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu, arkası kendi mührüyle mühürlenmiş oy pusulası ile oy zarflarını, seçimlerin yapılacağı günün yetmişbeş gün öncesinden seçmenin yurt dışında kayıtlı olduğu adresine gönderir.

Seçmene oyunu kullanmak üzere gönderilen özel zarflardan, bir köşesi Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun mührünü taşıyan küçük zarfa oy pusulası konur. Bu zarf, üzerinde "Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu Ankara/TÜRKİYE" yazılı orta boy ikinci zarfa konur ve bu ikinci zarf, üzerinde seçmenin yurt dışı adresi yazılı üçüncü büyük zarfa konur.

Mektubu alan seçmen, üzerinde kendi adresi yazılı zarfi açar, mühürlü küçük zarf içerisindeki oy pusulasında tercih ettiği siyasi parti sütunundaki daireyi veya cumhurbaşkanı seçimi ya da halkoylaması için düzenlenen oy pusulasındaki tercih ettiği bölümü (X) işareti ile işaretler, sadece oy pusulasını küçük zarfa koyar ve zarfi kapatır. Bu zarfi, üzerinde alıcısı "Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu Ankara/TÜRKİYE" adresi yazılı ikinci zarfa koyar ve ağzını kapatıp seçim günü saat 17:00'a kadar Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunda bulunacak şekilde posta ile gönderir.

Mektupların gönderilmesi, güvenliği ve kimlik tespitine ilişkin usul ve esaslar, Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğünün görüşü alınarak Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir. Posta giderleri Yüksek Seçim Kurulunca karşılanır.

Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna gelen mektup, seçmenin kimliği tespit edilip seçmen kütüğündeki ismi bulunarak işaretlendikten sonra, sandık kurulunca açılır ve içerisinden çıkan oy pusulasının bulunduğu zarf açılmaksızın sandığa atılır. Oy sandığı her gün saat 17:00'da yetkili sandık kurulunca açılır, zarflar oy veren seçmen sayısı ile karşılaştırılır ve uygunluğu tutanakla saptanır. Oy zarfları açılmaksızın tutanağın bir örneği ile birlikte torbaya konularak ağzı mühürlenir ve sandık kurulunca Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna teslim edilir.

---

(1) 94/B maddesi mektupla oy kullanma yönünden, Anayasa Mahkemesi'nin 29/5/2008 tarihli, E.: 2008/33, K.: 2008/113 sayılı Kararıyla iptal edilmiştir.

Seçim günü saat 17:00'dan sonra gelen mektuplar tutanakla tespit edildikten sonra yakılarak imha edilir.

Seçimin yapıldığı gün saat 17:00'dan itibaren oy torbaları Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunca açılarak sayım, döküm ve birleştirme işlemleri yapılır ve sonuçlar Ankara İl Seçim Kuruluna iletilir. Bu Kurulca da birleştirme tutanağı düzenlenerek Yüksek Seçim Kuruluna gönderilir.

Yurt dışı seçmenler tarafından kullanılan toplam geçerli oy sayısı, Yüksek Seçim Kurulunca Türkiye genelinde kullanılan toplam geçerli oy sayısına ilave edilerek yurt düzeyinde genel oy miktarı ve her partinin ülke genelinde aldığı geçerli oy miktarı bulunur.

Bu şekilde, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesine esas teşkil eden toplam oylar bulunmuş olur.

Her seçim çevresinde geçerli toplam oy, Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulundan Ankara İl Seçim Kuruluna gelen toplam oyun diğer seçim kurullarından gelen oylara bölünmesiyle elde edilen oranda artırılır. O seçim çevresinde kullanılan toplam oylarla bu şekilde hesaplanan toplam oy arasındaki fark partilere, Ankara İl Seçim Kurulundan gelen oydaki hisseleri oranında taksim edilir ve elde edilen rakamlar o seçim çevresinde aldıkları geçerli oylara ilave edilir. Böylece Milletvekili Seçimi Kanununun 34 üncü maddesinde belirlenen esas seçim çevresinde kullanılan geçerli toplam oy miktarı ve partilerin aldıkları toplam geçerli oy miktarı bulunur.

Yurt dışı seçmenlerin sandıkta oy vermesi

Madde 94/C – (Ek: 13/3/2008-5749/10 md.)

(Değişik birinci fıkra: 9/5/2012-6304/6 md.) Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı bulunan seçmenler, yurt dışı temsilciliklerimizde ve ihtiyaç duyulması halinde yerel makamların uygun göreceği diğer yerlerde kurulacak seçim sandıklarında seçimin yapılacağı günün kırkbeş gün öncesinden başlamak üzere, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde düzenlenen oy verme gün takvimine göre, seçim gününden önceki yedinci gün saat 17.00'ye kadar oy kullanabilirler. Ancak, yabancı ülkedeki seçmen sayısı gözetilerek oy kullanma gün süresi, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak Yüksek Seçim Kurulunca kısaltılabilir. Oy kullanma saatleri mahalli saat ile 08.00-17.00 arasındadır. Yabancı ülkenin durumu gözönünde tutularak seçmenlerin hangi yurt dışı temsilciliğinde ve mahalde tatil günleri dâhil yirmidört saat, hangilerinde daha az süre ile oy kullanabileceğine, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak Yüksek Seçim Kurulunca karar verilir ve alınan bu karar elektronik ortamda ilan edilir. Yabancı ülkede yaşayan seçmen sayısının fazlalığı hâlinde, her seçmenin kendisi için belirlenen günde ve sandıkta oy kullanmasına da karar verilebilir.

(Değişik ikinci fıkra: 9/5/2012-6304/6 md.) Hangi yurt dışı temsilciliğinde ve mahalde sandık kurulacağı, sandık kurulunun hangi görevlilerden oluşturulacağı Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir. Bu belirlemeye göre; sandık kurulu başkan ve üyelerinin seçimi Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunca yapılır. Sandık kurulu bir başkan, bir kamu görevlisi üye ve son milletvekili genel seçiminde Türkiye genelinde en çok oy alan üç siyasi partinin bildirdikleri birer isimden oluşur ve aynı usulle yedek üye seçilir. Siyasi partiler üye bildirmez ise eksiklik kamu görevlileri veya seçmenler arasından seçilecek üye ile doldurulur. Sandık kurulu başkan ve üye seçimleri, yurt dışında öncelikle sandığın kurulacağı yerde görevli kamu görevlisi ve seçmenler arasından yapılır.

Sandık kurulu başkan ve üyeleri 70 inci madde hükmüne göre yemin ederek görevlerine başlar.

Sandık kurulları oy verme gizliliğini ve serbestliğini sağlayacak şekilde, yeteri kadar kapalı oy verme yeri hazırlar.

(Değişik beşinci fıkra: 9/5/2012-6304/6 md.)Yüksek Seçim Kurulu, özel olarak imal ettirdiği oy pusulası ile özel renkte bastırılmış oy zarflarını Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna gönderir. Yurt dışında kullanılacak olan oy sandıkları, oy kullanma kabinleri ve diğer oy kullanma araçlarının ebatları dâhil tüm özellikleri ile bir sandıkta oy kullanacak seçmen sayısı, yabancı ülkenin durumu gözönünde tutularak, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak Yüksek Seçim Kurulu tarafından farklı olarak belirlenebilir.

(Değişik altıncı fıkra: 9/5/2012-6304/6 md.) Seçmen oy vermek için geldiğinde sandık kurulu başkanı seçmenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan nüfus cüzdanından veya pasaportundan kimliğini tespit eder ve Bilgisayar Destekli Merkezi Seçmen Kütüğü Sistemi üzerinden diğer yöntemlerle oy kullanıp kullanmadığını kontrol eder. Oy kullanmadığı anlaşılan seçmen, sandık kurulu mühürleyle mühürlenmiş olan oy pusulası ve oy zarfıyla “Evet” veya “Tercih” yazılı mühürü alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer. Oyunu kullanan seçmene çizelgede isminin bulunduğu yer imzalatılır.

(Değişik yedinci fıkra: 9/5/2012-6304/6 md.) Sandık kurulları tarafından her gün oy verme süresinin bitim saati olan 17.00’de veya başka bir bitim saati belirlenmişse bu saatte, bu Kanunda belirtilen usullere göre sandık açılır. Çıkan oy zarfları açılmadan adedi, oy kullanan seçmen miktarı ve bunların birbirine uygunluğu bir tutanakla tespit edilir.

(Değişik sekizinci fıkra: 9/5/2012-6304/6 md.) Her dış temsilcilikte oyları saklamak ve ağzı mühürlü oy torbalarını Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenecek yöntemlerle Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna ulaştırmakla görevli olmak üzere; o yer misyon şefi veya en kıdemlinin başkanlığında, o temsilcilikte görevli bir kamu görevlisi üye ve son milletvekili genel seçiminde Türkiye genelinde en çok oy alan üç siyasi partinin bildirdikleri isimlerden oluşturulan sandık kurulu, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunca kurulur ve aynı usulle yedek üyeler seçilir. Siyasi partiler üye bildirmez ise eksiklik kamu görevlileri arasından seçilecek üye ile doldurulur.

Kapalı oy zarfları açılmaksızın tutanağın aslı ile birlikte bir torbaya konularak ağzı sandık kurulu mühürleyle mühürlenir ve muhafaza altına alınmak üzere sandık kurulu başkanınca ilgili komisyona teslim edilir. Oy torbaları komisyon tarafından en seri vasıtayla Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna gönderilir. Tutanağın bir sureti ilgili yurt dışı temsilciliğimizde saklanır.

(Değişik onuncu fıkra: 9/5/2012-6304/6 md.) Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunca, yurt içerisinde oy verme süresi bittikten sonra, yurt dışından ağzı mühürlü olarak gelen oy torbaları, genel esaslara uygun bir şekilde, Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun denetimi altında, sandık kurullarına açtırılarak sayım ve dökümü yaptırılır ve tutanak altına aldırılır. Bu tutanaklar esas alınarak birleştirme işlemlerine ilişkin tutanak düzenlenir ve sonuçlar Ankara İl Seçim Kuruluna iletilir. Ayrıca geçici gümrük kapısı seçim kurullarından gelen geçici birleştirme tutanağındaki sonuçlar kendi içerisinde birleştirilir ve bu sonuçlar Ankara İl Seçim Kuruluna iletilir. Ankara İl Seçim Kurulunca da yurt dışı sandıklarından gelen sonuçlar ile gümrük kapılarından gelen sonuçlar birleştirilir ve düzenlenen tutanak en seri vasıtayla Yüksek Seçim Kuruluna gönderilir.

Yurt dışı sandıklarda kullanılan oyların değerlendirilmesi 94/B maddesinin ilgili hükümlerine göre yapılır.

Yurt dışı seçmenlerin elektronik ortamda oy vermesi

Madde 94/D – (Ek: 13/3/2008-5749/10 md.)

Yüksek Seçim Kurulu; 35 inci madde çerçevesinde belirlenen yurt dışında bulunan vatandaşların Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası aracılığıyla elektronik ortamda oy kullanabilmeleri amacıyla gerekli teknik alt yapıyı kurmaya; güvenli oy kullanılabilmesi amacıyla seçmenler için şifre veya benzeri güvenlik tedbirleri ile mükerrer oy kullanılmasını engelleyecek önlemleri almaya yetkilidir.

Yurt dışı seçmenler, seçimin yapılacağı tarihin otuz gün öncesinden başlamak üzere belirlenen süre içerisinde seçim günü Türkiye saati ile 17:00'a kadar elektronik ortamda oy kullanabilirler.

Elektronik ortamda kullanılan oylar, seçimin yapıldığı gün saat 17:00'dan itibaren Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunca tespit edilerek sayım, döküm ve birleştirme işlemleri yapılır ve sonuçlar Ankara İl Seçim Kuruluna iletilir. Bu Kurulca da birleştirme tutanağı düzenlenerek Yüksek Seçim Kuruluna gönderilir.

Elektronik ortamda kullanılan oyların değerlendirilmesi, 94/B maddesinin ilgili hükümlerine göre yapılır.

Yurt dışı seçmenlerin gümrük kapılarında oy vermesi ⁽¹⁾

Madde 94/E – (Ek: 13/3/2008-5749/10 md.)

Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı bulunan seçmenler seçimin yapılacağı günün kırkbeş gün öncesinden başlamak üzere seçim günü saat 17:00'a kadar (...) ⁽¹⁾ gümrük kapılarında kurulacak seçim sandıklarında oy kullanabilirler. ⁽¹⁾

Yüksek Seçim Kurulu, özel olarak imal ettirdiği oy pusulası ile özel renkte bastırılmış oy zarflarını oy verme gününden en geç üç gün önce ilgili ilçe seçim kurullarında bulunacak şekilde gönderir.

Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilecek gümrük kapılarında, oy verme gününden önceki kırkbeşinci gün saat 08:00'dan oy verme günü saat 17:00'a kadar oy kullanılabilir. Hangi gümrük kapılarında tatil günleri dâhil 24 saat, hangilerinde daha az süreyle oy kullanılabileceğini tespiti Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir. ⁽²⁾

Gümrük kapılarında yapılacak oy verme işleminde görev alacak ilgili geçici gümrük kapısı seçim kurulu ile sandık kurullarının adedi, üyelerinin ve yedeklerinin sayısı ile hangi görevlilerden teşkil edileceği Yüksek Seçim Kurulu tarafından önceden belirlenir. ⁽³⁾

(1) 9/5/2012 tarihli ve 6304 sayılı Kanununun 7 nci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "yetmişbeş gün" ibaresi "kırkbeş gün", üçüncü fıkrasında yer alan "yetmişbeşinci gün" ibaresi "kırkbeşinci gün" şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkarda yer alan "yurda giriş ve çıkışlarında" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(2) 9/5/2012 tarihli ve 6304 sayılı Kanununun 7 nci maddesiyle, bu fıkarda yer alan "yetmişbeşinci gün" ibaresi "kırkbeşinci gün" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(3) 9/5/2012 tarihli ve 6304 sayılı Kanununun 7 nci maddesiyle, bu fıkarda yer alan "görev alacak" ibaresinden sonra gelmek üzere "ilgili geçici gümrük kapısı" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

Sandık kurulları, oy serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak şekilde, yeteri kadar kapalı oy verme yeri hazırlar. İlgili idari makamlar sandık kurullarına gerekli her türlü kolaylığı gösterir.

Gümrük kapılarında seçim propagandası yapılamaz.

(Değişik yedinci fıkra: 9/5/2012-6304/7 md.) Gümrük kapılarında seçmen oy vermek için geldiğinde sandık kurulu başkanı seçmenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını gösteren nüfus hüviyet cüzdanı veya kimlik tespiti amacıyla düzenlenmiş ve Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan resmi belgeler veya pasaportundan kimliğini tespit eder ve Bilgisayar Destekli Merkezi Seçmen Kütüğü Sistemi üzerinden, diğer yöntemlerle oy kullanıp kullanmadığını kontrol eder. Oy kullanmadığı anlaşılan seçmen, sandık kurulu mührüyle mühürlenmiş olan oy pusulası ve oy zarfı ile “Evet” veya “Tercih” yazılı mührü alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer ve oy verme işlemini genel esaslara göre tamamlar.

(Mülga birinci cümle: 9/5/2012-6304/7 md.) (...) Oyunu veren seçmene çizelgede isminin bulunduğu yer imzalatılarak oy verme işlemi tamamlanır.

Oy verme süresince sandık kurullarının değişikliği sırasında Kanunda gösterilen usulde sandık açılır, çıkan oy zarflarının adedi ile oy kullanan seçmen miktarı ve bunların birbirine uygunluğu bir tutanakla tespit edilir.

Oy zarfları ve tutanağın bir sureti bir torbaya konularak ağzı mühürlenir ve muhafaza altına alınmak üzere sandık kurulu başkanınca ilgili geçici gümrük kapısı seçim kuruluna teslim edilir.⁽¹⁾

(Değişik onbirinci fıkra: 9/5/2012-6304/7 md.) Seçimin yapıldığı gün saat 17.00'den itibaren sandık ve torbalar genel esaslara uygun bir şekilde açılarak geçici gümrük kapısı seçim kurullarınca sayımı ve dökümü yapılır. Geçici gümrük kapısı seçim kurulu birleştirme tutanağı düzenlenir ve bu tutanakla birlikte seçim işlerine ait diğer evrak, varsa itiraz dilekçeleriyle birlikte, Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna en seri vasıtayla gönderilir.

Gümrük kapılarında kullanılan oyların değerlendirilmesi, 94/B maddesinin ilgili hükümlerine göre yapılır.

DÖRDÜNCÜ KESİM

Oyların Sayımı ve Dökümü

Sayım tedbirleri:

Madde 95 – Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde hazır bulunanlar sayım ve dökümü takip ederler.

Kurul, faaliyetinin selamet ve düzeni bakımından, sayım ve döküm masası etrafında boş kalması gereken kısmı, bir karar ile belirtir ve bu kısım etrafında (İp germek gibi) hazır bulunanların bu işlemleri takip etmelerine engel olmayacak tedbirleri alabilir.

(1) 9/5/2012 tarihli ve 6304 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “ilgili” ibaresinden sonra gelmek üzere “geçici gümrük kapısı” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

Oy verenler sayısının kontrolü:

Madde 96 – (Değişik birinci fıkra: 28/12/1993 - 3959/7 md.) Sandık,89 uncu maddenin son fıkrası uyarınca Yüksek Seçim Kurulu tarafından başka bir süre konulmamış ise saat 17.00'den önce açılmaz. Oy verme işi bitince kurul başkanı bunu yüksek sesle ilan eder. Masa üzerinde,sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir.

Bundan sonra, sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tesbit edilir ve tutanağa geçirilir. Netice yüksek sesle ilan edilir.

Kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarflar:

Madde 97 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Oy zarflarından veya birleşik oy pusulalarından kullanılmayanlar sayılır, oylarını veren seçmen sayısına eklenir ve böylece kurula teslim edilen zarf veya birleşik oy pusulaları toplamına uygun olup olmadığı tespit edilir. Kullanılmayan zarflar veya birleşik oy pusulaları bir paket halinde mühürlenir ve üzerine sayısı yazılır.

Bundan sonra, sandıktan çıkacak oy pusulalarının konmasına mahsus torbanın boş olduğu tespit edilir. Bütün bu işlemler tutanağa geçirilir.

Sandığın açılması ve zarfların sayımı:

Madde 98 – (Değişik: 8/4/2010-5980/19 md.)

Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.

Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir. Tespit edilen zarf sayısı, o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Bütün zarflar sayıldıktan sonra, geçerli olup olmaması yönünden kontrol edilir.

Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan, tamamı yırtılmış olan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan zarflar geçersiz sayılır. Ancak, zarfın üzerinde, herhangi bir şekilde leke veya çizik olsa bile, bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığının kesin olarak anlaşılramaması halinde, bu zarflar geçerli sayılır.

İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, başkan tarafından bir kenara ayrılır. Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir. Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.

Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Zarf sayısı, o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.

Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür. Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişiğüznel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir. İmha edilen zarf sayısı tutanağa yazılır.

Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilir.

Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Sandıklar, bütün seçimlere ait sayım ve döküm işlemleri bitinceye kadar oy verme yerinden çıkarılamaz.

Oyların sayımı ve dökümü:

Madde 99 – (Mülga: 8/4/2010-5980/32 md.)

Zarfların açılması, oyların sayım ve dökümü ⁽¹⁾

Madde 100 – (Değişik: 8/4/2010-5980/20 md.)

Oyların sayım ve dökümüne derhal başlanır, açık ve aralıksız yapılır. Yapılacak şikâyet ve itirazlar, işi durdurmaz.

Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir.

Sandık kurulu başkanı, oy sayım ve dökümünün düzenini sağlamak bakımından;

- a) Bir üyeyi sandıktaki zarfları kendisine vermek,
- b) İki üyeyi okunan oy pusulalarını sayım ve döküm cetvellerine işlemek,
- c) Bir üyeyi okunan ve dökümü yapılan oy pusulalarını ve açılan zarfları masa üzerine düzenli biçimde yerleştirmek ve korumak,

üzere görevlendirir.

Sayım ve döküm cetvellerinde, ilk önce birleşik oy pusulasındaki sıraya göre siyasi partilerin adları soldan sağa doğru sütunların yukarisındaki hanelere yazılır. Daha sonra, varsa her bağımsız adaya bir sütun ayrılarak, bağımsız adayların ad ve soyadları, birleşik oy pusulasındaki sıraya göre sütunların yukarisındaki hanelere yazılır.

Sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açarak içinden çıkan oy pusulasının ön yüzünü herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Birleşik oy pusulası üzerinde hangi partiye veya bağımsız adaya ait yere "EVET" mührü basılmış ise, o partinin adı veya bağımsız adayın ad ve soyadı okunur. Muhtarlık seçimlerinde ise, zarfın içerisinden çıkan oy pusulaları, hangi muhtar veya üyelere ait ise onların adı ve soyadı okunur.

(1) Bu madde başlığı "Zarfların açılması:" iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanununun 20 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Büyükşehir belediye seçimlerinde, önce büyükşehir belediye başkanlığına, sonra ilçe belediye başkanlığına ve daha sonra da belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır. Diğer belediye seçimlerinde ise önce belediye başkanlığına, sonra belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.

Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı ile içinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı toplamı, zarfların açılması bittikten sonra tespit edilip sandık sonuç tutanağına işlenir.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben, görevli üyeler tarafından, aynı anda sayım ve döküm cetvelinde o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütündeki rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir. Bu işlemin usulüne uygun yapılıp yapılmadığı, sandık kurulu başkanı tarafından sürekli denetlenir.

Okunan geçerli oy pusulaları ve zarfları, görevli üye tarafından, masa üzerinde düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.

Geçersiz sayılan veya geçerli olmasına rağmen hesaba katılmaması gereken oy pusulaları ile geçerli olup olmadığı veya hesaba katılıp katılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sayım ve döküm cetveline işlenmeksizin ayrılır ve sandık kurulu başkanı tarafından muhafaza altına alınır.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları, her siyasi parti veya bağımsız adayın sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı, başkan tarafından kontrol edilir. Oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenir.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları ve kendi hanelerine işlenmiş geçerli oy sayılarını gösterir rakamların her iki sayım ve döküm cetvelinde de aynı olmaması halinde ikinci sayım yapılır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden, tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline işlenir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her siyasi parti ve bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenir.

İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yer alan oy sayıları da aynı çıkmazsa, yukarıda belirtilen usüle göre üçüncü sayım yapılır ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle, sonucuna göre işlem yapılır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılır ve tüm cetveller muhafaza edilir.

Açılan sandığa ait son geçerli zarf açılıp içindeki oy pusulası okunduktan sonra, sandık başkanı tarafından o sandığa ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilir ve açılan zarfların sayısı ile sandıktan çıkan ve tutanağa işlenmiş olan geçerli zarf sayısı karşılaştırılır ve sonuç, tutanak defterine işlenir.

Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.

Sandık kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları, sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütuna işlenir. Bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, o seçim türüne ait özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları, ayrı ayrı paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır. Bu oy pusulaları yakılmaz, yırtılmaz ve yok edilemez. Bunların sayısı, o seçim türüne ait özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvelinde siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakamla ve yazı ile yazılır.

Sayım ve döküm cetvelinde, siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oylar, orada bulunanlara, başkan tarafından yüksek sesle ilan edilir.

Bu ilandan sonra, sayım ve döküm cetvelindeki sonuçlar, sandık sonuç tutanağına işlenir. Bu bilgilerin doğruluğu, sandık başkanı tarafından sayım ve döküm cetveli sonuçları ile karşılaştırıldıktan sonra, sandık sonuç tutanağı, başkan ve üyeler tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Parti müşahitleri, sayım masası başında yer alabilir ve oy pusulalarını görebilirler. Ancak, parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş parti müşahidi her biri ayrı partiden olmak üzere tespit edilir. Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.

Geçerli olmayan oy pusulaları ⁽¹⁾

Madde 101 – (Değişik: 8/4/2010-5980/21 md.)

Aşağıda yazılı;

1. Sandık kurulunca verilen ve o seçim için düzenlenmiş biçim ve renkte olmayan,
2. Arkasında “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı bulunmayan,
3. Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,

---

(1) Bu madde başlığı “Oy pusulaları ile açılan zarflar sayısının denetimi:” iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanununun 21 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

4. Hiçbir yerine “EVET” mührü basılmamış olan,
5. Siyasi partilere veya bağımsız adaylara ayrılan alanlardan birden fazlasına “EVET” mührü basılmış olan,
6. Birden fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alana taşmış “EVET” mührü bulunan,
7. Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan,
8. Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,
9. Üzerine “EVET” mührü dışında veya “EVET” mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,
10. Üzerinde yer alan siyasi partilere veya bağımsız adaylara ait bölümleri belirgin bir şekilde ve özel olarak karalanmış, çizilmiş veya işaretlenmiş olan,
11. Üzerinde yer alan matbu yazıların ve şekillerin dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan,

birleşik oy pusulaları geçerli değildir.

Ancak aşağıdaki haller oy pusulalarını geçersiz kılmaz:

1. Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması.
2. Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılması.
3. Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığının anlaşılabilmesi.
4. Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle “EVET” mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi.
5. Bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına basılan “EVET” mührünün sadece iki parti alanını ayıran çift çizgili bölgeye taşmış olması.
6. Başka bir siyasi partinin veya bağımsız adayın alanına taşmamak kaydıyla, bir siyasi partinin alanına birden çok “EVET” mührü basılması.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarftan çıkan oy pusulalarından bir seçim türüne ait olanının geçersiz olması, diğerlerinin geçersiz sayılmasını gerektirmez.

Muhtarlık seçimlerinde, bu maddede belirtilen geçersizlik sebeplerinin dışında oy pusulalarının hangi sebeplerle geçersiz sayılacağı Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir.

Hesaba katılan ve katılmayan oy pusulaları (1)

Madde 102 – (Değişik: 8/4/2010-5980/22 md.)

Birleşik oy pusulalarında baskıda silinme veya yanlışlık yapılmış olsa bile, hangi siyasi parti veya bağımsız aday lehine kullanılmış olduğu “EVET” mührünün vurulduğu yerden kesin olarak anlaşılan oy pusulaları hesaba katılır.

Zarftan çıkan el ilanı, broşür ya da özel bir işaret, yazı veya şekil taşıyan kağıt veya işaret amacı taşıyan herhangi bir madde çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbiri hesaba katılmaz.

---

(1) Bu madde başlığı “Oy pusulasına yazılacak isim:” iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Bir zarfta tek oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarfin içerisinde o seçim türüne ait oy pusulasının dışında, aynı veya başka bir seçim türüne ait oy pusulası çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbirisi hesaba katılmaz.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarfin içerisinde aynı seçim türüne ait birden fazla oy pusulası çıkmış olması halinde, sadece bu seçim türüne ait oy pusulaları hesaba katılmaz, diğerleri hesaba katılır.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, o zarfta kullanılması gereken oy pusulalarının dışında başka bir seçim türüne ait oy pusulası çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbirisi hesaba katılmaz.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, o zarfta kullanılması gereken oy pusulalarından biri veya birkaçı eksik çıksa bile, zarftan çıkan diğer oy pusulaları hesaba katılır.

Muteber olmayan zarf ve birleşik oy pusulaları:

Madde 103 – (Mülga: 8/4/2010-5980/32 md.)

Hesaba katılan ve katılmayan oy pusulaları:

Madde 104 – (Mülga: 8/4/2010-5980/32 md.)

Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi ve ilanı ⁽¹⁾

Madde 105 – (Değişik: 8/4/2010-5980/23 md.)

Sandık kurulu, her seçim türü için ayrı hazırlanmış sandık sonuç tutanağını, iki nüsha olarak, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilere ve sayım ve döküm cetveli sonucuna göre düzenler. Bu tutanakların ait olduğu bölüme, her seçim türüne ilişkin bilgiler eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır ve sandık kurulu mührü ile mühürlenir.

Yukarıdaki fıkra gereğince işlenmesi gereken bilgiler şunlardır:

1. Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin ve seçim bölgesinin adı ile sandığın numarası.
2. Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün.
3. Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde bulunanlar önünde açılış saat ve dakikası ile şayet sandık saat 17.00'den sonra açılmış ise bunun sebebi.
4. Oy verme saati bitiminde sırada bekleyen ve oy kullandırılan seçmen sayısı.
5. İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam zarf sayısı ile kullanılmayarak artan zarf sayısı.
6. İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam oy pusulası sayısı ile kullanılmayarak artan oy pusulası sayısı.
7. Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı.
8. Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak bu Kanun gereği o sandıkta oy kullanan seçmen sayısı.
9. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı.
10. Sandıktan çıkan zarf sayısı.
11. Geçerli zarf sayısı.

(1) Bu madde başlığı "Sayımın ilanı ve sonuçların tutanağa geçirilmesi." iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 23 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

12. Geçersiz zarf sayısı ve geçersizlik sebebi.
13. Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla yakılan zarf sayısı.
14. Belediye seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı.
15. İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı.
16. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı.
17. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı.
18. Geçerli oy pusulalarının toplamı.
19. Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı ve geçersizlik sebebi.
20. Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı ve hesaba katılmama sebebi.
21. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı.
22. Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oyların yazı ve rakamla belirtilecek sayısı.
23. Oylama iş ve işlemlerine ve oyların sayım ve dökümüne dair yapılan şikâyetlerle bunlara ait kararların nelerden ibaret buldukları.

24. Birden fazla sayım ve döküm yapılmış ise sayısı.

25. Sayım ve döküm sonucunun başkan tarafından orada hazır bulunanlara ilan edildiği.

Sandık sonuç tutanağının onaylı bir sureti, sandık kurulu tarafından sandık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu tutanaklar oy verme gününden itibaren bir hafta süreyle asılı kalır.

Sandık sonuç tutanağının birer sureti, o seçim çevresinde seçime katılan ve talep eden siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine, yeteri kadar hazırlanarak sandık kurulu başkanı ve üyelerince imzalandıktan ve mühürlendikten sonra verilir. Bu tutanaklar, talep halinde öncelikle sandık kurulunun siyasi partili üyelerine imza karşılığı verilir. Ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmez. Müşahitlere verilecek sandık sonuç tutanakları, çok yapraklı kopyalı suret biçiminde hazırlanır. Sandık sonuç tutanağı verilen müşahit ve sandık kurulu üyelerinin ad ve soyadları ile temsilcisi oldukları siyasi partinin adı veya bağımsız adayın adı ve soyadı sandık kurulu tutanak defterine yazıldıktan sonra tutanağın teslim alındığına dair imzaları alınır.

Sandık kuruluna, her seçim türü için oy pusulasındaki siyasi parti ve bağımsız aday sayısından beş fazla sayıda sandık sonuç tutanağı verilir. Bu tutanakların düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

Tutanağın asılması:

Madde 106 – (Mülga: 8/4/2010-5980/32 md.)

Sayıma ilişkin evrak ve belgelerin teslimi:

Madde 107 – Hesaba katılan ve muteber sayılan oy pusulaları, sandık kurulunca düzenlenen tutanaklar, sayım ve dökümde kullanılıp alt tarafı, kurulca imza edilen sayım cetvelleri, hesaba katılmayan, muteber sayılmayan veya itiraza uğrayan oy pusulaları ve hesaba katılmıyan zarflar, tutanak defteri, kurulca mühürlü ve imzalı ayrı ayrı paketler halinde kurulun mührü ile mühürlenmiş ve başkan ve üyeler tarafından imzalanmış bir torbaya konularak, kurulun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna sandık kurulu başkanı ve ad çekme ile seçilecek en az iki üye tarafından götürülüp teslim olunur.

Kurulun diğer üyeleri ile, müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanmak suretiyle katılabilirler.

İlçe seçim kurulu, bu torbayı getiren üyeler önünde açarak içindekiler hakkında müfredatlı üç nüshadan ibaret bir tutanak düzenler. Bu tutanağın altı, torbayı teslim edenlerle ilçe seçim kurulu başkanı ve üyelere biri tarafından imza edilir. Bu tutanağın bir nüshası, il seçim kuruluna gönderilecek evraka bağlanır. Bir nüshası da sandık kurulu başkanına verilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Seçim Sonrası İşleri
BİRİNCİ KESİM

Seçim sonuçlarının ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi ve denetlenmesi ⁽¹⁾

Madde 108 – (Değişik: 8/4/2010-5980/24 md.)

Sandık kurullarından gelen sonuç tutanaklarının, ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi ve seçim sonuçlarının belirlenmesi işlemleri, açık ve aralıksız olarak yapılır.

İlçe seçim kurulunun yapacağı sayım, döküm ve birleştirme işlemleri sırasında, siyasi partilerin aday ve müşahitleri ve bağımsız adaylar ve müşahitleri ile ilçe seçim kurullarındaki siyasi parti temsilcileri istedikleri takdirde hazır bulunurlar. Hazır bulunan bağımsız aday ve müşahitleri üçten fazla olursa ad çekilerek, adı ilk çıkanlardan üçü bu işlemleri takip etmek üzere kalabilirler. Siyasi parti aday ve müşahitleri için ad çekme yapılmaz. Bu işlemlerde hazır bulunanlara, birleştirme iş ve işlemlerini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.

İlçe seçim kurulu, sandık kurullarından gelen sandık sonuç tutanaklarını, geldikçe almakla beraber, aralıksız olarak çalışır ve gelen tutanakları, her seçim türü ve çevresine ait özel tutanaklara sandık geliş sırasına göre işlemek suretiyle birleştirmeye devam eder. En son sandık sonuç tutanağı geldikten sonra, ilçe dâhilindeki bütün sandık sonuç tutanaklarının birleştirilmesi tamamlanarak, bunun sonucu bir tutanakla tespit edilir. Bu işlemler, Kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olmak şartıyla, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, bilgisayar ortamında da yapılabilir.

İlçe seçim kurulunun düzenleyeceği birleştirme tutanaklarına;

1. İl adı,
2. İlçe seçim kurulu adı ve varsa numarası,
3. Seçimin türü ve çevresi,
4. Tutanak sayfa numarası,
5. Teselsül sırasına göre sandık kurulu numarası,
6. Sandığın bulunduğu seçim bölgesinin adı,
7. Sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin sayısı,
8. Oy kullanan seçmenlerin sayısı,
9. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
10. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının sayısı,
11. Geçerli oy pusulalarının toplamı,
12. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulalarının toplamı,
13. Birleşik oy pusulasındaki sıralamaya göre siyasi partilerin adları ile her birinin aldığı oy sayısı,
14. Bağımsız adayların birleşik oy pusulasındaki sıraya göre ad ve soyadları ile her birinin aldığı oy sayısı,
15. Muhtarlık seçimlerinde kendilerine oy verilen kimselerin alfabetik sırada ad ve soyadları ile her birinin aldığı oy sayısı,
16. Yüksek Seçim Kurulunca gerekli görülen diğer bilgiler, rakam ve yazı ile yazılır.

---

(1) Bu madde başlığı “Seçim sonuçlarının ilçe seçim kurullarında birleştirilmesi.” iken, 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun 24 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Birleştirme işlemi için birden fazla tutanak kullanılmış ise, her tutanağa sıra numarası verilir.

Birleşik oy pusulası kullanılan seçimlerde, ilçe birleştirme tutanağı imzalanmadan önce, birleştirilmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarındaki bilgilerin tamamını gösterir bir döküm cetveli, ilçe seçim kurulunun siyasi partili üyelerine de birer nüsha çoğaltılarak verildikten sonra, o tutanakta birleştirilmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarında, siyasi parti ve bağımsız adayların aldıkları oy sayıları, ilçe seçim kurulunda, başkanın görevlendireceği memur üyelerden biri tarafından, birleştirme tutanağındaki sıraya göre, yüksek sesle okunmak suretiyle, ilçe birleştirme tutanağına işlenen oy sayılarında yanlışlık olup olmadığı denetlenir. İlçe seçim kurullarında yeterli imkan olması halinde denetim işlemi hazır bulunanların izleyebileceği şekilde görüntülü olarak cihazlarla yayınlanabilir.

Başkan, denetim sırasında tespit edilen hataları denetim tutanağına geçirmek üzere, kurulun diğer memur üyesini görevlendirir. Denetim tutanağında, ilçe seçim kurulunun adı, denetlenen seçimin türü ve çevresi ile denetim işlemi sırasında hatalı bilgi girişi yapıldığı tespit edilen sandıkların numarasını yazmaya elverişli bir cetvel yer alır. Denetleme sırasında, ilçe birleştirme tutanağına hatalı olarak işlenmiş sandık kurulu sonuç tutanakları bir kenara ayrılır. Denetim işlemi sonucunda, düzenlenen tutanak başkan ve üyelerce imzalanır. Denetim işlemi tamamlandıktan sonra, hata tespit edilmişse, ayrılan sandık sonuç tutanaklarına göre gerekli düzeltmeler yapılarak hazırlanan ilçe birleştirme tutanağı, kurul başkanı ve üyelerince imzalanır ve sonuçlar hazır bulunanlara sözlü olarak ilan edilir.

İlçe birleştirme tutanağındaki bilgilere göre hazırlanacak tutanak özetinin onaylı bir sureti, ilçe seçim kurulunda herkesin inceleyebileceği uygun bir yere, bir hafta süreyle asılmak suretiyle ilan edilir.

İlçe seçim kurulunun düzenleyeceği ilçe birleştirme tutanak özetlerinde;

1. İl adı,
2. İlçe seçim kurulu adı ve varsa numarası,
3. Seçimin türü ve çevresi,
4. Seçim çevresindeki sandık kurullarının toplam sayısı,
5. Sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplam sayısı,
6. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı,
7. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının toplam sayısı,
8. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı,
9. Geçerli oy pusulalarının toplam sayısı,
10. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulalarının toplamı,
11. Birleşik oy pusulasındaki sıralamaya göre siyasi partilerin adları ile her birinin aldığı toplam oy sayısı,
12. Bağımsız adayların birleşik oy pusulasındaki sıraya göre ad ve soyadları ile her birinin aldığı toplam oy sayısı,
13. Yüksek Seçim Kurulunca gerekli görülen diğer bilgiler, rakam ve yazı ile yazılır.

İlçe birleştirme tutanak özeti ile denetim tutanağının imzalı ve mühürlü birer sureti, ilçe seçim kurulu başkanınca, kurulun siyasi partili üyelerine imza karşılığı verilir. Ayrıca, ilan süresi içinde yazılı talepte bulunan ve o seçim çevresinde seçime katılan siyasi parti ilçe başkanlıklarına ve bağımsız adaylara da bir defaya mahsus olmak üzere imza karşılığı verilir.

Birden çok ilçe seçim kurulu bulunan ilçelerde, her ilçe seçim kurulu, kendisine bağlı bulunan sandık kurullarından gelen sandık sonuç tutanaklarını, yukarıda belirtilen usule göre birleştirdikten sonra, düzenleyeceği denetim ve birleştirme tutanak özetiyle onaylı birer suretini, bir numaralı ilçe seçim kuruluna teslim eder. Birinci ilçe seçim kurulu, aldığı bu tutanaklardaki sonuçları, kendi düzenlediği özel tutanağa, sütun başlıkları altına toplam sayıları yazmak suretiyle veya ayrı bir tutanak düzenleyerek birleştirme işlemini yapar. Birinci ilçe seçim kurulunun düzenleyeceği ilçe birleştirme tutanak özetiyle ilan ve siyasi parti ve adaylara verilmesi hususunda da yukarıdaki fıkraya göre işlem yapılır.

Milletvekili ve büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerinde, ilçe birleştirme tutanağının ve özetiyle onaylı birer sureti, ilçe seçim kurulu başkanı ile en az iki üye tarafından, en kısa sürede ilçe seçim kuruluna teslim edilir.

Asıl ve geçici ilçe seçim kurulu başkanları, sayım, döküm ve birleştirme iş ve işlemlerinin yapıldığı yerlerde, sandık kurulu başkanlarının, sandık çevresinde sahip oldukları yetkileri kullanabilirler.

Bu maddede belirtilen tutanaklar ile tutanak özetlerinin düzenlenmesi ve seçim sonuçlarının üst seçim kurullarına gönderilmesine dair usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

İKİNCİ KESİM

İl Seçim Kurulunda Birleştirme

İl seçim tutanakları:

Madde 109 – İl seçim kurulları, seçimle ilgili kanunların tutanak düzenlemeyi kendilerine görev olarak verdiği hallerde, ilçe seçim kurullarından gönderilen seçim tutanaklarını birleştirerek ilçe seçim tutanaklarını düzenler.

Birleştirme sonucunu gösteren tutanağın içindekiler hazır bulunanlara ilan edilir, bir sureti ilçe seçim kurulu başkanı tarafından ilçe seçim kurulu kapısına asılır, asılan bu tutanak sureti bir hafta süre ile asılı kalır.

82 nci, 83 üncü ve 84 üncü maddeler gereğince sandık kurulu başkanlarının sandık yerinde haiz oldukları yetkileri, il seçim kurulu başkanları da sayım, döküm ve birleştirme işlerinin yapıldığı yerde, haizdirler.

ALTINCI BÖLÜM
İtirazlar ve Şikayetler
BİRİNCİ KESİM
Genel Hükümler

Kimlerin itiraz edebileceği:

Madde 110 – (Değişik: 24/3/1973 - 1700/1 md.)

Bu kanunda gösterilen kurulların veya kurul başkanlarının kesin olmayan kararlarına karşı seçme yeterliğine sahip yurttaşlar, siyasi partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin başkanları veya vekilleri, müşahitler, adaylar ve Cumhuriyet Senatosu üyeleri ile milletvekilleri itiraz edebilirler.

İtiraz mercileri:

Madde 111 – Bu kanunda, kurulların kesin olduğu yazılı bulunmayan kararlarına karşı, her kurulun bağlı olduğu üst kurul, itiraz merciidir.

Yüksek Seçim Kurulunun re'sen veya itiraz üzerine vereceği kararlar kesindir.

İtirazın şekli:

Madde 112 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

İtiraz yazı ile veya sözle yapılır. Sözle yapılacak itirazlar gerekçesiyle birlikte tutanağa yazılır. İtiraz edenin adı, soyadı, açık adresi yazılarak imza ettirilir. İmza bilmeyenlere parmak bastırılır.

Kimliğini ispat edemeyenlerin, delil ve gerekçe gösteremeyenlerin itirazları incelenmez, bu sebeple incelenmediği tutanağa yazılır.

Yazılı itirazlarda da yukarıdaki şartlar aranır ve deliller itiraz dilekçesine eklenir. Gerekçesi ve delili olmayan yazılı itirazlar da incelenmez. Her iki halde de itirazın alındığına ve hangi tarihte yapıldığına dair, itiraz yapana alındı belgesi verilir. İtirazlar seçim kurulu başkanına yapılır. Seçim kurulu başkanı bulunamazsa, yazılı itiraz nöbetçi savcıya alındı belgesi ile yapılır. Savcı yapılan itirazın kaydını işleyerek hemen seçim kurulu başkanına gönderir.

Siyasi partiler, seçim başlangıcında partileri adına kimlerin itiraz edebileceklerini mühür ve imzalı bir yazı ile seçim kurullarına bildirirler. İtiraz edebileceklerin imza sirküleri parti başkanınca onaylanarak bildirilir. Parti adına itiraz edeceklerden kimlik aranmaz.

İtirazlarda, delillerin hangi resmi makamlarda bulunduğu bildirilmesi delil yerine geçer ve bu delili seçim kurulu temin eder.

Yüksek Seçim Kuruluna yapılacak itirazların yazılı olması lazımdır.

İtiraz üzerine verilecek karar:

Madde 113 – Bir kurulun kararını itiraz yolu ile tetkik eden üst kurul, itirazı kabul ettiği takdirde, yapılması gereken işlem hakkında da karar verir.

Kurullar kararlarını salt çoğunlukla verirler. Oyların eşitliği halinde, başkanın katıldığı taraf tercih olunur.

Yüksek Seçim Kurulu, seçimin sonunda verilecek tutanaklara karşı yapılan itirazların incelenmesinde, tam sayısı ile toplanır.

Diğer hususlarda kurulun mürettep adedinin çoğunluğu ile toplanabilir. Her iki halde de salt çoğunlukla karar verir.

Oyların eşitliği halinde Başkanın bulunduğu taraf tercih olunur.

Kararların bildirilmesi ve tebliği:

Madde 114 – İtiraz üzerine kesin olmayarak verilen kararlar, itiraz eden hazır ise sözlü bildirilir.

Sözlü bildirmelerde, kararın bildirildiği gün ve saat tutanağa geçirilerek kendisine de imza ettirilir. İsterse kararın bir örneği de verilir.

İtiraz eden hazır değilse, seçim kurullarının bulunduğu kasaba veya şehirde, muayyen bir yer gösterilmiş olması halinde, karar, bu yere tebliğ olunur.

Kurulların kesin kararları tebliğ olunmaz. Ancak itiraz eden başvurduğu takdirde kendisine gösterilir ve isterse bir suret de verilir.

Resim ve harç:

Madde 115 – Şikayet ve itiraza ilişkin her türlü evrak, resim ve harcdan muaftır.

İKİNCİ KESİM

Şikayet

Tarifi ve mercii:

Madde 116 – Şikayet, kütüklerin düzenlenmesi ile görevli ilçe seçim kurulu başkanlarıyla, kütüklerin düzenlenmesine memur edilen sair kimselerin ve il, ilçe seçim kurullarıyla sandık kurullarının veya kurullar başkanlarının bu kanunun verdiği yetkilere dayanarak yaptıkları işlemlere ve aldıkları tedbirlere ve bunlara benzer sair muamelelerine veya herhangi bir kimsenin bu kanunun koyduğu yasak hükümlerine aykırı hareketlerine karşı bu işlemlerin, tedbirlerin sair muamelelerin düzeltilmesi, veyahut kanunun koyduğu yasaklara uymayanların, bu hareketlerinin önlenmesi maksadiyle yapılan müracaatlardır. Şikayet bu kurullara veya başkanlarına veya sair görevlilere sözlü veya yazı ile 110 uncu maddede gösterilenler tarafından yapılır.

Şikayetin incelenmesi:

Madde 117 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Şikayet kabul edildiği takdirde, şikayete konu olan işlem veya tedbirler düzeltilir ve kanuna aykırı hareketler önlenir.

Şikayet kabul edilmediği takdirde, derhal tutanağa geçirilerek karara bağlanır. Bu kararın bir sureti şikayetçiye verilir.

Bu kararlara karşı kanunda ayrıca bir müddet tayin edilmemiş ise, kırksekiz saat içinde itiraz olunabilir.

İtiraz ve şikayetin işlemleri durduramaması:

Madde 118 – İşlemlere, tedbirlere ve kararlara karşı yapılan şikayet ve itirazlar, oy vermeye ve her türlü seçim işlerinin devamına engel olmaz.

ÜÇÜNCÜ KESİM

Kurulların Teşekkül ve İşlemlerine Karşı Şikayet ve İtiraz

Sandık kurullarına ait itiraz ve şikayet:

Madde 119 – Sandık kurullarının teşkiline dair, ilçe seçim kurulu veya başkanı tarafından yapılan işlemlerin düzeltilmesi için, bu işlemlerin neticesinden itibaren en geç iki gün içinde şikayet yoluyla düzeltilmesi istenebilir.

Şikayetin reddine dair olan kararlara karşı, bildirilmesinden veya tebliğinden itibaren iki gün içinde il seçim kuruluna itiraz olunur. İl seçim kurulları, iki gün içinde kesin karar verirler.

Bu şikayetin yapılmamış olması sandık kurulunun teşekkülüne karşı itiraza engel değildir.

Ancak, bu itirazın teşekkülünden itibaren iki gün içinde il seçim kuruluna yapılması şarttır.

İl seçim kurulunun vereceği karar kesindir.

İlçe seçim kurullarına ait itiraz ve şikayet:

Madde 120 – İlçe seçim kurulu teşkili işlemlerine karşı, il seçim kurullarına bunların teşekkülünden itibaren en geç iki gün içinde itiraz olunabilir.

İl seçim kurulları, itirazları en geç iki gün içinde, kesin olarak karara bağlar.

İl seçim kurullarına ait itiraz ve şikayet:

Madde 121 – İl seçim kurullarının teşekkülüne karşı kurulun teşkilinden itibaren en geç üç gün içinde, Yüksek Seçim Kuruluna itiraz olunabilir. Yüksek Seçim Kurulu üç gün içinde bir karar verir.

DÖRDÜNCÜ KESİM

Sandık Seçmen Listelerine İtiraz

Muhtarlık bölgesi askı listelerine itiraz:

Madde 122 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Muhtarlık bölgesi askı listelerine, siyasi partilerin 112 nci maddede belirtilen ilçe yetkilileri, o ilçede oturan seçmenlerle ilgili olarak ilçe seçim kurulları başkanlıklarına; genel merkez yetkilileri tüm seçmen kütüğü ile ilgili olarak Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığına; seçmen niteliğini haiz vatandaşlar kendileri ile ilgili olarak ilçe seçim kurulu başkanlarına şikayet ve itirazda bulunabilirler.

Muhtarlık bölgesi askı listesine yapılan itirazlar; itirazın yapıldığı kurul başkanınca kesin karara bağlanır.

Karar sureti; Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne gönderilir ve kütüğe işlenir.

Sandık bölgesi askı listelerine itiraz:

Madde 123 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Sandık bölgesi askı listesine; 14 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre ilan edilen siyasi parti il ve ilçe başkanları, ilçe seçim kurulu üyeleri, sandık askı listesindeki bilgilerin askı listesine ve itiraz sonucu verilen kararlara sandık ayırımının yasa ve genelgelere uygun olmadığı yolunda, ilçe seçim kuruluna askı süresince itiraz edebilirler.

Bu itiraz, ilçe seçim kurulu tarafından incelenir ve alınan karar itiraz edene ve il seçim kurulu başkanlığına bildirilir.

Bu karara karşı, il seçim kuruluna muteriz itiraz edebilir.

İl seçim kurulunun kesin kararı, itiraz edilmeyen ilçe seçim kurulu başkanının kararları ile birlikte Yüksek Seçim Kurulu Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne gönderilir.

Listelere itirazların yöntemi:

Madde 124 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Siyasi partilerin genel merkez yetkilileri ile Seçmen Kütüğü Genel Müdürü, 122 ve 123 üncü maddelerle bu maddede yazılı şikayet ve itirazlar üzerine verilen kesin kararların bir kez de Yüksek Seçim Kurulunda tetkik edilip karara bağlanmasını isteyebilirler.

122 ve 123 üncü maddelerle bu maddede yazılı şikayet ve itirazların zaman, süre, inceleme ve sonuçlandırılma kuralları Yüksek Seçim Kurulunca, ilk askıdan en az bir ay önce yayınlanır.

İtiraz üzerine verilecek kararların, seçmen kütüğünde değiştirdiği, çıkardığı veya eklediği bilgiler ayrı bir "güncelleştirme kütüğünde" saklanır.

Adaylığa itiraz:

Madde 125 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Özel kanunlarında aykırı bir hüküm bulunmadığı takdirde, adaylıklarını koyanlara özel kanunları gereğince yapılacak ilandan itibaren iki gün içinde 110 uncu maddede gösterilenler tarafından adaylık şart veya vasıflarını haiz olmamaları sebebine dayanılarak itiraz edilebilir.

Şu kadar ki, bir siyasi partinin listesinde yer alan adayların tespiti sırasında o partinin tüzük ve yönetmeliklerinde yazılı hükümlere aykırı davranıldığından bahisle, ilgili siyasi partinin üyesi olmayan kimseler tarafından itiraz edilemez. Bu tür itirazlarda, itiraz edenin aynı siyasi partiye kayıtlı olduğunu kanıtlayan belge eklenmemiş itiraz dilekçeleri işleme konulmaz.

Bu itirazlar, seçimin özelliğine göre kanunen seçimi idare ile görevli seçim kurullarına yapılır ve bu kurulun kararına karşı kesin karar vermek yetkisini haiz üst seçim kuruluna da itiraz olunabilir.

İtirazın yazıyla yapılması ve itiraz dilekçesine itiraza sebep gösterilen belgelerin bağlanması şarttır.

(Ek: 27/10/1995 - 4125/7 md.; İptal: Ana. Mah.'nin 18/11/1995 tarih ve E.1995/54, K.1995/59 sayılı kararı ile.)

İtirazın incelenmesi süresi:

Madde 126 – Adaylıklar özel kanunlarında gösterilen süre içinde kesinleşir.

Kesin karar vermeye yetkili üst kurullar, adaylıkların kesinleşmesi tarihinden önce itirazları karara bağlarlar.

BEŞİNCİ KESİM

Sandık kurullarının veya başkanlarının şikayet üzerine verecekleri kararlara itiraz:

Madde 127 – Sandık kurullarının veya başkanlarının işlemlerine ve her türlü sandıkbaşı işlerine 110 uncu maddeye göre yapılacak şikayetlerin reddine dair verilecek kararlara karşı ilgililer, derhal, ilçe seçim kurulu başkanına itiraz edebilirler.

İlçe seçim kurulu başkanı, itirazı derhal tetkik ederek kesin karara bağlar.

Başkanın kararı, durumu tashih veya sandık kurulunun şikayet üzerine verdiği kararı iptal eder mahiyette ise, bu karar derhal sandık kurulu başkanına bildirilir, karara uymak mecburidir.

Şikayet ve itirazlar en geç seçim sonuçlarını tesbit eden tutanağın düzenlenmesine kadar yapılır.

Sandık kurulu kararlarına ve tutanağa itiraz:

Madde 128 – (Değişik: 8/4/2010-5980/25 md.)

Sandık kurullarının kararları, oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine, ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilir.

Bu itirazlar, sandık sonuç tutanağının düzenlenip başkan ve üyeler tarafından imzalanmasına kadar sözlü veya yazılı, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi, oy verme gününden sonraki salı günü saat 15.00'e kadar doğrudan ilçe seçim kurullarına yazılı olarak yapılabilir.

Sandık başı iş ve işlemlerine karşı, ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, önce sandık kuruluna şikâyet veya itirazda bulunmuş olması şart değildir.

İlçe seçim kurulları, itirazları en geç itirazın yapıldığı tarihten sonraki ikinci gün saat 17.00'ye kadar karara bağlar. İtirazı yapan hazır ise, karar kendisine bildirilir; değilse tebliğ edilir.

İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden veya süresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce, ilçe birleştirme tutanağını düzenleyemez. Bu hükme rağmen, bu tutanağın düzenlenmiş olması, üst seçim kurullarına itiraz için Kanunda öngörülen sürelerle başlangıç teşkil etmez.

ALTINCI KESİM

İlçe seçim kurullarının veya başkanlarının şikayet üzerine verecekleri kararla sair kararlarına ve ilçe birleştirme tutanaklarına itiraz:

Madde 129 – İlçe seçim kurullarının veya başkanlarının, kendi işlemleri aleyhine vakı şikayet üzerine verdikleri kararlar ile, sair kararları aleyhine, en geç ilçe birleştirme tutanağının düzenlenmesine kadar; ilçe birleştirme tutanağının düzenlenmesi ve buna ait işlemlerle neticelerine karşı bu tutanağın düzenlenmesini takip eden gün saat on yediye kadar, doğrudan doğruya veya ilçe seçim kurulları eli ile ilçe seçim kurullarına itiraz edilebilir.

İlçe seçim kurullarının veya başkanlarının işlemlerine, tedbirlerine ve sair muamelelerine karşı yapılan şikayetlerin reddine dair verilen kararlara yapılan itirazlar, iki gün içinde kesin karara bağlanır.

İtirazın kabulüne karar verildiği takdirde, bu karar en seri vasıta ile ilçe seçim kurulu başkanına bildirilir.

Sair itirazlar, iki gün içinde karara bağlanır, itiraz eden hazır ise kendisine sözlü bildirilir. Hazır değil ise tebliğ olunur.

YEDİNCİ KESİM

İl seçim kurulu ve başkanlarının şikayet üzerine verecekleri kararlarla, sair kararlarına ve tutanaklara itiraz ve olağanüstü itiraz:

Madde 130 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

İl seçim kurullarının kararlarına karşı aşağıdaki şekilde itiraz olunur:

1. İl seçim kurullarıyla başkanlarının kendi işlemleri aleyhine vaki şikayetlerin reddine dair verdikleri kararlara, tebliğ veya tefhiminden itibaren üç gün,
  2. Bu kurulların teşekkülüne, kurulun teşkilinden itibaren üç gün,
  3. Oy verme günü işlemlerine ait kararlara karşı derhal,
  4. Sair kararlar aleyhine bu kararların öğrenildiği tarihten itibaren üç gün içinde ve en geç il birleştirme tutanağının düzenlenmesini takip eden üçüncü gün saat 17.00 ye,
  5. Oyların dökümüne, sayımına, oyların seçilenlere göre ayrılmasına; il birleştirme tutanağının düzenlenmesinden sonraki üçüncü gün saat 17.00 ye,
  6. Seçilme yeterliğine; veya kendilerine tutanak verilenlerin, seçilmediğine veya seçimin sonucuna tesir edecek olaylara karşı, seçilenlere verilecek tutanağın düzenlenmesinden sonraki üçüncü gün saat 17.00 ye,
- Kadar 110 uncu maddede yazılı kimseler tarafından doğrudan doğruya veya il seçim kurulları vasıtasıyla Yüksek Seçim Kuruluna itiraz edilebilir.

Şu kadar ki; siyasi partilerin il başkanlarıyla genel merkezleri veya bağımsız aday tarafından tutanağın düzenlenmesinden sonra (7) gün içinde seçimin neticesine müessir olaylar ve haller sebebiyle yapılan itirazlar, seçimin sonucu hakkında kesin karar vermek yetkisine sahip olan kurullarca, seçimin neticesine müessir görüldüğü takdirde, alt kademelerde verilen kararların kesin veya kesinleşmiş olması veya kurullara derece derece ve müddeti içinde müracaat edilmemiş olması, bu itirazın incelenmesine ve reddine sebep teşkil etmez.

Bu itirazlar yazılı olarak yapılır. İtiraz dilekçesine, itiraz edenin adının, soyadının ve açık adresinin yazılması, ihbar ve iddia olunan vakıaların mahiyetinin ve gerekçesinin beyanının, delillerinin gösterilmesi ve belgelerinin bağlanması, bu belgelerin elde edilmesi mümkün değil ise, sebeplerinin ve nereden ve ne suretle temin olunabileceğinin bildirilmesi lazımdır.

Ancak, adaylığın kesinleşmesinden sonra, adayın Türk olmadığına, yaşının kanunda gösterilenden küçük olduğuna, okur - yazar olmadığı veya seçilme yeterliğini kaybettiren bir mahkûmiyeti bulunduğuna ilişkin iddialar dışındaki nedenlerle adaylara itiraz olunamaz. Bu hüküm olağanüstü itirazlar için de geçerlidir.

Bu şartları haiz olmayan dilekçeler reddolunur.

SEKİZİNCİ KESİM

Yüksek Seçim Kurulunun işlem ve tedbirlerine karşı şikayet:

Madde 131 – Her türlü seçimin devamı sırasında, Yüksek Seçim Kurulunun itiraz eylediği veya itiraz yolu ile verdiği kararlar dışında kalan işlemleri, tedbirleri ve sair muameleleriyle, bu kanunda başka bir mercie şikayet veya başvurma yolu gösterilmemiş ve fakat alt kurulların görevleri sınırlarını aşmış olan veya bu mahiyette bulunan, kanuna aykırı hareketlerden dolayı 110 uncu maddede gösterilenler tarafından, yazılı olarak, doğrudan doğruya, Yüksek Seçim Kuruluna şikayet olunabilir.

Yazılı şikayetlerin 112 nci maddedeki şartları ihtiva etmesi lazımdır. Bu şikayetler üzerine, Yüksek Seçim Kurulunca derhal ve kesin olarak karar verilir.

Tetkik ve tahkik usulü:

Madde 132 – Yüksek Seçim Kurulu evrak üzerinde, incelemeler yapar. Ayrıca lüzum gördüğü bilcümle tahkik ve her türlü tetkik işlemlerini de yapar. Gerekli mercilerden her türlü bilgi ve belgeleri ister. Bu mercilerin, en kısa bir zamanda ve en geç yedi gün içinde istenilen bilgi ve belgeyi vermeleri mecburidir.

Kurul başkanı, lüzum ve ihtiyaca göre, bu işlerde çalışmak üzere, Yargıtay ve Danıştay memurlarını da vazifelendirebilir.

İtiraz dilekçesinin bir sureti, tutanağına itiraz edilene tebliğ olunur. Tutanağına itiraz olunan kimse, isterse yazı ile savunabileceği gibi, isteği üzerine, Yüksek Seçim Kurulunun tayin edeceği günde bizzat veya bir vekil marifetiyle kendini kurul huzurunda savunabilir. Kurul, yapılan itiraz ve ihbarları kendisine verildiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde bir karara bağlar.

Kurulun kararı kesindir. Aleyhine hiçbir mercie ve kanun yoluna başvurulamaz.

Seçimin özelliğine göre seçim sonuçları hakkında kesin karar vermeye yetkili mercie yapılacak itirazlarda da yukarıki 1 inci ve 3 üncü fıkralar hükümleri uygulanır.

Ancak, bu kurul itirazları onbeş gün içinde kesin karara bağlar.

Yukarıki fıkralarda yazılı kararlar aleyhine hiçbir mercie ve kanun yoluna başvurulamaz.

Tutanakların iptali halinde özel kanunlarındaki hükümler uygulanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Seçim Suçları ve Cezaları

Kurullara karşı suçlar:

Madde 133 – (Değişik: 23/1/2008-5728/287 md.)

Hileli faaliyetlerle veya herhangi bir şekil ve surette cebir veya şiddet kullanarak veya tehdit ederek, bu Kanunda yazılı kurulların toplanmalarına veya görevlerinin ifasına mani olanlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Yukarıdaki fıkroda yazılı fiiller, silahla işlenirse, verilecek ceza üç yıldan aşağı olamaz. Bu fiiller, aralarından biri silahlı en az üç kişi tarafından birlikte işlendiği takdirde, failer hakkında beş yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Kurulların tedbirlerine riayetsizlik:

Madde 134 – (Değişik: 23/1/2008-5728/288 md.)

Seçim işlerinin cereyanı sırasında, seçimin düzenli yürütülmesini sağlamak maksadı ile, bu Kanunda yazılı kurullar veyahut kurul başkanları tarafından alınan karar ve tedbirlere, ihtara rağmen riayet etmeyen kişilere ikiyüz Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Herhangi bir şekilde alınan karar ve tedbirlerin uygulanmasını zorlaştıran veyahut karar ve tedbirlerin neticesiz kalmasına sebebiyet veren kimseler, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Yukarıda yazılı fiiller, görevli kimseler tarafından işlendiği ve fiilleri daha ağır cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde, birinci veya ikinci fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Kurul üyelerinin kurul kararlarına riayetsizliği:

Madde 135 – Bu kanunda yazılı kurulların çoğunlukla vermiş oldukları her çeşit kararlara riayet etmeyen kurul üyeleri, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Kurul üyelerinin göreve gelmemesi:

Madde 136 – (Değişik: 23/1/2008-5728/289 md.)

Kurullara seçildiği halde haklı sebep olmaksızın vazifesi başına gelmeyenler elli günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

Seçim başladıktan sonra kuruldaki görevlerini haklı bir sebep olmaksızın terk edenler, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Araç ve gereçlerin vaktinde gönderilmemesi:

Madde 137 – (Değişik: 23/1/2008-5728/290 md.)

Seçim kurulları başkan ve üyelerinden herhangi biri veya bu Kanunda yazılı işlerden biriyle görevlendirilen kimseler sandık seçmen listelerini, aday listelerini, seçime ait kağıt ve paketleri ve oy pusulalarını, oy sandıklarını, oy zarflarını veya maddi ve malî vasıtaları ve bilcümle seçim araç ve gereçlerini vaktinde yerlerine göndermezler veya gönderilmesine mani olurlar veya teslim etmezler veya teslim almazlarsa, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Bu fiilleri görevlilerden başkaları yaparsa, cezanın alt sınırı bir yıldır.

Görevi kötüye kullanma: ⁽¹⁾

Madde 138 – (Değişik: 23/1/2008-5728/291 md.)

Bu Kanunun tatbiki ile görevli veya bu Kanuna göre görevlendirilen kimseler görevlerini her hangi bir şekilde kötüye kullandıkları takdirde, fiilleri bu Kanunda ayrı bir suç olarak tanımlanmamış ise, Türk Ceza Kanununun 257 nci maddesine göre verilecek ceza altıda birden üçte bire kadar artırılarak hükmolunur.

Memur olanların cezaları:

Madde 139 – (Mülga: 23/1/2008-5728/578 md.)

Seçmen kütüğü hazırlıklarına ilişkin suçlar:

Madde 140 – (Değişik: 23/1/2008-5728/292 md.)

Seçmen kütüğünün düzenlenmesine esas teşkil edecek olan krokilerle, binalar cetvelini ilçe seçim kurulu başkanınca bildirilen süre içinde düzenleyerek vermeyenler veya kroki ve binalar cetvellerini seçmen kütüğünün düzenlenmesine elverişli bir şekilde yapmayanlar hakkında, Türk Ceza Kanununun 257 nci maddesinde yazılı cezalar altıda birden üçte bire kadar artırılarak hükmolunur.

Sayım ve yazım ve denetim işlemleri sırasında, belli edilen esaslara aykırı harekette bulunanlarla, sorulara cevap vermeyenler veya bilerek gerçeğe aykırı cevap verenler yahut ilk sayım ve yazım gününde, ilan edilecek süreden önce buldukları yeri terk edenlere, fiilleri suç oluşturmadığı takdirde yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir.

(1) Bu madde başlığı "Görevi savsama ve kötüye kullanma:" iken, 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 291 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Seçmen kütüğünün düzenlenmesi:

Madde 141 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Bu Kanunla görevlendirilmiş oldukları halde, belli, süre içinde ve şekillerine uygun olarak seçmen kütüğüne müteallik evrak ve vesikaları gereği gibi düzenlemeyen veya muhafaza etmeyenler veya gereken mercie vermeyenler altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesi sonucu husule gelmiş ise üç aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

Yukarıda yazılı fiil ve hareketler yüzünden herhangi bir bölgede, seçmen kütüğünün veya sandık seçmen listelerinin yazılması veya bu sebeple seçmenlerin oy vermesi imkansız hale gelmiş ise, birinci fıkrada yazılı halde bir seneden iki seneye kadar, ikinci fıkrada yazılı halde de altı aydan iki seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

Kütük düzenlemekle görevli olanların suçları:

Madde 142 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçmen kütüğüne yazılmak hakkı olmayan bir seçmeni yazan veya yazılmak hakkı olan bir seçmeni yazmayan veya kütüğe yazılmış olup da silinmesi gereken seçmenin adını silmeyen veya silinmemesi gerektiği halde o seçmenin adını silenler bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Eğer bu fiiller kayıtsızlık ve görevde gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesinden ileri gelmiş ise üç aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.

Seçme yeterliği olmayanların seçmen kütüğüne kaydı:

Madde 143 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Seçme yeterliği bulunmadığı halde kendisini veya bu yeterliği olmayan bir başkasını her ne suretle olursa olsun seçmen kütüğüne kaydettiren veya bu şekilde kaydedilmiş olanları seçmen kütüğünden silinmesine aynı şekilde mani olan veya seçme yeterliği bulunan birinin aynı fiil ve hareketlerle seçmen kütüğünden silinmesine sebep olan altı aydan iki seneye kadar hapis (...) ⁽¹⁾ cezası ile cezalandırılırlar. ⁽¹⁾

Yukarıda yazılı fiiller cebir veya tehdit veya şiddet veya nüfuz veya tesir icrası suretiyle yapıldığı takdirde faile verilecek ceza, bir seneden beş seneye kadar hapistir.

Seçmen kütüğüne birden fazla kayıt:

Madde 144 – (Değişik: 23/1/2008-5728/294 md.)

Seçmen kütüğüne kendisini veya bir başka seçmeni bilerek birden fazla kayıt ettirenler veya bu sonucu veren fiilleri bilerek yapanlar altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Yukarıdaki fıkrada yazılı suçlar bu işlerle görevlendirilenler tarafından işlendiği takdirde bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

(1) 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanununun 293 üncü maddesiyle; bu fıkrada yer alan “üç aydan bir seneye” ibaresi “altı aydan iki seneye” şeklinde değiştirilmiş ve “ve ikibinbeşyüz liradan onbin liraya kadar ağır para” ibaresi madde metninden çıkartılmıştır.

Seçmen kütüğüne kaydolunmamaya teşvik:

Madde 145 – Seçme yeterliğine sahip olanların seçmen kütüğüne kaydolunmalarını önlemek maksadıyla teşvik ve telkinlerde bulunanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkum edilirler.

Yukarıda yazılı fiillerden dolayı seçmenler, seçmen kütüğüne kaydolunmadıkları takdirde verilecek hapis cezası altı aydan bir seneye kadardır.

Bu fiil ve hareketler cebir veya tehdit veya şiddet kullanılarak vukubulduğu takdirde, yukarıki fıkralara göre verilecek cezalar iki kat olarak hükmedilir.

Bu fiil ve hareketler, memur ve memur hükmünde olanlar tarafından işlenirse, ayrıca 139 uncu madde hükmü de uygulanır.

Seçmen listeleri üzerinde işlenen suçlar:

Madde 146 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

141, 142, 143 ve 144 üncü maddelerde yazılı fiiller seçmen kütüğünün düzenlenmesinden sonra sandık bölgelerine göre düzenlenecek olan sandık seçmen listeleri ile Yüksek Seçim Kurulunca düzenlenmesine karar verilecek diğer listeler üzerinde işlendiği takdirde sözü geçen maddelerde yazılı cezalar verilir.

Seçmen listesine ilişkin suçlar:

Madde 147 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Asılması gereken seçmen listelerini asmayan veya vaktinden evvel indiren veya her ne suretle olursa olsun seçmenlerin tetkikine imkan vermeyen veya bu listelere karşı yapılan itirazları kabul etmiyen veya mercilerine bildirmeyen görevliler hakkında üç aydan iki yıla kadar hapis (...) ⁽¹⁾ cezası verilir.

Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesi sonucu meydana gelmiş ise, verilecek ceza bir aydan altı aya kadar hapis (...) ⁽¹⁾ cezasıdır. ⁽¹⁾

Seçmen kütüğü, seçmen listeleri ve diğer belgeler üzerinde işlenen suçlar:

Madde 148 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 23/1/2008-5728/296 md.) Tamamen veya kısmen sahte seçmen kütüğü veya seçmen listesi tanzim eden veya bozan veya çalan veya yok eden kimse hakkında Türk Ceza Kanununun belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Seçmen kütüğü veya seçmen listelerine ait vesikaları çalan veya bozan veya yok eden veya tahrip eden kimseye de aynı ceza verilir.

Oy hakkının kullanılmasına engel olmak maksadıyla seçmenlerin kimliklerini ispata yarayan herhangi bir belge üzerinde yukarıdaki fıkra yazılı fiilleri işleyenler veya bu belgeleri saklayanlar altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Seçmen, kimliğini ispat ederek oyunu kullandığı takdirde, yukarıdaki fıkra yazılı ceza yarısına kadar indirilir.

(1) 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 295 inci maddesiyle; bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “ve bin liradan beşbin liraya kadar ağır para” ve ikinci fıkrasında yer alan “ve beşyüz liradan ikibinbeşyüz liraya kadar ağır para” ibareleri madde metninden çıkartılmıştır.

Propaganda toplantılarına karşı suçlar:

Madde 149 – (Değişik: 23/1/2008-5728/297 md.)

Her kim 51 inci maddede gösterilen heyetin kurulmamış olduğu toplantıda söz alır ve söylerse, üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Herhangi bir vasıta ile bir seçim propagandası toplantısına engel olan veya devamına imkân vermeyecek hareket ve tertiplerle onu ihlal eden kimse altı aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Bu fiiller ikiden fazla kimse tarafından birlikte ve cebir veya şiddet kullanılarak ya da tehdide başvuruyla işlenirse, failer hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Eğer fiil, aralarından biri silahlı en az üç kişi tarafından birlikte işlenirse, failer hakkında beş yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Özel radyo ve televizyon yayınlarına ilişkin suçlar⁽¹⁾

Madde 149/A- (Yeniden düzenleme: 15/7/2003-4928/4 md.; Mülga: 2/1/2017-KHK-687/10 md.)

Toplantı heyetlerine karşı suçlar:

Madde 150 – 51 inci maddede yazılı heyeti kurmayan veya haber vermiyen toplantı tertipçileri ve mezkûr maddede yazılı görevleri yapmayan heyet üyeleri (...) ⁽²⁾ üç aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar. ⁽²⁾

Yasak propaganda:

Madde 151 – (Değişik : 23/1/2008-5728/300 md.)

Oy verme gününden önceki günün saat 18.00'inden sonra ve oy verme gününde umumi veya umuma açık yerlerde seçim propagandası için toplantı veya propaganda yapanlar veya bu maksatla yayınlarda bulunanlar veya ne suretle olursa olsun seçimin düzenini bozabilecek veya oy vermenin tam bir serbestlikle yapılmasına tesir edebilecek mahiyette söz, yazı veya sair suretlerle propaganda yapanlar veya asılsız şayialar çıkaranlar üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(1) Bu madde başlığı "Özel Radyo ve Televizyon Yayınlarına İlişkin Suçlar" iken, 15/7/2003 tarihli ve 4928 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 299 uncu maddesiyle; bu yer alan "on beş günden" ibaresi madde metninden çıkartılmıştır.

(Değişik ikinci fıkra: 8/4/2010-5980/26 md.) Bu Kanunun 58 inci maddesinin birinci fıkrası ile 60 ve 61 inci maddelerinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenler, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Haksız oy temini:

Madde 152 – (Değişik birinci fıkra: 10/6/1983 - 2839/50 md.) Her kim kendisine veya başkasına oy veya tercih işareti verilmesi veya verilmemesi için bir veya birkaç seçmene menfaat, sair kıymetler teklif ve vadeder veya verir, yahut resmi, umumi vazifeler veya hususi hizmet ve menfaatler vait veya temin ederse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Verilen, vait veya temin edilen menfaatler seçmenin seyahat, yemek, içki ve nakil masrafları veya hizmetlerinin mukabili olarak gösterilse dahi hüküm aynıdır.

Yukarda yazılı para, menfaat, vait veya hizmetleri kabul eden seçmen dahi aynı ceza ile cezalandırılır.

Bu fiilleri, tehdit veya cebir veya şiddet kullanarak işliyenler hakkında ceza, bir misli artırılarak hükmedilir.

Oy kullanmaya engel olmak:

Madde 153 – (Değişik: 10/6/1983 - 2839/51 md.)

Yukarıdaki maddede yazılı maksatlar için, o maddede yazılı suretlerle seçmenleri toplayanlar ve bir köy veya bir mahalleden veya bir meskün mahalden veya sair yerlerden sandık yerine gelmelerini menedenler hakkında bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu fiiller memuriyet nüfuzunun veya sıfatının veya herhangi bir kimsenin haiz bulunduğu selahiyetin suiistimali suretiyle işlendiği takdirde, verilecek hapis cezası iki yıldan az olamaz.

(Ek fıkra: 8/4/2010-5980/27 md.) Seçim günü, sandık seçmen listesinde kayıtlı olan seçmenin, sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına, kanuna aykırı biçimde engel olan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(Ek fıkra: 8/4/2010-5980/27 md.) O seçim çevresinde yapılan seçimlerde, oy kullanma hakkına sahip olan bir seçmenin, oy kullanmaya gitmesine veya sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına engel olmak amacıyla, tehdit veya cebir veya şiddet kullanan kimse, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiillerin birden fazla seçmene karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

Adaylık hükümlerine aykırı hareketler ve propaganda yapamayacak olanlar:

Madde 154 – (Değişik : 23/1/2008-5728/301 md.)

Özel kanunların adaylık koyma hususunda kabul ettiği esas ve şekillere uymaksızın adaylıklarını koyan memurlar ve yargıçlarla, adaylığını koymak için ordudan ayrılma isteğinde bulunmuş ve bu istekleri kabul edilmiş olmasına rağmen herhangi bir sebeple görevinden fiilen ayrılmadan veya resmi elbisesiyle propaganda yapan veya bu mahiyette herhangi bir harekette bulunan subaylar, askerî memurlar ve astsubaylar yüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

Yargıç ve yargıç sınıfından sayılanlarla, askerî şahıslar ve bu Kanunun 62 nci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı memur ve hizmetlilerin özel kanunlarına göre ilan olunan seçimin başlangıç tarihinden oy vermenin sona ermesine kadar bir siyasi parti veya bağımsız adayların leh veya aleyhinde propaganda yapmaları veya herhangi bir suretle telkin ve tesirde bulunmaları halinde, fiili daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

63 üncü maddede belirtilen yasaklara uymayanlar altı aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Başbakan ve bakanların yasaklara uymamaları:

Madde 155 – (Değişik : 23/1/2008-5728/302 md.)

64, 65 ve 66 ncı maddelerde yazılı yasaklara uymayanlar üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Sair propaganda suçları:

Madde 156 – (Değişik : 23/1/2008-5728/303 md.)

Bu Kanunda ayrıca ceza hükmüne bağlanmayan ve Kanun hükümlerine aykırı olan sair propagandaların failleri hakkında Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrası uygulanır.

Matbua ve ilanların tahribi:

Madde 157 – (Değişik: 10/6/1983 - 2839/52 md.)

Seçim propaganda matbualarının, yayınlanmasına veya ilanına mani olanlar veya bunları tahrip edenler üç aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Sandık düzeni ve oy verme ile ilişkin suçlar:

Madde 158 – (Değişik : 23/1/2008-5728/304 md.)

Sandık başında bu Kanuna göre oy verme yönünden kendisine yükletilmiş olan ödevleri ihtara rağmen yapmayan seçmenlere ikiyüze Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Sandık başında müdahale ve ihtara riayetsizlik:

Madde 159 – (Değişik : 23/1/2008-5728/305 md.)

Oyunu kullandıktan sonra ihtara rağmen sandık başından ayrılmayan veya herhangi bir müdahale telkin veya tavsiyede bulunan veya bunlara teşebbüs eden kimse üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Seçmen olmayanların oy vermesi:

Madde 160 – (Değişik : 23/1/2008-5728/306 md.)

Her kim oy verme sırasında seçme yeterliği olmadığını bildiği halde oy vermeye teşebbüs eder veya verirse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Başkasının adını taşıyarak oy vermeye teşebbüs eden veya veren üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(Değişik üçüncü fıkra: 13/3/2008-5749/12 md.) Mükerrer oy vermeye teşebbüs eden veya veren kimse hakkında da ikinci fıkra hükmü uygulanır.

Oy sandığı üzerinde suçlar:

Madde 161 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 23/1/2008-5728/307 md.) Usulüne aykırı olarak veya yetkisi olmadığı halde her ne sebep ve maksatla olursa olsun oy sandığının yerini değiştirenler, yerinden kaldıranlar, oy sandığını açan, çalan veya tahrip eden veya içindeki veya içinden çıkan oy zarflarını alan, çalan veya değiştiren kimse üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu fiil ve hareketler, cebir veya şiddet veya hileyle işlendiği takdirde hükmedilecek ceza bir misli artırılarak hükmolunur.

Siyasi partilerle bağımsız adayların oy pusulaları üzerinde işlenecek suçlar

Madde 162 – (Değişik: 10/6/1983 - 2839/56 md.) Siyasi partilerin veya bağımsız adayların oy pusulalarını veya seçime müteallik her türlü evrakı zapt veya imha eden veya bozan veya oy verme yerine götürülmelerine veya dağıtılmalarına mani olanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

Bu fiiller cebir veya şiddet veya tehdit veya hile ile veya içlerinden biri silahlı olan birden fazla kimseler tarafından veyahut meskene veya siyasi parti binalarına her ne suretle olursa olsun girerek işlenirse bu maddede yazılı cezalar bir misli eklenerek hükmolunur.

Bu fiiller resmi sıfatı haiz olanlar tarafından işlendiği takdirde yukarıki fıkroda yazılı ceza verilir.

Kurul başkan ve üyelerinin seçim işlerini bozması:

Madde 163 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 23/1/2008-5728/308 md.) Seçim kurulları başkan ve üyelerinden herhangi biri kanuna aykırı hareketleriyle seçim muamelelerinin yapılmasını ve oy verilmesini kısmen veya tamamen imkânsız kılar yahut seçimlerin butlanına bilerek sebebiyet verirse, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bunlar seçim neticelerini ilan etmezler, tutanağı asmazlar veya kanunen vermeye mecbur oldukları tutanak suretlerini vermezlerse aynı ceza ile cezalandırılırlar.

Oy Verme Sonucuna Tesir Edecek Haller:

Madde 164 – (Değişik: 23/1/2008-5728/309 md.)

1. Her kim, sandık başında seçmenlerin imzalarını koydukları sandık seçmen listesine gelmeyenler adına sahte imza atmak, mühür koymak veya parmak basmak gibi hileli bir hareket ile sandığa oy atar veya attırır ise üç yıldan beş yıla kadar hapis ve bin günden beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

2. Bu fiil sandık başkan ve üyeleri ile resmi memurlar tarafından işlendiği takdirde, yukarıdaki fıkroda yazılı cezaya yarısı eklenerek hükmolunur.

3. Her kim, herhangi bir şekilde seçimin neticesini tağyir eder veya ettirir veya seçim tutanaklarını tamamen veya kısmen sahte olarak tanzim veya tahrif eder veya ettirirse, beş yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

4. Yukarıdaki fıkrada yazılı fiil ve hareketler, kurul başkan ve üyeleri ve resmi memurlar tarafından işlendiği takdirde haklarında verilecek ceza beş yıldan on yıla kadar haptir.

5. (Mülga birinci paragraf: 13/3/2008-5749/15 md.)

Her kim, kurulları, üçüncü fıkrada yazılı fiilleri işleme, herhangi bir suretle icbar ederse üçüncü fıkrada yazılı ceza üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur.

Eğer bu fiil kurul mensuplarına herhangi bir suretle menfaat temini veya vaadi suretiyle meydana gelmiş ise, kurul mensuplarıyla menfaat temin veya vadedenler hakkında dördüncü fıkrada yazılı ceza üçte birden yarısına kadar eklenerek hükmolunur.

İtirazları ve şikayetleri kabul etmemek:

Madde 165 – (Değişik: 23/1/2008-5728/310 md.)

Bu Kanunla kendilerine şikâyet ve itiraz yetkisi tanınanların bu yoldaki müracaatlarını tutanağa geçirmeye mecbur oldukları ahvalde tutanağa geçirmeyi reddeden kurul başkan ve üyeleri bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Kötü niyetle itiraz:

Madde 166 – (Değişik: 23/1/2008-5728/311 md.)

Seçim sonunda seçilenlere verilen tutanaklara veya seçilenlerin yeterliğine makbul bir sebep olmaksızın ve kötü niyetle itiraz edenlere, itirazı reddeden mercii ihbarı üzerine bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

Kötü niyetle şikâyet:

Madde 167 – Oy vermenin yolunda cereyanını veya seçim kurullarının vazifelerini selamete görmelerini yahut sayım neticelerini geciktirmek gibi kötü niyetle şikâyet ve itirazda bulunanlar hakkında yukarıki madde hükmü uygulanır.

Çeşitli hükümler:

Madde 168 – (Değişik: 10/6/1983 - 2839/58 md.)

Kurullarca düzenlenen ve oy verme ve seçim neticelerini gösteren tutanakların asılı suretlerini yırtan, bozan, kaldıran kimse hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

Resmi makamların bildirilerine karşı işlenen suçlar:

Madde 169 – (Değişik: 10/6/1983 - 2839/59 md.)

Her kim, seçim muamelelerine ait olmak üzere mercileri tarafından yayınlanan beyanname ve tebliğlerin, ilan ve asılmasına mani olur veya bunları yırtar veya bozar veya kaldırırsa üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

İçki yasağına aykırı hareketler:

Madde 170 – (Değişik: 10/6/1983 - 2839/60 md.)

Oy verme günü, oy verme müddetince, umuma açık yerlerde spirtolu içki verenler, satanlar veya içenler veya herhangi bir suretle açık veya kapalı şişelerde spirtolu içki satanlar veya alanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

Silah taşıyanlar:

Madde 171 – (Değişik: 23/1/2008-5728/312 md.)

79 uncu maddenin koyduğu silâh taşıma yasağına aykırı hareket edenler hakkında, fiilleri daha ağır ceza gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, yirmibeş günden az olmamak üzere adli para cezasına hükmolunur. Fiilin diğer kanunlara göre daha ağır ceza gerektiren bir suç oluşturması halinde, bu kanunlara göre verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.

Kovuşturma usullerine aykırı hareket

Madde 172 – Kovuşturma ve soruşturma usullerini gösteren maddedeki yasaklara aykırı hareket edenler hakkında altı aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

SEKİZİNCİ BÖLÜM ⁽¹⁾

Soruşturma ve Kovuşturma Usul ve Şekilleri

Soruşturma ve kovuşturma zamanı ⁽²⁾

Madde 173 – (Değişik: 23/1/2008-5728/313 md.)

Seçim işleriyle görevlendirilenlerin oy verme günü ile bundan önceki yirmi dört saat içinde işledikleri bu Kanunda yazılı seçim suçlarından ötürü bağlı buldukları kurullarca düzenlenmesi gereken seçim tutanaklarının tanzim edildiğinin ertesi günü soruşturma başlatılır.

Bu süre içinde ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlarla asliye ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hali, infazı gerektiren hükümler ve merciinden verilmiş tutuklama kararı veya yakalama emri dışında başka hiçbir sebepten dolayı bir seçmen hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılamaz ve oy verme günü ile ondan önceki üç gün içerisinde seçmenin hürriyetini ve oy verme imkânını kaldıracak veya tehdit edecek idarî ve malî hiçbir tedbir alınmaz.

Genel hükümlerin uygulanması:

Madde 174 – (Değişik: 23/1/2008-5728/314 md.)

Bu Kanunda yazılı suçlardan birini işleyenler veya bu Kanunun uygulanmasına taalluk edip de genel hükümlere göre cezalandırılmaları gerekenlerin sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun haklarında umumi hükümler dairesinde soruşturma ve kovuşturma yapılır.

Valiler hakkındaki soruşturma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Başsavcivekili; kovuşturma ise Yargıtayın ilgili ceza dairesi tarafından umumi hükümlere göre yapılır.

(1) Bu bölüm başlığı “Kovuşturma Usul ve Şekilleri” iken, 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 313 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) Bu madde başlığı “Kovuşturma ve soruşturma zamanı:” iken, 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 313 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı soruşturmayı Yargıtay Cumhuriyet savcılarında yaptırabilir. Ancak, kamu davasını açmak veya kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermek yetkisi Cumhuriyet Başsavcısına aittir.

Soruşturma sırasında Başsavcı tarafından istenilen yakalama emri, tutuklama, tahliye, elkoyma ve aramaya Yargıtay ilgili ceza dairesi başkanı tarafından karar verilir. Bu kararlara karşı yapılan itirazları ise, numara itibarıyla izleyen ceza dairesi inceler. Son numaralı daire başkanının kararı söz konusu ise, itirazları inceleme yetkisi Birinci Ceza Dairesine aittir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yapılan itirazı, soruşturma konusu suçun en ağırına bakmakla görevli ceza dairesini numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı inceler. Soruşturma konusu suç, son numaralı ceza dairesinin görevine giriyorsa, itirazı inceleme yetkisi Birinci Ceza Dairesi Başkanına aittir.

Kaymakamlar hakkında soruşturma yapmaya ve kamu davası açmaya il Cumhuriyet başsavcısı veya başsavcıvekili ve kovuşturma yapmaya il ağır ceza mahkemesi yetkilidir.

Hâkimler ve Savcılar Kanunu hükümleri mahfuzdur.

İlgili kimseler ve siyasi partiler, Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince kamu davasına katılabilirler.

İdarî para cezasına karar verme yetkisi⁽¹⁾

Madde 175 – (Değişik: 23/1/2008-5728/315 md.)

Bu Kanun hükümlerine göre idarî para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısı yetkilidir.

Seçim zamanında cevap hakkı:

Madde 176 – Seçim süresi içinde özel ve tüzel kişilerin haysiyet ve şerefine dokunan veya menfaatini bozan yahut kendileriyle ilgili hakikate aykırı hareketler, düşünceler ve sözler izafesi suretiyle açık veya kapalı şekilde bir mevkutede yapılan yayından dolayı o özel ve tüzel kişiler 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanununun 14 üncü maddesine göre cevap vermek veya düzeltme istemek hakkına sahiptirler. ⁽²⁾

Özel ve tüzel kişiler cevap ve düzeltmeyi buldukları yerin sulh yargıcına da verebilirler. Ücretini öderlerse metin telgrafla da bildirilir.

Ancak oy verme gününden önceki 7 nci günden sonra sulh yargıcının kararı ile yetinilir.

Yukardaki fıkralara riayet etmeyenler hakkında Basın Kanununun hükümleri uygulanır.

Kurulda görevli yargıcın bakamayacağı davalar:

Madde 177 – İl ve ilçe seçim kurulu başkan ve üyeliklerini yapan yargıçlar kendi çevreleri içinde vukua gelecek seçim suçlarına mütaallik davalara bakamazlar.

Aynı mahalde bu davaları görecek başka yargıçlar bulunmaması veya mahkemenin teşekkül edememesi halinde mezkûr davalara bu mahalle en yakın yargı çevresinde bulunan aynı derecedeki mahkeme veya vazifeli yargıç tarafından bakılır.

Tutanakların delil kıymeti:

Madde 178 – (Mülga: 23/1/2008-5728/578 md.)

(1) Bu madde başlığı “Kovuşturma usulü:” iken, 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 315 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 316 ncı maddesiyle bu fıkroda yer alan “5680 sayılı kanunun 143 sayılı kanunla değiştirilen 19 uncu” ibaresi “9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanununun 14 üncü” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Seçim suçu:

Madde 179 – Bu kanuna göre seçim suçundan maksat, seçim işlerinde bu kanun hükümleri uyarınca görevlendirilmiş bulunan kimselerin bu görevleri dolayısıyla işlemiş oldukları fiil ve hareketlerle her kim tarafından işlenirse işlensin bu kanuna aykırı bulunan fiil ve hareketlerdir.

Dava süresi:

Madde 180 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

(Değişik: 10/6/1983 - 2839/61 md.) Seçim suçlarından doğan kamu davası, seçimin bittiği tarihten itibaren altı ay içinde açılmadığı takdirde kovuşturma yapılamaz. ⁽¹⁾

Kamu davasının açılması izin veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda izin veya kararın alınması için yapılan müracaat tarihi ile izin veya kararın verildiği tarih arasında geçen süre dava süresi hesabına katılmaz. Ancak, bu süre üç ayı geçemez.

DOKUZUNCU BÖLÜM

*Çeşitli Hükümler**Seçim giderleri:*

Madde 181 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Yüksek Seçim Kurulu ve Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü giderleri ile her türlü seçim işleri giderleri genel bütçeden ödenir. Bunun için gerekli ödenek Adalet Bakanlığı Bütçesi içindeki ayrı bir programda gösterilir.

Bu ödeneğin harcanmasında, birinci derecede ita amiri, Yüksek Seçim Kurulu Başkanıdır. Başkan, yetkilerinin bir kısmını Seçmen Kütüğü Genel Müdürüne devredebilir, Genel Müdürün de diğer görevlilere devretmesine izin verebilir.

Seçim işleri için mahallerinde yapılması gereken her türlü harcamaların ita amiri il ve ilçe seçim kurulları başkanlarıdır.

Ödenecek ücretler:

Madde 182 – (Değişik: 10/9/1987 - 3403/3 md.)

(Değişik: 26/8/1999 - 4448/3 md.) Seçim Kurulu Başkan ve üyeleri ile bu Kanun gereğince görevlendirileceklerle ve bu işlerde mesai saatleri içinde ve dışında çalıştırılacak memur ve hizmetlilere, siyasi parti temsilcilerine ve hariçten alınarak çalıştırılacaklara ödenecek gündelikler, gündelik miktarı 600 (altıyüz) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir. **(Ek cümle: 13/3/2008-5749/13 md.)** Bakanlar Kurulu bu rakamı Yüksek Seçim Kurulunun görüşünü alarak, dört katına kadar artırmaya yetkilidir. Bu ödemeler herhangi bir vergiye tabi tutulmaz. ⁽²⁾

Buldukları yerin haricinde bir mahalle gönderileceklerin yol masrafları Harcırah Kanunu hükümlerine göre verilir.

Satın alma ve avans:

Madde 183 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Bu Kanun gereğince yapılacak işler için lüzumlu satın alma ve kiralama işleri 2490 sayılı Kanuna tabi olmaksızın yapılabilir. İlan zorunlu değildir.

(1) 4/7/2012 tarihli ve 6353 sayılı Kanununun 3 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan “iki yıl” ibaresi “altı ay” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 23/6/2008 tarihli ve 2008/13851 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile; bu fıkradaki gündelik miktarının hesaplanmasında dikkate alınan 600 (altıyüz) gösterge rakamının Yüksek Seçim Kurulu Başkan ve üyeleri için 2000 (ikibin)’e, diğerleri için 1000 (bin)’e yükseltilmesi hüküm altına alınmıştır.

Her çeşit seçim giderleri için il ve ilçe adalet daireleri mutemetlerine il ve ilçe seçim kurulları başkanlarının tasvibi ile ayrıca yüzbin liraya kadar avans verilebilir. Bu had içinde kalmak üzere mahsup edilen miktara kadar yeniden avans verilebilir.

Yüksek Seçim Kurulu, gerekli gördüğü ahvalde avans miktarını artırabilir.

(Ek: 23/5/1987 - 3377/5 md.) Bu Kanun gereğince yapılacak işler için lüzumlu her türlü satın alma, hizmet, yapım, kiralama ve taşıma işleri 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi olmaksızın yapılabilir. İlan zorunlu değildir.

Seçim eşyasının muhafazası:

Madde 184 – İl, ilçe ve sandık kurullarına ait mühürler, seçim işlemlerine taallük eden tutanaklar, matbu defterler veya sair evrak il, ilçe adalet daireleri emanet memurluklarında ve oy sandıklarıyla kapalı oy verme yerlerinin eşya ve malzemesi köylerde muhtarlıklarca ve kasaba ve şehirlerde belediyelerce muhafaza olunur.

Muaflık:

Madde 185 – Bu kanunun uygulanmasında, yapılacak müracaatlara ait her türlü evrak ve vesikalar ile kurullarca verilecek kararlar resim ve harçtan muafır.

Siyasi partilerin kağıt ihtiyacı:

Madde 186 – Siyasi partiler oy pusulası ve propaganda işleri için ihtiyaç duydukları kağıdı Devlet fabrikalarından veya Devlet sermayesinin iştiraki olan fabrikalardan temin etmek isterlerse bedeli kendileri tarafından ödenmek şartıyla Yüksek Seçim Kurulu, partilerin bu isteklerini yerine getirir.

Yüksek Seçim Kurulunun bu konuda ,resmi makamlar ve fabrikalar nezdinde, yapacağı talepler süratle ve her şeye tercihli olarak yerine getirilir.

Yüksek Seçim Kurulunca Yapılacak İşlemler:

Ek Madde 1 – (Ek: 13/2/1965 - 533/10 md; Değişik: 24/3/1973 - 1700/1 md.)

Yüksek Seçim Kurulu tarafından, Türkiye Radyoları vasıtasıyla, haber yayınları saatinde veya başka uygun saatlerde yayımlanacak bildirimlerle; vatandaşın ilgisi uyandırılmak ve kendisine seçmen olmanın görev ve yetkileri hatırlatılmak suretiyle; daimi seçmen kütüklerinin düzenlenmesi, ilk sayım ve yazım işlerinin yapılması, yeniden yapılacak yazım işlemleri, denetlemeler, sandık seçmen listelerinin düzenlenmesi, askıya çıkarılması ve askıdan indirilmesi, itiraz ve ilave kayıt işlemlerinin ne şekilde yapılacağı, seçmen kartlarının dağıtılması ve oy verme konusunda yapılacak işlemler, sair lüzum görülen hususlarla birlikte, süreler de belirtilerek duyurulur.

Ayrıca, il ve ilçe seçim kurulları tarafından alışılmış yayın araçları ile, halkın ilgisini uyandıracak aynı nitelikteki bildirimlerle keyfiyet ilan olunur.

Yüksek Seçim Kurulunun ve il seçim kurullarının bu konudaki her türlü bildirimlerinden Türkiye Radyolarınca ücret alınmaz.

Her seçmenin, kütüklere ve bunlara uygun olarak sandık seçmen listelerine eksiksiz geçmesi seçmen kartlarının dağıtılmasının tam yapılması, ilkesine uygun olarak, Yüksek Seçim Kurulu, her konuda yapılacak işlemleri, yayımlayacağı genelgelerle gösterir. İl ve ilçe seçim kurulu başkanları da, bu ilke ve Yüksek Seçim Kurulunun genelgeleri doğrultusunda, bölgelerindeki görevlilerin eğitimini ve görevlerini yapmalarını sağlarlar.

Ek Madde 2 – (Ek: 14/7/1965 - 656/14 md.)

Yüksek Seçim Kurulunca kanun hükmünce radyolarla yayınlanması zorunlu olan veya gerekli görülen her türlü konularda ve il seçim kurulları tarafından kanun hükmünce kendi illeri radyolarında yayınlanması zorunlu olan veya gerekli görülen konularda, yapılacak radyo yayınlarından, Türkiye'de yayın yapan radyolarda ücret alınmaz.

Ek Madde 3 – (Ek: 14/7/1965 - 656/14 md.)

Yüksek Seçim Kurulunca gerekli gösterilecek ilçe ve seçimlerde, seçimlerin başlangıcından ilçe birleştirme tutanağının düzenlenmesine kadar, ilçe seçim kurulu başkanlarının esas hakimlik görevleri, hakimin tayin edeceği ölçü ve şekilde tamamen veya kısmen, Yüksek Hakimler Kurulunca, yetki verilecek başka hakimlere gördürülür.

Ek Madde 4 – (Ek: 17/5/1979 - 2234/2 md.)

Yüksek Seçim Kurulu, zorunlu gördüğü takdirde, adaylığa müracaat tarihi, müracaatların incelenmesi, adaylığa karşı itiraz, itirazların karara bağlanması, adayların geçici ve kesin ilanı gibi seçim işlemleri için bu Kanunda veya başka kanunlarda öngörülen tarihleri ve süreleri değiştirebilir. Yüksek Seçim Kurulu bu kararını gerekçesiyle birlikte derhal ilan eder. Şu kadar ki, süre ve tarihlerde değişiklik yapma yetkisi, siyasi partilerce gösterilecek adaylar hakkında kullanılamaz.

Ek Madde 5 – (Ek: 28/3/1986 - 3270/25 md.)

Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında kullanılacak olan oy pusulalarının şekli; oy verme, oyların sayım ve dökümü, geçersiz oyların tespiti, sonuçların tutanağa geçirilmesi, ilçe, il ve Yüksek Seçim Kurulunca yapılacak birleştirme işlemleri; halk oyuna sunulan kanunla ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisindeki çoğunluk ve azınlık görüşleri ile Cumhurbaşkanının görüşünün ve halk oyu sonuçlarının Türkiye Radyo ve Televizyonları aracılığı ile seçmenlere açıklanması ilkeleri bu Kanunda yer alan benzer hükümler dikkate alınarak Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilan edilir.

Ek Madde 6 – (Ek: 19/2/1987 - 3330/7 md.)

Milli Bayramlar, kurtuluş günleri, Cumhurbaşkanının karşılanması ve uğurlanması ile yabancı Devlet ve Hükümet Başkanlarının ve bakanların resmen ülkemizi ziyaretleri sebebiyle yapılacak karşılama, ağırlama ve uğurlama, adli yıl ile üniversitelerin, uluslararası toplantı ve fuarların açılış törenlerinde ve tabii afet hallerinde bu Kanunda yer alan yasaklar uygulanmaz.

Seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar olan süre içinde 62 nci maddede sayılan bütün daire, teşekkül ve müesseselerle Bankalar Kanununa tabi teşekküllerin kanun veya bir idari tasarruf gereği yapacakları mutad ticari, iktisadi ve pazarlama faaliyetleri, vatandaşın oyuna tesir etmek maksadına müteveccih olmadıkça, 63 ve 64 üncü maddelerde belirtilen yasak hükümleri uygulanmaz.

Ek Madde 7 – (Ek: 15/3/1990 - 3617/1 md.)

Yüksek mahkeme üyeleri, hâkimler, savcılar ve bu meslekten sayılanlar ile Subay ve Astsubaylar hariç olmak üzere; milletvekili ve mahalli idareler genel ve ara seçimlerinde aday ve aday adayı olan Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri, adaylığı veya seçimi kaybetmeleri halinde, Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanını takip eden bir ay içinde müracaat etmeleri kaydıyla eski görevlerine veya kazanılmış hak aylık derecelerindeki başka bir göreve dönebilirler. ⁽¹⁾

Ek Madde 8 – (Ek: 13/3/2008 - 5749/14 md.)

Bu Kanunda ve diğer mevzuatta 298 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin (II) numaralı fıkrasına yapılan atıflar, 94/E maddesine yapılmış sayılır.

Ek Madde 9 – (Ek: 8/4/2010-5980/28 md.)

İlçe seçim kurullarından Yüksek Seçim Kuruluna elektronik ortamda gönderilen sandık ölçekli seçim sonuçlarını, talepleri halinde seçime katılan siyasi parti genel merkezlerinin de eş zamanlı olarak izleyebilmeleri ve aynı formatta bilgisayar ortamında saklayabilmeleri için gerekli her türlü tedbir, Yüksek Seçim Kurulu tarafından alınır. Siyasi parti genel merkezleri bu suretle elde ettikleri seçim sonuçlarını, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen süre bitimine kadar kendi teşkilatlarına veya üçüncü şahıslara gönderemez ve kamuoyuna açıklayamaz.

Yüksek Seçim Kurulu, siyasi parti genel merkezlerinin kullanımına açılacak veri tabanları ile ilgili her türlü güvenlik tedbirlerini de alır.

ONUNCU BÖLÜM*Geçici Hükümler*

Geçici Madde 1 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren:

A) Üç gün içinde Yüksek Seçim Kurulu teşekkül eder.

B) Yedi gün içinde il ve ilçe seçim kurulları teşkil olunur.

Bundan sonra, kütüklere dair hükümler dairesinde işleme devam olunur.

Geçici Madde 2 – İçişleri Bakanlığının bütçesinin 418 inci bölümündeki seçmen kütük ve kartlarının düzenlenme giderleri ödeneği olan 1 500 000 lira, Adalet Bakanlığının bütçesinin 420 nci bölümüne aktarılır ve eklenir.

Geçici Madde 3 – Bu kanunun 19 uncu ve 23 üncü maddelerindeki, siyasi partilerin onbeş il çevresinde il ve ilçe teşkilatı kurmuş olmaları hükmü saklı kalmak şartıyla, bu teşkilatı altı aydan beri kurmuş ve ilk genel kurul toplantısını yapmış bulunmak kayıtları, bu Kanunun yayınlanmasından sonra yapılacak her türlü seçimlerde bir defaya mahsus olmak üzere aranmaz.

Geçici Madde 4 – 157 sayılı kanunun 2 nci ve 18 inci maddelerine göre, Anayasanın halkoyuna sunulmasında, bu kanun hükümleri uygulanır.

(1) Bu maddede geçen "Subay, Astsubaylar hariç olmak üzere" ibaresi, 22/12/2005 tarihli ve 5435 sayılı Kanunun 47 nci maddesiyle "Yüksek mahkeme üyeleri, hâkimler, savcılar ve bu meslekten sayılanlar ile Subay ve Astsubaylar hariç olmak üzere" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Geçici Madde 5 – (Ek: 16/8/1961 - 347/1 md; Mülga: 27/10/1988 - 3488/1 md)

Geçici Madde 6 – (Ek: 16/8/1961 - 347/1 md; Mülga: 27/10/1988 - 3488/1 md)

Geçici Madde 7 – (Ek: 16/8/1961 - 347/1 md; Mülga: 27/10/1988 - 3488/1 md)

Geçici Madde 8 – (Ek: 16/8/1961 - 347/1 md; Mülga: 27/10/1988 - 3488/1 md)

Geçici Madde 9 – (Ek: 16/8/1961 - 347/1 md; Mülga: 27/10/1988 - 3488/1 md)

Geçici Madde 10 – (Ek: 16/8/1961 - 347/1 md; Mülga: 27/10/1988 - 3488/1 md)

Geçici Madde 11 – (24/3/1973 - 1700/2 md. ile gelen numarasız geçici madde hükmü olup 17/5/1979 - 2234/2 md. ile numarası teselsül ettirilmiştir.)

29 uncu maddede öngörülen, daimi seçmen kütükleri bürolarında görevlendirilecek personel için gerekli kadrolar alınıncaya kadar, bu bürolarca yapılacak hizmetlerde çalıştırılmak üzere, ilçe seçim kurulu başkanları, 33 üncü maddede yazılı yetkiyi kullanabilirler. Bu takdirde, görevlerin nasıl yürütüleceği Yüksek Seçim Kurulu tarafından belli edilir.

Daimi seçmen kütükleri bürolarında görevlendirilecek şef ve memurlarla ilgili atamaların herhangi bir nedenle tamamlanamamış bulunduğu ilçelerde de, yukarıdaki fıkra, hükmü uygulanabilir.

Geçici Madde 12 – (20/2/1979 - 2181/1 md. ile gelen numarasız geçici madde hükmü olup 17/5/1979 - 2234/2 md. ile numarası teselsül ettirilmiştir.)

26/4/1961 tarih ve 298 sayılı Kanunun 24/3/1973 tarih ve 1700 sayılı Kanunla değişik; 35 ve müteakip maddelerine göre bütün Türkiye'de 1979 yılının Mart ve Nisan ayları içinde yapılması gereken seçmen kütüklerinin denetimi bir ay ertelenmiştir. Bu denetim işlemi 1979 yılına münhasır olmak üzere sadece Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimlerinin yapılacağı (C) Grubu illeri ile boşalan Cumhuriyet Senatosu üyelikleri ve milletvekillikleri için ara seçimi yapılacak illerde yapılır.

Geçici Madde 13 – (Ek: 17/5/1979 - 2234/2 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görev yapmakta olan Yüksek Seçim Kurulu üyelerinin görevi 1981 yılı Ocak ayına kadar devam eder. 1980 yılının Aralık ayının ilk haftasında Yargıtay ve Danıştay üyeleri arasından ad çekme ile 3'er üye ayrılır. Ad çekme, Yüksek Seçim Kurulu huzurunda, kurul başkanı tarafından yapılır. Başkan ve başkanvekili bu ad çekmeye girmezler.

1981 Ocak ayının ilk haftasında, Yargıtay ve Danıştay Genel Kurullarında, ad çekme sonucunda boşalan 3'er üyelik için seçim yapılır.

Geri kalan üyeliklerin seçimi 1983 Ocak ayında yenilenir.

Geçici Madde 14 – (Ek: 17/5/1979 - 2234/2 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girmesini takip eden bir aylık sürenin son haftasında, 15 inci maddede yazılı usulle il seçim kurulları, 18 ve 19 uncu maddelerde yazılı usulle ilçe seçim kurulları kurulur. Bu kurulların yenilenmesi, bu Kanunun yürürlüğe girmesini takip eden Ocak ayından bir yıl sonraki Ocak ayının son haftasında yapılır.

Geçici Madde 15 – (Ek: 17/5/1979 - 2234/2 md.)

24/3/1973 tarihli ve 1700 sayılı Kanunla değiştirilen 298 sayılı Kanunun 28 ve müteakip maddelerine göre, kadroları Adalet Bakanlığına bağlı daimi seçmen kütüğü bürolarında çalışan personelden, kadrolarıyla birlikte Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne geçmeleri Genel Müdürlükçe uygun görülmeyenler, Adalet Bakanlığınca başka görevlere atanırlar ve kadroları iptal edilir.

Geçici Madde 16 – (Ek: 17/5/1979 - 2234/2 md.)

İlk yazım, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra gelen altmışıncı günü takibeden ilk pazar günü yapılır.

Bu yazımda elde edilen bilgiler, ilgili ilçe seçim kurullarında liste haline getirilerek bu listeler ilçe seçim kurulu başkanlıklarında saklanır; geçici 17 nci maddenin uygulanmasında bu listelerde yazılı bilgiler esas alınır.

Geçici Madde 17 – (Ek: 17/5/1979 - 2234/2 md.)

1. Bu Kanun hükümleri gereğince Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenecek seçmen kütüğünün ve bu kütüğe uygun olarak yayınlanacak sandık seçmen listelerinin hazırlanıp yayınlanmasında; 14 Ekim 1979 tarihinde Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme, Cumhuriyet Senatosu üyeliği ile Milletvekili ara seçimleri yapılacak illere ve ilk sandık seçmen listelerinin yayınlanmasına kadar geçecek süre içinde mahalli idareler seçimleri yapılacak seçim çevrelerine öncelik verilir.

2. İlk yazım ve birinci bentte belirtilen seçimlerin yapılma tarihlerine göre; bu seçimlerin yapılacağı seçim çevrelerine ait kütük ve sandık seçmen listelerinin zaman darlığı sebebiyle Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünce hazırlanıp yayınlanmasına ve yapılacak bu seçimlere yetiştirilmesine imkan olmadığının Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilmesi halinde:

a) 14 Ekim 1979 tarihinde yapılacak Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme, Cumhuriyet Senatosu üyeliği ve milletvekili ara seçimlerinde, ilçe seçmen kütüğü bürolarının geçici 16 ncı maddede göre yapılan ilk yazımla elde edilen bilgilerden çıkardığı listelere göre hazırlanacak sandık seçmen listeleri kullanılır.

Bu şekilde hazırlanan sandık seçmen listeleri, listelerin hazırlanmasından sonra bu illere bağlı bütün seçim çevrelerinde yapılacak mahalli idareler seçimleri içinde geçerlidir.

b) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten yukarıda (a) fıkrasında belirtilen şekilde sandık seçmen listelerinin hazırlanmasına kadar geçecek süre içinde, bütün seçim çevrelerinde yapılacak; belediye başkanlığı, belediye ve il genel meclisi üyelikleri, köy ve mahalle muhtarlıkları, ihtiyar heyeti ve meclisi üyelikleri seçimlerinde kullanılacak sandık seçmen listelerinin tanzim esaslarıyla, (a) fıkrasında yer alan ve ilk yazımla elde edilen bilgileri kapsayan listelerin düzenlenmesine, askıya çıkarılmasına ve askıdan indirilmesine, sandık seçmen listelerine ayrılmasına ve kesinleşmesine, itirazların süre ve şekillerine dair esasları Yüksek Seçim Kurulu tespit ve ilan eder.

Geçici Madde 18 – (Ek: 19/2/1987 - 3330/8 md.)

Bu Kanunun 28 inci maddesinde tanımlanan seçmen kütüğü tam olarak oluşturulup işlerlik kazanıncaya kadar yapılacak seçimlerde ve halk oylamalarında kullanılacak seçmen kütüklerinin düzenlenmesi; kütüğe yazılma, muhtarlık bölgesi askı listelerinin düzenlenmesi, askıya çıkarılması, askı süresi, sandık seçmen listelerinin ayrılması, kesinleşmesi ve kütüğün güncelleştirilmesi esas ve ilkeler ile listelere itiraz yöntemleri ve süreleri, seçimlerin özellikleri gözetilmek suretiyle, Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilan edilir.

Geçici Madde 19 – (Ek: 19/2/1987 - 3330/8 md.)

Yüksek Seçim Kuruluna 1985 Ocak ayında seçilenlerin yerine Ocak 1990 tarihinde yenileme seçimi yapılır.

Geçici Madde 20 – (Ek: 5/6/1997 - 4265/3 md.)

Yüksek Seçim Kuruluna 1993/Ocak ayında seçilenlerin yerine Ocak/2000 tarihinde yenileme seçimi yapılır.

Geçici Madde 21 – (Ek: 26/8/1999 - 4448/6 md.)

Yüksek Seçim Kuruluna 1993 ve 1996 Ocak ayında Yargıtay ve Danıştay'dan seçilmiş üyeler ile bu üyelerin yerine seçilenler arasından ad çekme ile üçer kişi belirlenir. Başkan ve başkanvekili ad çekmeye girmezler. Belirlenen bu altı üye için 2001 Ocak ayının ikinci yarısında yenileme seçimi yapılır. Diğer beş üye için yenileme seçimleri 2004 Ocak ayında yapılır.

Geçici Madde 22- (Ek: 11/6/2003-4885/1 md.)

Yüksek Seçim Kurulu; 28 inci maddede tanımlanan bilgisayar ortamında seçmen kütüğü oluşturmanın alt yapısını teşkil eden SEÇSİS Projesi kapsamında, seçmen olan vatandaşları bilgisayar kayıtlarına aktarmasına kadar, 36 ncı maddenin birinci fıkrasında öngörülen genel yazım ve denetleme yapılmaz.

Geçici Madde 23- (Ek: 9/5/2012-6304/8 md.)

31/12/2016 son tarih olmak üzere milletvekili genel seçimi, cumhurbaşkanlığı seçimi ve halkoylamalarında 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 35 inci maddesindeki hükümlerle sınırlı kalmaksızın Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası esas alınarak veya mevcut bilgilerle Yurt Dışı Seçmen Kütüğü oluşturulabilir.

Ek Geçici Madde 1 – (Ek: 5/4/1983 - 2812/1 md.)

Anayasaya dayalı olarak hazırlanacak Siyasi Partiler ve Seçim Kanununa göre yapılacak ilk genel seçimlerde; 1/7/1982 tarihli ve 2687 sayılı Kanun gereğince Anayasanın halkoyuna sunulması için hazırlanan seçmen kütükleri, aynı Kanunun ilgili hükümlerine göre güncelleştirilerek kullanılır.

Güncelleştirme işlemi, Anayasa için yapılan halkoylamasına katılmayanların tesbit edilmesinden sonra, kütüklerin muhtarlık bölgesi askı listesi halinde askıya çıkarılması, bu listelerde ismi bulunmayanların ve yanlış yazılanların, başvurularına imkan sağlanması, yanlışlıkların düzeltilmesi ve eksiklerin giderilmesi suretiyle yapılır.

Askıya çıkarılma tarihi ve askı süresi ile itirazlar, itiraz belgeleri kütüklerin kesinleşme tarihi, evvelce yazılmamış olanların yeniden ne suretle yazılacağı ve yazılma şartları Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

Kütüklerde ismi bulunmayanlardan, seçmen kütüklerinin kesinleştiği tarihe kadar 21 yaşını bitirmiş olanlar, başvuruları üzerine seçmen kütüklerine kaydedilirler. Nüfus kütüğünde doğduğu ay ve günü belli olmayanlar o yılın son günü doğmuş gibi işleme tabi tutulurlar.

Ek Geçici Madde 2 – (Ek: 5/4/1983 - 2812/1 md.)

1/7/1982 tarihli ve 2687 sayılı Kanunun 8 inci maddesine göre oy kullanma yeterliğine sahip olup yazım için gelen memurlara kendilerini yazdırmayanlardan, bu Kanun hükümlerine göre kütüklerin askı süresi içinde başvurarak kendilerini kütüğe yazdıranlar hakkında, bu suçtan dolayı takibat yapılmaz, ceza mahkûmiyetleri sonuçlarını da kapsamak üzere ortadan kalkar. Ancak tahsil edilmiş para cezaları iade edilmez.

Bu şekilde kütüğe kendilerini yazdıranlar, genel ve ara seçimleri ile mahalli seçimlerde ve halkoylamalarında oy kullanabilirler ve aday olabilirler.

Ek Geçici Madde 3 – (Ek: 5/4/1983 - 2812/1 md.)

Anayasanın halkoylamasına ilişkin oy verme kütüğünde ve sandık listesinde kaydı ve oy kullanma yeterliği bulunduğu halde hukuki veya fiili herhangi bir mazereti nedeniyle halkoylamasına katılmayan ve süresinde mazeretini ileri sürmeyen veya bu yönde başvuruda bulunduğu halde delil yetersizliği veya süre veya sair sebeplerle başvurusu reddedilenlerden, seçmen kütüklerinin askıdan indirildiği tarihten önce kayıtlı oldukları ilçe seçim kurulu başkanlıklarına başvurarak mazeretlerini tevsik edenler hakkında 24/9/1982 tarihli ve 2707 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı yasaklar uygulanmaz.

Başvuruların incelenmesine ilişkin usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

ONBİRİNCİ BÖLÜM*Son Hükümler**Kaldırılan kanunlar:*

Madde 187 – 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu ile onu tadil eden 6272, 6428, 7037 ve 7053 sayılı kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük:

Madde 188 – Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütmekle görevli makam:

Madde 189 – Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

26/4/1961 TARİH VE 298 SAYILI ANA KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER:

1 – 13/9/1991 tarih ve 455 sayılı KHK'nin Geçici Maddesi:

Geçici Madde – Kadroları ve görev unvanları değişenler veya kaldırılanlar yeni bir kadroya atanıncaya kadar durumlarına uygun işlerde görevlendirilirler ve bu süre içinde eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve diğer haklarını almaya devam ederler.

2 – 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunun Geçici Maddesi:

Geçici Madde 1 – Yüksek Seçim Kurulu, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimleri için kullanılacak miktardaki oy verme araç ve gereçlerini bu Kanun hükümlerine göre hazırlar.

Mevcut oy sandıkları, oy kabinleri veya kullanılmayacak seçim araç ve gereçleri ilgili mevzuat gereğince terkin işlemi yapılarak maliyeye, “Evet” ve “Tercih” mühürleri ise Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne devredilir.

Bu Kanun gereğince hazırlanacak oy verme araç ve gereçlerinin alımı veya imali için gerekli ödenek ayrılır.

3683-3685

**298 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin Numarası	298 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
306	—	30/5/1961
347	—	17/8/1961
356	—	29/8/1961
533	—	20/2/1965
656	—	20/7/1965
1700	—	30/3/1973
1783	—	8/7/1973
2181	—	28/2/1979
2234	—	30/5/1979
2812	—	7/4/1983
2839	—	13/6/1983
3270	—	15/4/1986
3330	—	4/3/1987
3377	—	3/6/1987
3403	—	11/9/1987
KHK-290	—	20/10/1987
3420	—	13/4/1988
3488	—	27/10/1988
KHK/455	—	18/9/1991
3959	—	30/12/1993
3969	—	18/2/1994
4125	—	28/10/1995
KHK-572	—	6/6/1997
4265	—	11/6/1997
4381	—	2/8/1998
4448	—	29/8/1999
4609	—	2/12/2000
4885	—	17/6/2003

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin Numarası	298 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
4928	–	19/7/2003
5435	15,18,30,Ek madde 7	24/12/2005
5728	79,133,134,136,137,138,139,140,143,144,147,148,149,149/A, 150,151,154,155,156,158,159,160,161,163,164,165,166, 171,173,174,175,176,178	8/2/2008
5749	10,14,28,33,35,36,40,56,68,87,93,94,94/A,94/B,94/C,94/D,94/E, 106,160,164,182 ve Ek Madde 8	22/3/2008
5980	17, 50, 51/A, 55/A, 55/B, 57, 58, 60, 61, 68, 78, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 92, 94, 98, 99,100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 128, 151, 153, Ek Madde 9 ve İşlenemeyen Hüküm	10/4/2010
6271	1	26/1/2012
6304	14, 20, 35, 81, 94/A, 94/C, 94/E, Geçici Madde 23	18/5/2012
6353	180	12/7/2012
6462	36, 74, 90, 92, 93	3/5/2013
6529	58	13/3/2014
KHK/687	149/A	9/2/2017